

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, fél-
évre 4 K, negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Az altiszti asszony.

Igen, most az asszonyok vannak a soron! Hagyjuk a férfiakat egy kis lélekzethez jutni, szőlünk hozzá röviden az asszonyi gyarlóságokhoz is.

Nem alap nélkül való a francia közmondás: „Keresd az asszonyt!” S nem ok nélküli sóhajta a magyarnak: „Férfi sorsa a nő.”

E szavak gyakorlati igazságát megtaláljuk a világtörténelem nagy fordulataiban, uralkodók sorában ép úgy, mint a legszürkébb nyárspolgár mindennapi életének apró eseményeiben.

A látszat ugyan az, hogy az egész emberi társadalom, a nemzetek és az egyes emberek sorsát a férfi kormányozza; kivétel nélkül, egyedül csak a férfi, minden asszonyi beavatkozástól mentesen.

Férfiak irányítják a politikát, férfiak tartják kézben a kalapácstól a tollig az összes alkotó szerzőket s végzik a társadalom fejlődésének érdekeit közvetlenül szolgáló összes fizikai és szellemi munkákat. A nő, a feleség, oldalára áll a férfinak a küzdelemben. Megadja annak a családi élet nyugalma, megértő együttérzésével enyhíti, gyógyítja a harcokban kapott testi és lelki sebeket, a férfi indulatainak káros kitöréseit szelídségével simítja el, vallásosságával távol tartja a családi tűzhelytől a csüggedést, kishitű kétségbeesést s teszi mind ezekkel újra és újra harc képessé a maga emberét.

A nő hivatása tehát korántsem jelentéktelenebb, avagy alárendeltebb, mint a férfié, a kettő az élet göröngyös útjain nélkülözhetetlen kiegészítője egymásnak.

De csak akkor, ha a nő megmarad az élethivatása adta keretek között s hivatásának valóban meg is tud felelni.

Ha túllépi ezeket a kereteket s beleártja magát a férfi dolgába — amint ez igen gyakran megtörténik — lehet ugyan nagyon ritkán egy-egy gyengébb jellemű és képességű férfi jó szelleme, de legtöbbször ennek ellenkezője az eredmény: a férfi, vele együtt a nő, s a gyermekek, az egész család sorsa végzetes útra téved, mert a nőt legtöbbször hiúság, szereplési vágy, meg nem engedhető érdek vezeti, amikor a gyenge akaratú férfi cselekvéseit asszonyi varázsának erejével befolyásolja.

Ha pedig nem lépi ugyan túl a hivatása szabta kereteket, de rosszul végzi el a reá jutó feladatokat, kerékkötője, megkeserítője és sokszor tönkretévője

lehet a férfi sorsának vagy legalább is nyugalmanak.

Nem akar ez, kedves asszonyolvasóink, hadüzenet lenni a női nem ellen. Dehogy is mernénk mi ilyen háborúság tintájába mártani a tollunkat! Csupán csak egy-két asszonyi gyarlóságot akarunk szóvá tenni, amelyek bajtársi és testületi szempontból éppen nem közömbösek előttünk.

Altiszti asszonyaink helyzete a községek társadalmi életében nem olyan egyszerű, mint amilyennek azt sokan gondolják. De viszont nem is túlkomplikált, mint amilyené sokszor maguk az érdekeltek teszik.

A ruházkodás, lakás, társasélet, szórakozás, a gyermekek öltöztetése, nevelése, no meg az élőkamra tartalma stb. mindmennyi súrlódási felület asszony és asszony között, mert mindegyik különbet, szebbet akar mutatni a másiknál.

Elismerjük, hogy az asszonyok öltözködését nem lehet uniformizálni. De azt még sem írjuk alá, hogy az öltözködés életcél legyen s nem látjuk be, miért vegyen magára valaki méregdrága divatrongyot csak azért, hogy — a másik asszony megpukkadjon? A legelőkelőbb körök asszonyai egyszerűen öltözködnek, mert csak akkor szép a ruha, ha izléses és csak akkor izléses, ha egyszerű. Róluk vegyenek példát asszonyaink, ne pedig a kétes erkölesi lábbon álló, gyanus társadalmi elhelyezkedésű „divathölgyekről”.

A lakásról elég annyit mondanunk, hogy az az asszony, aki a maga egyéniségével, érzékével és izlésével nem tud otthonosságot teremteni maga körül, a legdrágább, legragyogóbb butorokat és szőnyegeteket is hiába hordatja össze a négy fal közé, akkor sem lesz abból igazi lakás: otthon.

A társadalmi élet, szórakozás talán a legnehezebb kérdés. A zárkózott élet kedélytelenné teszi az embert, mert társas lény. De óvakodjanak altiszti asszonyaink, hogy hozzájuk méltatlan társaságba keveredjenek, mert az asszony társadalmi szereplésének hibái megölik a férj tekintélyét és bizony nem használnak a testület tekintélyének sem.

Ne gondolják asszonyaink, hogy kifogytunk a mondanivalóból! Sokat kellene addig még írni, ha volna rá helyünk.

Igy is érthet, aki érteni akar. A nők csendőrök felelősségteljes, nehéz szolgálatot végeznek. Amellett magánéletüket is szigorú szabályok korlátozzák. S ha még a családi körben is harc, meg nem értés, beteges nagyzolás, követelőző hiúság várja őket, vagy a szolgálati becsületükről vagy a családi békességükről kell lemondaniok. Nem puccos, felengzős dámákra, hanem jó feleségekre és jó gyermeknevelő anyákra van szükség.

Melyik legyen Magyarország szabadkikötője: Fiume-e, vagy Spalato?

Irta: M. CSEJKOVITS KÁROLY ny. ezredes.

A magyar kormány országunk háború utáni elszigeteltségének megszüntetésére minden erővel törekszik. Ez az igyekezet elsősorban abban a gazdasági közeledésben nyilvánult meg, amelyet Magyarország az egyes utódállamokkal szemben tanusított. Különösen a Szerb—Horvát—Szlovénkirálysággal folytatott kereskedelmi tárgyalások teremtettek olyan kedvező atmoszférát, amely barátságosabb szomszédi viszony létesítésére alkalmasnak látszott. Walko Lajos magyar külügyminiszter Genfben, a Népszövetség szeptemberi tanácsülésén fel is használta a szerb külügyminiszterrel való találkozást és a kedvező politikai légkört a jó viszony mélyítésére. A két kormány között behatóbb tárgyalások indultak meg, amelyek folyamán vasúti ügyekkel kapcsolatban az *Adriai tengerre irányuló tranzitforgalmunk rendezése is szóba került. Jugoszlávia e célra a magyar kormányt Spalato ajánlotta fel mint szabad kikötőt.*

A spalatói szabad magyar zóna eszméjének felvetése azonban olyan politikai kihatással volt Olaszországra, hogy — a jugoszláv ajánlat elejtése fejében — Magyarország régi kikötőjének, *Fiumének*, rendelkezésre bocsátását helyezte kilátásba. A külügyminiszter erről a kérdéstről november elején a külügyi bizottságot is tájékoztatta és ott az országnak a tengerhez való kijutására vonatkozólag kifejtette, *hogy Magyarország a fiumei*

kikötőhöz kaphat utat, amely megoldás olasz részről is kedvező fogadtatásra talál.

A magyar közvélemény nagy lelkesedéssel fogadta a miniszteri nyilatkozatot. Kevésbé örültek azonban a szerbek. Lapjaik Fiume ügyét úgy kommentálták, hogy a spalatói kombináció megkísérelésével nem érdeke többé a királyságnak olyan ügy támogatása, amely csak Magyarországnak és Olaszországnak előnye, de Jugoszláviának nem.

Mai helyzetünkben a két kikötő közötti választás elsősorban *politikum* és ezért ezt a külhelyzetet alaposan ismerő, felelős kormány elhatározására kell bízni. Mindamellett annyira életbevágó ez a kérdés, hogy nekünk is érdemes vele behatóbban foglalkozni.

Hogy Magyarország hol nyitna magának legszívesebben utat a tengerhez, az nem volna probléma, ha a megoldást csak célszerűségi okok és gazdasági érdekek irányítanák. Nem kérdéses, hogy ilyen esetben országunk egyszerűen Fiuméhez térne vissza, amely régen is Nagymagyarország kikötője volt. Nem is okozna különösebb nehézséget, hogy az évtizedeken át odaszokott és odaszervezett külkereskedelmünk újból felvegye azt a fonalat, amelyet előbb a háború, majd végül Trianon elszakított. Ezt a természetes megoldást azonban nemcsak az olasz—szerb gazdasági rivalitás, hanem főleg a *középeurópai államoknak a kényszerbékéből fakadó új politikai elhelyezkedése nehezíti meg.*

Ismeretes, hogy Trianon az ország megosztásán kívül nemcsak az olasz birtokba átment Fiumétől fosztotta meg Magyarországot, hanem az Adriától is teljesen elzárta; ezt az állapotot az-

Rab magyar szózata.

*Amerre én járok — nem nyílnak virágok,
Ahol éldégélek, nincs áldás, csak átok;
De hiába vernek, akármit akarnak
Nem vallom én magam másnak, csak magyarnak.*

*Könybeborúlt szemem nyugatra tekinget,
Hátha talán még sem feledtek el minket,
Hogy van még rab magyar a Királyhágón túl,
Minden falatjára keserű könny csordul.*

*Este azzal fekszünk, reggel úgy ébredünk,
Hadúr a parancsot megüzeni nekünk,
A bitórlók ellen sorakoztat minket,
Megáldja az Isten a mi fegyverünket.*

Barényi Ferenc.

Régi hadseregünk humora.

Irta: HAJDÚ ISTVÁN ny. ezredes.

A nyolevanes években is szolgált még a gyönyörű 39-ik gyalogezredben R—y kapitány, az ezred legnépszerűbb kapitánya.

Egy bájos, pokrógoromba magyar tiszt, aki a közös hadsereghez való szívós hozzátartozandóságát azzal igyekezett bizonyítani, hogy a tiszaujlakival két vasvillahegyre kifent bajusza alatt császárszakállt viselt, de aki a pléhgallért azért nem varrhatta fel, mert 30 év kevés volt neki arra, hogy németül megtanuljon.

A bakához intézett minden szava „Az anyád”-dal kezdődött. És a bakák imádták, mert hazai hangok rezgették a szívük húrjain, mikor R—y így beszélt hozzájuk.

Az osztrák tisztnek *Sie Kamel, Sie Aff* titulációi, mikor a zsidó srájbér ezt nekik lefordította, csak gúnyos mosolyt váltott ki belőlük, de R—y, az imponált nekik, egyszóval a maguk fajtáját látták benne és talán éppen a közös hadseregben szokatlan magyar gorombaságával belopódzott a szívükbe.

R—y csak egyet nem szeretett: ha a baka nem volt hozzá bizalommal. Akkor a baka éppen az ellenkezőt érte el nála, mint amit elérni akart.

Ő a legénységét fiainak tekintette és így magánügyekkel is többet törődött, mint az osztrák előljárók, akikre nézve a magyar fiú teljesen idegen volt.

Állott a rapport.

Jelenti a jobbszárnyon álló baka:

— Kapitány úr, kérek alázatosan engedélyt egy óráig.

— Hova mész, fiam?

— Kapitány úr, jelentem alázatosan, a *nagyanyámat* akarom meglátogatni.

— Jaj, fiam — szólott R—y kapitány, végighúzva kezét a bal-bajuszán — a te nagyanyád már öreg asszony. Az már nem marad fenn éjfél után egy óráig. Nekem is van nagyanyám, de ha én azt meglátogatom, akkor 10 órákor mindig magára hagyom, hogy pihenőre térhessen. A te nagyanyádnak is elég lesz tíz óra.

— Örmester! javítsa ki a kimaradási engedélyt fél-tizenegy óráig.

Következik a második baka:

— Kapitány úr, kérek alázatosan engedélyt két óráig.

— Hova akarsz menni, édes fiam?

— Kapitány úr, jelentem alázatosan, a *cimboráimmal* el akarok menni a koresmába.

— No fiam, két óráig a koresmában lenni nem lehet, hiszen az ember akkor úgy leissza magát, mint egy állat.

Én is járok a koresmába, de 9 órákor mindig hazamegyek.

tán a kis ántántba tömörült utódállamok még az ország politikai elszigetelésével tetőzték. És amikor országunk, amelynek ezer éven át szabad útja volt a tengerhez, most újból ilyet keres, nemcsak a kisántánt államaiba ütközik, hanem nehézségeket talál azokban az új politikai relációkban is, amelyekben a kisántánt egyes államai állanak szomszédaikkal. Magyarországból pl. az út az olasz Fiuméba, vagy más adriai kikötőbe jugoszláv területen vezet át. Utóbbi és Olaszország között azonban olyan politikai ellentétek állnak fenn, hogy Magyarország mindig két malomkövé közé jut, ha az egyikkel vagy a másikkal meg egyezésre törekszik. A tengeri kikötő kérdésében azonban mindkettővel kell megegyezni és ebben rejlenek mindama nehézségek, amelyekkel kormányunknak most meg kell küzdenie.

Aligha tévedünk, ha feltételezzük, hogy a kikötőügy rendezése nem lesz egészen egyszerű; minden bizonnyal csak áldozatok árán oldható meg. Az áldozatokból azonban már annyi részünk volt, hogy jogosan fel lehet vetni a kérdést: *Szükségünk van-e egyáltalában tengeri kijáratra, nem élhet-e meg országunk anélkül is?*

A felelet egyszerű. Nincs ma olyan ország, amelynek tengerpartja vagy szabad kikötője ne volna, vagy ha ilyennel nem rendelkezik, erre ne törekedne. Ez a kérdés a *tengerek jelentőségével* függ össze.

Régebben, amikor még sem a gőzt, sem a vilámisságot nem ismertük, a tengerek sem játszották azt a fontos szerepet az emberiség történetében, mint ma. A közlekedő eszközök és a hírszolgálat kezdetleges volta erősen szűkítette azt a

területet, amely a köztudatban általánosságban mint „világ” szerepelt. A közéletben a „világ” fogalma rendszerint csak azoknak a területeknek az összefoglalására vonatkozik, amelyekben a gazdasági élet lefolyik, ezek pedig ezelőtt egy évszázaddal még nagyjában csak Európára és az Orientre voltak korlátozva. A többi világrész elszigetelését éppen a nagy kiterjedésű *tengerek* okozták, amelyeknek áthajózása veszedelmes, megbízhatatlan és hosszantartó volt.

A „világnak” ebbe a szűkkörű fogalmába azonban, a gőzhajó és a táviró felfedezésével, fokozatosan azok a tengerentúli területek is bele kapcsolódtak az elmúlt évszázadokban, amelyekkel megbízható közlekedést sikerült megteremteni. Ez a terjeszkedés az európa kívüli civilizált államokkal való ipari, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok és a hajózás további fejlődésével, valamint a tengeri út biztonságával az exotikus államok gyarmatosításához vezetett. A régi Európa ezen friss impulzusok alapján új politikai és folyvást bővülő gazdasági életre rendezkedett be.

A nyersanyag behozatala az ipar, az új nagy fogyasztópiacok feltárása pedig a kereskedelem nagyarányú fejlődését tette lehetővé. És az az Európa, amely még a XIX. század elején is a többi világrésztől majdnem független gazdasági életet élt, hamarosan olyan szoros kapcsolatokat teremtett a többi világrészekkel, amelyből az a gazdasági vérkeringés keletkezett, amelyet „világ-gazdaságnak” szoktunk nevezni. A világgazdaság, amely ma már mind az öt világrészre kiterjed, a tengereken át zajlik le, ebből fakad az utóbbiak és a kikötők jelentősége is.

— Örmester! Igazítsa ki a kimaradási engedélyt fel-tízíg.

Jön a harmadik baka:

— Kapitány úr, kérek alázatosan kimaradást 12 óráig.

— Hova mész fiam?

— Kapitány úr, jelentem alázatosan, elmegyek a szeretőmhöz.

— Hát ki a te szeretőd?

— Kapitány úr, jelentem alázatosan, a tábornok úr szobalánya.

— Te marha!... — tört ki R-y-ből az igazságérzés

— hát hiszen a tábornok úr ék csak 11 órakor készülőd-nék a lefkvéshez, mi a fenét akarsz te ott 12-ig?

— Örmester! ... Igazítsa ki a kimaradási engedélyt — ébresztőig!

Abriktolják a regrutákat.

A század regrutái glid-be állítva, egy-egy altiszt kommandója alatt tanulják a „rechts-um”-ot.

A hadnagy úr egyik glid-től a másikhoz sétál, figyeli az abriktolást.

— Na, megértették? — kérdi a frájter Mojszin a tizenkét oláh bakától, amint a hadnagy úr az ő glid-jéhez érkezik. — Na hát: Hapták! reke-um!

A hadnagy észreveszi, hogy a balszárnnyon álló legkisebb oláh baka úgy csinálja meg a fordulatot, hogy bár a teste teljesen rechts-um-ban van, a lába feje „hapták”-ban marad, még a két sarka is össze van téve.

— Mi az istennyilát csinál az ott, — kérdi a frájter-től a regrutára mutatva a hadnagy, hát az kiücamítja a bokáját?

— Nem, jelentem alásan hadnagy úr — felel frájter Mojszin — forsriftosan csinálja az, de az örmester úr olyan bakancsot adott neki, hogy a két lába meg tud benne fordulni, ha a haptákból el nem mozdítja is.

Egyik régi szép tradíciója volt a hadseregnek a „Frühjahrsinspicierung” (Tavaszi szemle).

Az alárendelt csapatok minden év tavaszán díszben kirukkoltak az előjáró *brigadiros generális* elébe és ezen alkalommal *joga* volt minden katonának, — minden előzetes jelentés nélkül — a sorból és rendből front elé lépni és bármely kérését vagy panaszát közvetlenül a generálisnak előadni.

Mikor hajdanában, egyszer, a zalamegyei 48-as ezred három zászlóalja állomásozott Bécsben (az ezrednek egy zászlóalja rendszerint az anyaállomáson maradt), egy cs. és kir. főherceg volt ott a brigadéros generális. Ő tartotta az inspicierungot.

Kirukkolnak a bécsiek nagy gyönyörűségére patogós magyar melódiákon masírozva a remekbe teremtett valamennyi bakák; a főherceg láthatólag a legbensőbb megalékedéssel halad végig a fronton, aztán kiadja a parancsot az ezrednek, hogy szólítsa fel a legénységet, hogy akinek valami kérése vagy panasza van, lépjen a front elé.

Könnyű volt ezt a parancsot németül kiadni Őfenségének, de annál nehezebb lett volna ezt az ezredes úrnak magyarul elmondani.

De hát, mire való a böles előrelátás?

Ott állott már az ezredes úr mellett a „Hauptmann für besondere Verwendung” (különleges alkalmazású százados), aki jól tudott magyarul és a fenséges úr parancsát hangos szóval tolmácsolta az ezrednek az ezredes úr helyett.

Természetes, hogy a leguyugodtabb lélekkel lettes a parancs kiadva, mert hiszen megvolt róla győződve az ezredparancsnoktól kezdve lefelé örmester úr *Tenye-resig*, hogy kilépni senki sem fog.

De mekkorára nyúltak az ábrázatok, mikor minden várakozás ellenére két gösejlí fiú nagy bátran a front elé lépett.

Három szempár villant össze rettenetes sejtések között. Az ezredparancsnoké, a zászlóaljparancsnoké és

Hogy ez a világgazdaság megvan és hogy bármelyik állam számára mit jelent, azt a világháborúban ismertük meg mindama nélkülözések révén, amelyeken fokozatosan keresztülmentünk, mihelyt az ántánt tengeri blokádja bennünket ebből a gazdasági folyamatból kirekesztett. Keservösen tapasztaltuk abban az időben, hogy milyen gazdasági és szociális bajok támadnak ma már az állam életében, ha a tengerektől el van zárva és szükségleteit idejében beszerezni nem tudja, feleslegét idejében piacra nem juttathatja. Ezekből a tapasztalatokból könnyen lehet következtetni a békebeli elzártság következményeire, még az esetben is, ha a tengertől elzárt állam kereskedelmét más, tengerrel bíró államon át levezetheti. Utóbbi esetben u. i. a világgazdaságba való bekapcsolódás nem közvetlenül, hanem csak közvetítő útján történhetik meg, ami viszont úgy a kivitel, mint a behozatalt megdrágítja. Ennek következményei aztán belső drágaságot okoznak, a kivitelre szánt árúk pedig a világpiacra nem állják az ősőbb konkurenciát. *Ezért van szüksége minden önálló gazdasági életet élő államnak, így Magyarországnak is, a tengerhez való szabad kijáratra.*

A régebbi osztrák kapcsolat és gyámkodás mellett is Magyarország mindig számottevő tényező volt a világ gazdasági életében. Jelentősége, a megesonkítás ellenére, ma is fennáll, mert földrajzi fekvése erős kereskedelmi fejlődésre predisztinálja. Országunk geográfiai elhelyezkedése már a múltban két irányban is volt szerencsésnek mondható.

Nyugat és Kelet között állva, közvetítő szerepre volt hivatva. Rajta keresztül bonyolódott

az illető századparancsnoké, mindegyik azt látszott kérdezni a másiktól: mi lesz most?

— Sie sollen näher treten (lépjenek közelébb) adja ki a parancsot a fenséges úr!

A két baka a főherceg elé lép, noha tömörül az ezredparancsnok a „Hauptmann für besondere Verwendung“-gal, az illető zászlóalj- és századparancsnok; a Brigade-Generalstabsoffizier (dandár vezérkari tiszt) a noteszének hegyezett ceruzájával készenlétbe helyezkedik.

Ofensége int a bakáknak, akik egyszerre tisztelegnek. A jobb szárnyon álló adja elő a kérést:

— Kájzerdike und ködihdike Hókhájt pittige horzám, kérünk alásan magyar komandót.

A Hauptmann für besondere Verwendung hátán, — akinek ezt a kérést tolmácsolnia kellett a fenséges úrnak, — végig szaladt a hideg.

— Was, was? — kérdi idegesen a Generalstabsoffizier, aki úgylátszik, valamelyest konyított a magyar nyelvhez.

Dehát a különleges alkalmazású kapitány éppen azért különleges alkalmazású, hogy különleges alkalmakkor feltalálja magát, ami nem könnyű dolog olyankor, mikor az embernek a hátán a hideg szaladgál és annyi szem lesi egyszerre az ajakáról a szót, közöttük két főhercegi szem.

— Na, was wollen diese Leute? (Mit akarnak ezek az emberek?) — kérdi tőle ő fensége.

— Császári és királyi Fenség, alázatosan jelentem, ezek kérik a kommandírozásukat Magyarországra, — jelenti általános megkönnyebbülésre — a talpraesett Hauptmann für besondere Verwendung.

A főherceg jó ember volt, ezt mondta a két bakának: — Ja.

Ezek feszes „kehr-euch“-hal léptek vissza a helyekre és nagy szemeket meresztettek, mikor másnap ezredparancsba jött, hogy saját kérésükre megengedték nekik a visszahelyezésük Nagykánizsára.

le az az árúcsere, amely a Nyugat iparát egészen Kisászsiáig juttatta s amely fordítva, a nyugati államokat a Balkán állataival, gabonájával, bőrével, gyapjával és egyéb nyersterményeivel ellátta.

Ez a tranzitókereskedelem régebben a Dunán, a gőzgép korszakában pedig kombináltan, részint hajón, részint pedig vasúton folyt le.

Hogy Magyarországnak ilyen vonatkozásban még ma is milyen fontos szerepe van, legjobban a román kormány félhivatalos lapjának egyik legújabb híre is igazolja, amely szerint *Románia is hajlandó volna Magyarországnak a galaci kikötőben a szabad kikötői zónát rendelkezésre bocsátani.*

Még erősebben érvényesült annak idején Magyarország gazdasági életében az a csodálatos gazdasági egység, amelyet a Kárpátok övezte Dunamedence alkot; s amely belső erejéből fakadva — minden mesterkéltég nélkül — Magyarország hegyvidékei és síkságai között fejlődött ki és ezer éven át a Kárpátokon belül élő nép egymásra utaltságát gazdaságilag is dokumentálta. De kifejezésre jutott ez az egység a világgazdaságban is, amennyiben országunk a háború előtt, Ausztriától függetlenül, kb. 66 millió métermázsá behozatallal és 53 millió métermázsá kivittel egyégesen vett részt a világ gazdasági életében. Ennek az árúforgalomnak jelentékeny része Fiumén át bonyolódott le és igazolta azon aranymilliók befektetésének szükségességét, amelyekkel a magyar áldozatkészség a fumei halászfaluból világkikötőt teremtett.

Százados gazdasági gravitációt és olyan gazdasági egységet szakított meg hirtelen Trianon,

A Mária Terézia-kaszárnyában egy — 24 órás őrésgről hazakerült — öreg baka hever a nyári pokróccal leterített strózsákján.

— Fiam! — szól oda a regrutának, akinek a slóf-ja volt. (Minden regruta mellett egy öreg baka hált, ez volt annak a slóf-ja). Putzold ki a bakkanesomat! . . . Nem kívánom ingyen. Ha szépen csillagra csapod, állok négy vasig egy uras vacsorát.

A regruta ráköp a bekenős kefére, szépen vékonyan bekeni subickkal a bakancsot, aztán nagyokat lehelve rá a glancos kefével ragyogón, kifényesítve bemutatja az öreg bakának:

— Apámnak jelentem alásan, kisubickoltam a bakancsot.

— Na fiam, — mondja neki az öreg — hát ne mondd, hogy nem úrral van dolgod. Nesze, itt a négy vas. Lemégy a kantinba, aztán veszel magadnak mind a négy vasért „in diblancot“. Vacsorázzál te is egyszer urasan.

A regruta el is indult a négy vassal a kantinba, de nem volt ám olyan buta, mint az apja gondolta. Volt neki egy kiszolgált katona bátyja, aki elmesélte ostobája, hogy röhögik ki a kantinban az olyan regrutát, aki „indiblancot“ vagy „bájfuszt“ akar ott vásárolni. Tudta már, hogy az indiblanc is meg a bájfusz is csak német kommandó.

Mikor visszajött a kantinból, odaáll — kezében egy zsíros papirosba takart valamivel, — a már előre vigyorgó apja elébe. Szalutál:

— Apámnak jelentem alásan, azt a cifra vacsorát amit mondott nekem, azt elfelejtettem, nem akartam újra visszajönni, gondoltam magamban, minek nekem olyan cifra úri vacsora, jó lesz nekem egy kis paprikás szalonna is, hát azt vettem.

Azzal kihúzta a kis ládáját az ágya alól, ráült, elővette a jászberényi csillagos nyelvű bieskáját, lekanyarított egy karaj kenyeret, s ott a megnyúlt orrú apja szemláltára megette a paprikás szalonnát.

Fiume.

amilyenhez hasonló kevés van a nagy világon. Odaveszett az ország kétharmada, 21 millió lakosból csak 8 millió maradt meg, iparunk elvesztette nyersanyagforrásait, elzárultak a kereskedelem természetes piaci és felbomlott olyan gazdasági egység, amelyet az Isten is annak teremtett.

Mindennek dacára ma is van számos olyan iparágunk, amely az ország szükségleteinek kétszeresét gyártja, vannak feleslegeink, amelyek a világpiacra kíváncznak és vannak szükségleteink, amelyeknek közvetlen beszerzése lassan életkérdéssé vált. *Ezért is kell nekünk a szabad kikötő!* Keservesen éreztük eddig is annak a kínai falnak kihatását, amellyel a kisántánt éveken át körülvevett minket és amely azokban a gazdasági intézkedésekben és kereskedelmi tilalmakban nyilvánult meg, amelyekkel — a belőlünk megnagyobbodott utódállamok — nemzetközi forgalmunkat megbénították. Végre mutatkoznak az enyhülés jelei s ma már remélhetjük, hogy nemsokára szabad kikötő birtokában, erőteljesen bekapcsolódhatunk a világ gazdaságba. Igaz, hogy abban eddig is résztvettünk, csak hogy drágán és körülményesen.

Behozatalunk főleg sóból, festő- és cserzőanyagból, tüzelőből, ásványokból, vas és vasárútból, kaucsukból, papírból, járművekből, gyarmatarú- és fűszerből, valamint déligyümölcsből állott. Úgy ez a behozatal, mint gabonára, hüvelyesekre, gyümölcsre, fűzelékre, vágó- és igásmarhára, szár-

nyásra, sörrre, szeszre és különböző iparcikkekre terjedő *kivitelünk* csak néhány vámsorompón át juthatott a nemzetközi világforgalomba.

Eddig kénytelenek voltunk forgalmunk lebonyolítására elsősorban a *szabad Dunát* felhasználni. Ez az út — a dunai szállítás olesósága ellenére is — nem gazdaságos, mert a Dunavonal a tengerig hosszú, a Feketetenger pedig beltenger, amely távol esik a világutaktól. A régebben Fiuméra bázisozott forgalmunk, a kisántánt fent vázolt magatartására való tekintettel, szintén más utakon volt kénytelen a világ gazdaságához kapcsolatot keresni. A legbarátságosabb szomszédunk Ausztria volt és így külkereskedelmünk rajta keresztül törekedett az Atlantic felé. Ez az út azonban hosszú és drága vasúti szállítással volt egybekötve, a tenger eléréséig pedig szintén legalább két vámterületet szelt át.

Ilyen körülmények között fájdalmasan érezte a magyar kereskedelem Fiume hiányát; de az utóbbi is ráfizetett a változott viszonyokra. Tönkrement. Visszasülyedt oda, ahonnan egykoron Magyarország kiemelte. Talán mind a kettőn segítenek, ha Magyarország szabad kikötőjének kérdése megoldódik. Ne áltassuk azonban magunkat azzal, hogy Fiume számunkra az ígért földje. Az Adria, a Quarnero és a dalmát tengerpart kedvezőtlenül fekszik a világkereskedelem nagy hajóútjaihoz, olyan annak a fekvése a világpiacokhoz, mint annak a nagyvárosi üzletnek, amelyik vala-

mely félreeső zugutcában kénytelen meghúzódni. Ennek ellenére nekünk mégis abban az irányban kell kivezető utat keresnünk mindaddig, amíg változott politikai elhelyezkedés jobb és jutányosabb megoldással nem kecségtet. A mai állapotnak ilyen gyökeres megváltoztatása azonban még a ködös távolban fekszik.

A reális helyzet ma az, hogy Jugoszlávia, mint említettük, Spalatót ajánlotta fel. Ez a dalmát kikötő Magyarországból Zágrábon át rendes nyomtávú vasúton érhető el. A nemrég elkészült vasútvonal Spalatót, Knin-Gospic-Ogulin és Karlovac-on át köti össze a velünk szomszédos Horvátországgal. Knint egyebekben még a Sana-völgyön át keskenyvágányú vasút is fűzi Sisseknél a Zágráb-Brod-Vinkovce-Belgrádi vasútvonalba. (L. vázlatot.)

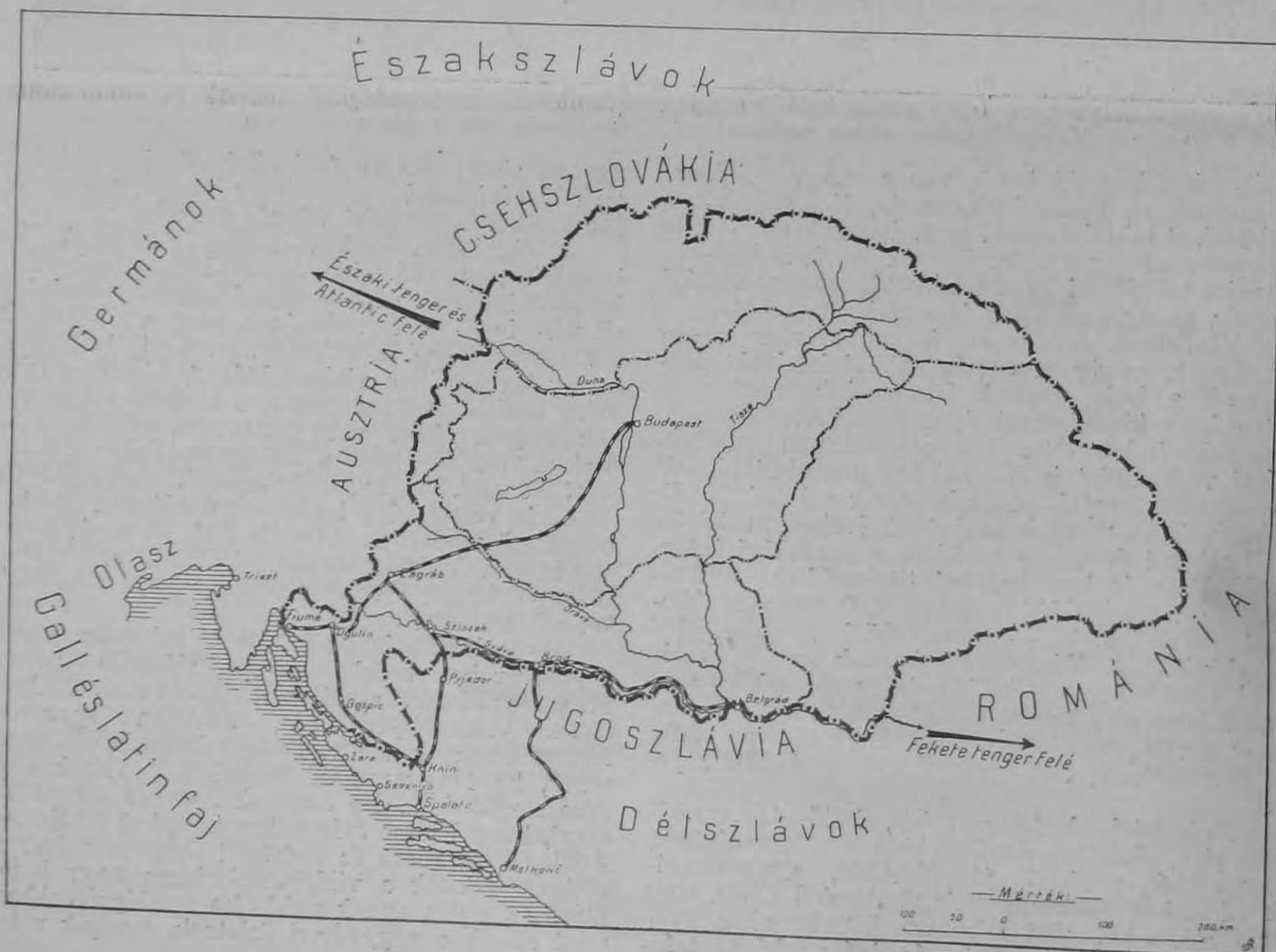
Spalató tehát, amely a Monarchia idejében Magyarország felől vasúttal nem volt megközelíthető és így magyar kikötőként számba se jöhetett, vasúti összeköttetések kiépítésével erősen javította kikötői hivatottságát. Hogy ez teljes legyen, a jelenlegi kikötő nagyarányú fejlesztése is szükséges, mert eddig a város nem rendelkezett azokkal az építményekkel, raktárakkal, dokkokkal stb.-vel, amelyek nélkül fokozott kikötői forgalom el sem képzelhető. *Spalatót ennél fogva előbb ki kellene építeni* és Magyarországnak újból százmilliókat kellene befektetnie, ha ott szabad kikötőt akarna létesíteni.

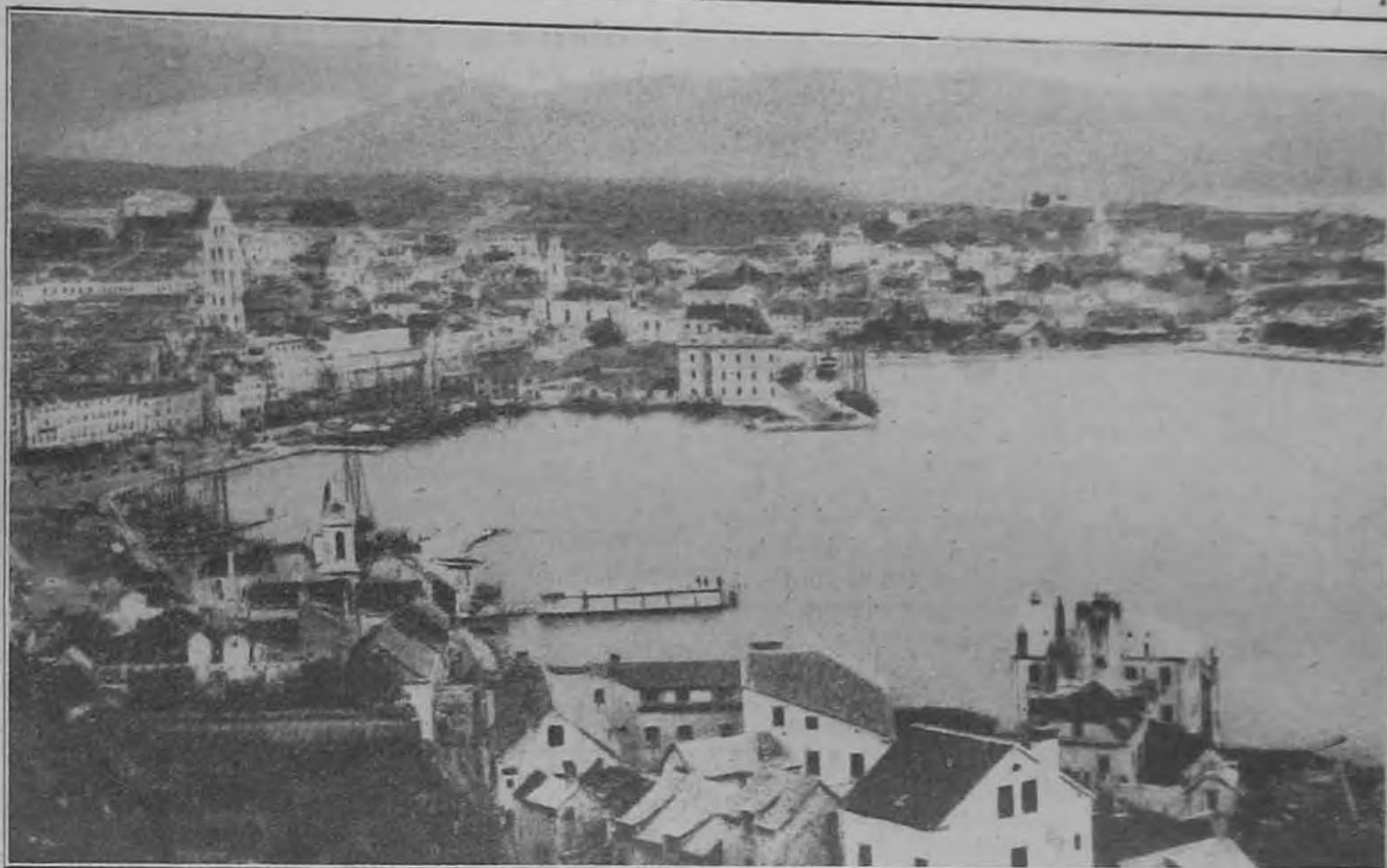
Említettük már, hogy a kikötő kérdése nemcsak gazdasági, hanem egyben elsőrangú politikai ügy is. Vele belekapcsolódunk az államok hatalmi elhelyezkedésének valamelyik rendszerébe és így bármilyen megoldást is választunk, tisztában kell lennünk annak következményeivel. Hogy ezt megvilágítsuk, elegendő hasonlatként a múltból fel- említeni, hogy a monarchia Szerbiával azonnal mint ellenféllel számolt, mihielyt az 1903 után Oroszország felé orientálódott.

Így meg lehetünk győződve, hogy Jugoszláviának Spalató felajánlásával politikai céljai is voltak. És így természetes, hogy az ajánlat maga a többi államnál olyan visszhangot keltett, amilyen a különböző érdekeltségek egymáshoz való politikai viszonyának megfelelt.

Minden egyébtől eltekintve, nemesak Magyarország van szomszédjára utalva, hogy az Adriához kijuthasson, hanem Jugoszláviának is nagy szüksége volna a magyar gazdaságra, hogy vele karöltve tényezővé váljék a világgazdaságban, mert ma még nem az. Tengeri kereskedelme, szűk keretek között, az Adrián és a Földközi tengeren bonyolódik le, vagy ezeken át jut elvétve a tengerentúlra is. Ez a kereskedelem csak akkor kapna lendületet, ha ebbe további, iparilag és mezőgazdaságilag fejlett területek, mint pl. Magyarország bekapcsolódnának.

Jugoszlávia egymagában, kezdetleges iparával, gyarmatok nélkül, nem rendelkezik olyan áru-

Spalato.

forgalommal, amely kereskedelmét világkereskedelemmé, kikötőit világkikötőkkel fejleszthetné. Más-kép állana a helyzet, ha Jugoszlávia fejlődő gazdasági rendszerét, Magyarország erősen fejleszthető, körülbelül 53 millió métermázsa behozatalával és 18 millió métermázsa kivitelével alátámasztaná. Nem számítva, hogy a már egymagában 93.000 m² terület fejlett tengeri igényei hamarosan súlyt adnának Spalatónak és vele a dalmát tengerpartnak, déli szomszédunk kiszámíthatatlan előnyökre tennék szert akkor, ha a gazdasági gravitáció értelmében a Kárpátok övezte medence földrajzi egysége, újból mint gazdasági egység érvényesülhetne. Különös súlyt adna továbbá Magyarországnak a Spalatoval kapcsolatos gazdasági orientáció azzal, hogy az északi és délszláv kereskedelmet közvetlen kapcsoláshoz juttatná. De ezzel egyszersmind kilép az egész kérdéskomplexum a gazdasági milióból és az európai nagypolitika fogós problémájává válik.

A kontinens hatalmasságai *nemzeti alapon* szervezkedtek az európai politikában, ennél fogva többnyire a *nemzeti vagy faji elv* dominál, szemben a többi világrésszel, amelyek vallási vagy gazdasági alapon tömörültek, ellentétben Moszkva nemzetközi áramlatával.

Visszapillantva öreg Európánk történelmébe, azt tapasztaljuk, hogy annak menetét többnyire a fajok fejlődési processzusa irányította. Ennek a fejlődési rendszernek etapjait egyrészt a fajok tömörülési vágya, másrészt az észak- és délszlávság közeledése, valamint a germán, angolszász, gall és latin fajok hatalmi vetélkedése képezte. Ezek az áramlatok megvannak Európa mai politikájában is, bár Európának háború utáni gazdasági katasztrófája a gazdasági tényezőknek is fontos helyet biztosított a politika irányításában.

A fajilag különálló Magyarországnak nehéz a helyzete, mert fajrokonok nélkül a fent vázolt áramlatok vízváltóján fekszik és előbb-utóbb kénytelen lesz a kialakult hatalmi csoportok valamelyikéhez csatlakozni. Ez a csatlakozás, történjék akár gazdasági, akár politikai alapon, *boldogulást vagy véggusztulást hozhat országunknak*. Ilyen szempontból kell azért mindazokat a kérdéseket megítélni, amelyek külpolitikánk szempontjából orientációt jelentenek. Ilyen kérdés volt a jugoszláv és az olasz kiktőőajánlat is.

Olaszország és Jugoszlávia helyzetét Németország és Anglia háború előtti helyzetével hasonlíthatjuk össze.

Emlékezzünk vissza, hogy a hatalmasan fejlődő germán birodalom, amely még a múlt század közepén világ gazdasági vonatkozásokban egyáltalában nem szerepelt, már a század végén olyan konkurrensé volt a brit világbirodalomnak, hogy ez 1914-ben fegyvert fogott a konkurrencia letörésére.

Olaszország hegemoniára törekszik a Földközi tengeren, sőt a régi római birodalom feltámasztásáról is ábrándozik. Törekvéseiben Jugoszlávia érdekeivel előbb-utóbb ellentétbe kell jutnia, különösen akkor, ha a Balkánnak ez a Poroszországa adriai kikötőit kiépíti és a Jugoszlávia mögött fekvő kulturterületek gazdaságát az Adrián át szervezetteren a világpiacra irányíthatja. Kétségtelen, hogy Olaszország a szervezkedés kiépítését bevárni nem fogja, hanem azon lesz, hogy ezt lehetőleg még esirájában megakassza s ezért közeledik például máris Romániához és Magyarországhoz. És valószínűleg azért ajánlotta fel nekünk a fumei kikötőt, mert kétségtelen, hogy a szabad zónára vonatkozó szerződésnek a szerződő felek politikai viszonyára is visszahatása lesz. Utóbbi számunkra kü-

lönben is mindaddig előnyös és jó, amíg az északi és délszlávok politikai vagy gazdasági egyesülését nem Magyarország rovására óhajtja elérni. Ennek megakadályozása nemcsak magyar, hanem olasz érdek is.

Eltételezve ettől a latin-szláv antagonizmustól, Olaszország kikötő-ajánlata különben is igen tetszetős. Fiume teljesen kiépített, jó kikötő és a múltból még mindazon építményekkel, raktárakkal, mólókkal, elevátorokkal, hajógyárral, stb. rendelkezik, amelyeket Spalatoban előbb a magunk költségén kellene létesítenünk. Fiumét Magyarországgal fő vasútvonal köti össze és részünkről a leggyorsabban elérhető, tehát a legrövidebb és így legolcsóbb szállítást igénylő tengeri kapu. Spalato már a vasúti szállítás legalább egy nappal tovább tart és a vasúti összeköttetések, a hegyi jelleg miatt, kevésbé teljesítőképesek. A fiumei kereskedelem biztonsága felett erős olasz flotta őrködik. A spalato kereskedelem hasonló biztonsággal nem rendelkezik. Ezzel szemben viszont tény, hogy Fiume csak Jugoszláv területen át érhető el és a kikötő igénybevétele attól a jóakarattól függ, amelyet Jugoszlávia a magyar tranzitkereskedelemmel szemben tanúsítani fog. De függ azoktól a tarifakedveményektől is, amelyeket déli szomszédunk a kikötőbe gravitáló, vagy onnan az országba folyó szállítás részére biztosít.

Félő, hogy Jugoszlávia, amely a spalato kombináció érdekében talán némi áldozatot is hozott volna, a fiumei megoldás megghiúsítására minden eszközt fel fog használni és így még sokáig vajúdni fog az ügy.

Pedig Jugoszláviának, ha elfogulatlanul tekintik át a helyzetet, be kell látnia, hogy számunkra mindaddig Fiume képezi a kívánatos szabadkikötőt, amíg ők Spalato érdekében csak nagyobb tarifaengedményeket, vagy kereskedelmi és gazdasági engedményeket ajánlhatnak. Más volna azonban a helyzet, ha Jugoszlávia eddigi politikáját revideálná, ha átérezné a Kárpátok-övezte Dunamedence földrajzi és gazdasági összetartozandóságát, amelyet a múltban sem lehetett tartósan megszakítani és visszaadná a Bánátot és a Bácskát, hiszen tíz év előtt még a szerbek is bolondnak tartották volna azt, aki Szerbiának mai megnagyobbodását hirdetni merte volna. Ilyen esetben Magyarország és Jugoszlávia vámunió alapján gazdasági egységbe tömörülhetne, amely az északszlávok tranzitforgalma által támogatva, hathatósan érvényesülhetne a világgazdaságban és egészen más pozíciót biztosítana ennek a szövetségnek az Adrián, mint amilyent Jugoszlávia egymagában elérhet.

Ehhez nem kellene más, mint hogy Jugoszlávia pánszláv álmának nemzeti alapon való megvalósításáról lemondana és áttérne valamely nagycélkitűzésű gazdasági világpolitikára.

Amíg azonban Jugoszlávia spalato ajánlatát ilyen értelemben ki nem egészíti, addig Magyarország tengeri kapuja csak Fiume lehet.

Utóbbi akár abban a formában történhetik meg, hogy az érdekelt Magyarország, Olaszország és Jugoszlávia egymásközt megegyeznek, vagy pedig hogy a Magyarország—Fiume-i relációt a magyar tranzitkereskedelem számára a Népszövetség biztosítja.

A politikai párt cselekvő szabadsága és a büntető törvénykönyv.

Irta: Dr. MISKOLCZY ÁGOST, budapesti kir. ügyész.

A politikai küzdelmek színterét, „a közélet porondját“ pártok nélkül el sem tudnánk képzelni. A pártok versengnek egymással azért, hogy képviselőiket küldjék az országgyűlésbe s ily módon befolyást gyakoroljanak az ország kormányzására vagy ha lehetséges, a politikai hatalmat kezében tartó kormány belőlük alakuljon meg.

Mi a politikai párt? Olyan egyének összesége, akik egyforma nézeteket vallanak az állami élet gyakorlati irányítása és vezetése kérdésében.

Ebből a meghatározásból következik, hogy a párt nem tűzhet ki államellenes vagy a közérkölciséggel ellenkező célokat. A pártnak el kell fogadnia az állam jogi rendjének kereteit s nem szabad szembe szállnia az állam által szentesített erkölcsi közfelfogással, mert az állami rend lényege ellen törő vagy erkölcstelen célokat kitűző alakulat nem politikai párt, hanem összeesküvők, felforgatók, lázadók és merénylők szövetezése.

Ezért nem tekinthetjük politikai célkitűzésnek az állam közjogi rendjének felforgatását, a társadalmi osztályok egymásra uszítását, az ország művelődési alapjainak megsemmisítését. Ezért nem politikai párt a bolsevisták (kommunisták), anarchisták vagy hasonló elveket vallók pártja.

Gyakorlati szempontból azonban nem is annyira az a lényeges, milyen céljai vannak a pártnak, hanem az, hogy milyen eszközökkel küzd céljaiért, milyen eszközökkel toborozza híveit. Mint mondtuk, a pártnak célkitűzéseiben is el kell fogadnia az állami rend kereteit, de cselekvőségében, párt-működésében, propaganda-munkájában feltétlenül. A célkitűzések államellenességét el lehet leplezni vagy oly szavakba öltöztetni, hogy a célok veszedelmessége nem kirívó. Am a pártnak párthíveket toborzó munkájában más, valódi céljainak ki kell ütközniök. Itt válhatnak igazán veszedelmessé az állami és társadalmi renddel ellentétes célú pártok. Mikor az agitátor egy népgyűlésen megmagyarázza a párt céljait s kisül, hogy a magántulajdon eltörlését, egyes társadalmi osztályok megsemmisítését, sőt fizikai kiirtását tartja a pártcélul kitűzött „nagyobb szabadság, nagyobb jólét“ elérésére, akkor derül ki valóban a párt létezésében rejlő közös veszély s rendszerint ilyenkor avatkoznak be a párt működésébe a hatóságok, hogy az effajta agitálást lehetetlenné tegyék. Ez magyarázza meg azt, hogy vannak egyes államok, amelyek eltűrik a moszkvai III. internacionale utasítása szerint működő s az egész világ civilizációját fenyegető bolsevista párt szervezését. Ezeket az államokat az a meggondolás vezérli, hogy a pártprogram, amíg nem hirdetik, írott malaszt, amint pedig hirdetni kezdik, még van ideje azt megfelelő keretekbe szorítani. E cikk kereteit meghaladná ennek a kérdésnek fejtegetése, csak annyit jegyzek meg, hogy politikai érdekek sok minden furcsaságot termelhetnek, de a tüzzel való ilyen játékot a szabadság nevében csak azok az államok engedhetnek meg maguknak nagyobb veszedelem nélkül, amelyek elég nagyok, erősek és

hatalmasak ahhoz, hogy bármilyen fölforgató törekvéssel szembeszállhassanak.

Mindezekből láthatjuk, hogy az állami hatalom szilárdságával sok tekintetben összefügg a politikai pártok alakulása és működése. Nagyon fontos kérdés, hogy sok párt van-e egy országban vagy kevés. Az az ország, ahol sok párt küzd a hatalomért, nélkülözni fogja a kormányzatot támogató tömör többséget, az ország érdeke, az igazi közérdek vásárra kerül a pártok tusájában s a százféle párt kicsinyes érdekeinek érvényesítésére való törekvés örökös viszályt idéz elő s a közép-ponti hatalom, a kormány örökös ingadozását eredményezi.

A politikai hatalomért való alkotmányos küzdelem, a helyesnek felismert kormányzási elvek megvalósítására való törekvés az emberi szabadságjogok folyománya. Ezt a küzdelmet, ezt a törekvést tehát egyetlen kormánynak sem szabad erőszakkal elfojtania, mert ez zsarnokság lenne.

Amde minden kormánynak a közös jó érdekében szem előtt kell tartania azt a régi tapasztalati igazságot, hogy hamis politikai eszmék több embert pusztítottak el, mint az ágyúk; tudnia kell, hogy országok pusztultak el vagy indultak romlásnak hamis politikai tanok, örült politikai eszmék vagy tévesen felfogott politikai rendszerek megvalósítására irányuló ostoba kísérletek miatt.

Minden kormánynak tudnia kell, hogy azok a pártok, amelyek a szabadságjogok nevében követelnek veszedelmes eszméik számára szabad utat, bármily tetszetősen formulázzák is meg követeléseiket, csak törpe kisebbség képviselői lehetnek. Mert végső eredményben mi is az a cél, amelyért az emberki társadalmi szervezetbe tömörültek s állami rend keretei közé helyezkedtek el. Ez a cél nem más, mint az, hogy biztonságban akarják élvezni munkájuk gyümölcseit. Minden kormánynak első feladata megadni ezt a biztonságot, mert különben kikerülhetetlenül elsöprik. Az emberek mindig fel fogják áldozni a szabadságot a rendnek, mert polgárosult társadalomban a rend magának az életnek feltétele. Rend nélkül nincsen munka, munka nélkül nincsen kenyér. Egyetlenegy polgára sem akar az államnak fejetlenségben elveszni, a szabadság tiszteletére. A francia forradalom rémuralma világosan mutatta ezt. A francia nép a megfélemlítés eszközeivel dolgozó forradalmi anarchia hóhéraitak uralmából, amikor már senkinek sem volt az élete sem biztonságban, inkább a szolgaságba menekült s Napoleon előtt hajtott tétet, akinek erélye és tehetsége ugyan zsarnokságot, de egyúttal rendet is jelentett számára.

Fentebb már mondtam, hogy a legvérengzőbb hódító sem pusztít annyit, mint a hamis eszmék. Nagy műveltségű országokban a hamis eszmék kisebb veszélyt jelentenek, mint ott, ahol az általános műveltség kisebb.

Nyugat államai nem voltak török, tatár pusztításainak országútjai, mint szerencsétlen hazánk. Nekünk sok régi, hatalmas műveltséget jelentő intézményünk pusztult el a nehéz harcokban, amit életünkért, függetlenségünkért és a keresztény műveltségért vívtunk. Karddal kezünkben nem volt oly sok időnk sem, mint Nyugat népeinek, a tudományokban búvárkodni. Ezért kisebb az általános

műveltség nálunk, mint Nyugat-Európa államai-ban, jóllehet népünk a világ egyetlen más népénél sem művelhető nehezebben.

Mindebből az következik, hogy mi nem másolhatunk le mindent a politikai pártok által kitalált mindenféle eszme szabad terjesztését illetően a nyugati államoktól. Anglia híres volt arról, hogy mindenféle szélső eszme hirdetésének szabad teret engedett. Könnyen tehetette: világbíró hatalma tudatában mosolyogva nézett a képtelenebbnél képtelenebb, bolondabbnál bolondabb politikai és vallási fölforgatók erőlködéseire. (Igaz, hogy a legutóbb lezajlott, felbecsülhetetlen anyagi károkat okozó, bolsevista befolyással szervezett általános sztrájk óta Anglia is más elveket vall. Kivételes törvényeket léptetett életbe s a szólásszabadságot, valamint a gyülekezés szabadságát erősen korlátozta.) A mi történelmünkben csak egy példát hozunk fel. 1918-ban néhány fölforgató „forradalmi pártokat” szervezve különféle hamis eszmék nevében rábirta a nemzetet, hogy a béketárgyalások előtt oszlassa fel hadseregét és nyissa meg határait az ősi ellenség előtt!

Különleges helyzetünkben tehát különleges kérdés az, hogy mily jogi elbánásban részesüljön a politikai pártok cselekvő szabadsága, a szervezkedés, a párttagok gyűjtése, pártvagyon szerzése, az agitálás, a propaganda.

A jogi helyzet szerint Magyarországon a politikai pártok nem tartoznak azok alá a korlátozások alá, amelyeknek az egyesületek vannak alávetve. Politikai párt országos szervezése kormányhatósági engedélyhez kötve nincsen. Párthelyiségeket tarthatnak politikai összejövetelek, tanácskozások céljaira.

Mint párt azonban nem szedhet tagjaitól tagsági díjat, ily módon tehát pártvagyont nem szereshet. Ha pártklubot, pártkört akarnak alakítani, ahol a tagok politikai eszmecsere mellett szórakozhatnak is, a pártkör alapszabályait kormányhatósági láttamozás végett be kell mutatniok. Ebben az esetben pártkörü tagdíj szedésének nincs elvi akadálya.

Az a körülmény, hogy a politikai párt működése nem szorítható azok közé a határok közé, amelyek az egyesületekre vonatkoznak, nem érinti a m. kir. belügyminiszternek ama főfelügyeleti jogkörét, amely valamely politikai párt működését megtilthatja. Ilyen intézkedésre lehet elkészülve minden olyan párt, amely az állami renddel és a közérkölesiséggel szembeszálló célokat vall programjául.

Mint mondtam, a pártok erre való tekintettel óvatosak szoktak lenni s tulajdonképpen való céljaikat csak szervező, toborzó működésükben árulják el. Ez az a pont, ahol az államhatalom szervei éberségükkel semlegesíthetik valamely párt veszedelmességét anélkül, hogy a pártalakításnak a politikai szabadsággal való szoros összefüggésének elvét érintenék.

A pártalakítás és szervezés szabadsága ugyanis nem jelent bünelkövető szabadságot. A párt tehát agitálásában tartozik alkalmazkodni az ország törvényeihez, a fennálló közrendészeti szabályokhoz. Nem támadhatja meg a törvény kötelező erejét, nem izgathat a törvényes intézmények

ellen, nem gúnyolhatja ki a vallást, nem hirdethet gyűlöletet társadalmi osztályok ellen, nem gyalázzhatja az országot, nem irányulhat működése az országnak századokon át elfogadott, jó és helybenhagyott szokásai ellen sem, a nyilvánosságot érintő működését nem szabad eltitkolnia a hatóság előtt, nem idézhet elő botrányokat, s nem sértheti másoknak egyéni jogait sem.

Mihelyt a pártalakítás és a pártszervezés ezeket a tilos területeket érinti, módjában van a hatóságnak ezeket az agitáló eszközöket kivenni a párt kezéből s működését lehetetlenné tenni. Ezenkívül kötelessége a hatóságnak, bármely oly tény, amely pártalakítás és szervezkedés cégére alatt a büntető törvényekbe ütközik, az igazságszolgáltatás terére utalva a megtorlás végett intézkedni.

Ezek a szempontok azok, amelyekből a pártalakítás és pártszervezkedés megítélésénél a közhatóságnak ki kell indulnia. Ezeknek a szempontoknak gondos mérlegelése nemcsak a jogszerűség és törvényesség követelményeit, hanem a célszerűségnek, az állam javának mindenek felett álló érdekeit is jelenti.

A motor- és közönséges kerékpár a csendőrség szolgálatában.

Irta: Várbogyai BOGYAI KAMILL tőhadnagy.

A közelmúltban sok szó esett a motor-, illetve a közönséges kerékpárnak a csendőrségnél való alkalmazásáról.

Tekintettel arra, hogy motorsportot évek óta űzöm, s a motoros járművek kezelésével és vezetésével teljesen tisztában vagyok: szeretnék a motorkerékpárnak, mint közlekedési eszköznek a csendőrség szolgálatában való használatáról pár szóval megemlékezni.

A szárnyparancsnokoknak motorkerékpárral való ellátására négy tényező van döntő befolyással és pedig: 1. az anyagi kérdés; 2. a közbiztonsági és egyéb szolgálati érdekek; 3. a motorkerékpár használhatósága; 4. a közlekedési viszonyok.

1. Anyagi kérdés.

a) *Beszerezés.* Ma egy erős és jó angol motorkerékpár (500 cm³-es) karbidvilágítással, kézikürttel és a legszükségesebb szerelésekkel együtt, luxusadó nélkül belekerül 26—28 millió koronába. Tömeges rendelésnél ez az ár kb. 23—25 millió koronára csökkenne.

A gépeknek a kincstár terhére való megvételét úgy gondolnám, hogy a kincstár egy megbízható cégnél és jó gépekre nagyobb kötést eszközölne, mely esetben — tekintve a gépek tömeges vételét — annak az árát a legminimálisabbra lehetne leszorítani. Hogy azonban a kincstárnak ne kelljen egyszerre ilyen nagy befektetést eszközölnie, másrészt pedig, hogy a tisztikar tagjai saját motorkerékpárral is rendelkezhessenek, célszerűnek látszana, hogy azok a tiszték, akik saját gépet óhajtanak venni, ezt szintén megtehessék.

Ezt a kérdést úgy vélem megoldhatónak, hogy a kincstár az érdekelt tisztéknek nagyobb összegű és hosszabb lejáratú kölcsönt nyújtana, melyből

a gépet készpénzáron, kamat nélkül, egy összegben fizetnék meg.

Más megoldás is lehetséges azonban, mely szerint a kincstár egy megbízható cégnél jó (angol) gépekre nagyobb kötést eszközölne, azokat azonban a tiszték vennék meg hosszabb részletfizetésre. A részletek fizetését a kincstár garantálná; így a gépek szállítását akármelyik cég elvállalná.

Természetesen a tisztikar a kölcsönt ebben az esetben is megkapná s így a kincstárnak anyagi megterhelése sem lenne olyan nagy, mert végeredményben csak a kamatveszteség terhelné, az pedig nem áll arányban a motorkerékpár által nyújtott szolgálati előnyökkel. Ezenkívül persze sok más megoldás is mutatkozik, valamennyit e cikkem keretén belül fel sem sorolhatom, de erre nincs is szükség, mert a dolog esetleges aktualitásánál úgyszólván fognak vetődni.

b) *Üzemi költségek.* Egy 500 cm³-es kb. 5 effektív lőerős gép üzemköltsége 100 km.-ként 4 liter benzint és 0.4 kgr. olaj, mely a mai benzint és olajárakat (jó minőséget) véve figyelembe: 28.000 K benzint és 18.000 K olajköltséget tesz ki. Egy pár jó minőségű angol gummiköpeny ára 1.600.000 K. E gummik közepes minőségű úton 12.000 km. utat képesek lefutni, vagyis e két tényezőt figyelembe véve, 100 km.-ként 16.000 K gummikopás mutatkozik. Ezek szerint az összes kiadás 100 km.-ként 62.000 K. A javítási, fenntartási és gummipótlási költségek a fent részletezett üzemi költségeken kívül átlagos havi 200.000 K-t tesznek ki, mely költségek teljes összegének azonban a gép átvételét követő 6 hónapon belül nem szabad mutatkoznia. Ez a 200.000 K a tisztítási költségekre, petroleum, olaj, zsír stb., valamint az elhasznált gumminak és állandó olajnak, zsírnak, alkatrészeknek stb. pótlására esik.

Ha ezen üzemköltségeknek felét, 100.000 K-t, a kincstár megtérítené, a fennmaradt összeg nem lenne oly nagy, hogy azt a szárnyparancsnokok anyagilag észrevehetőleg megéreznék. A szolgálati utak alatt felmerülő összes üzemi költségek természetesen teljes egészükben a kincstárt terhelnék. A tiszték a gépet saját céljaira is használhatnák, mert hisz a felmerült üzemi költségeknek, meg a gummikopásnak is felét sajátjából fedezné.

2. Közbiztonsági és egyéb szolgálati érdekek.

A csendőrségnek széttagolt elhelyezése a legdöntőbb érv a motorkerékpár beszerzése mellett. A szárnyparancsnokok ugyanis az eddigi rendszer mellett őrseiket meglehetősen ritkán látták, s ennek nyoma különösen gyengébb tehetségű őrparancsnokok vezetése alatt levő őrökön világosan látható. Az oktatás, nevelés és ellenőrzés szempontjából a dolog sokkal komolyabbnak látszik, sem hogy felületesen lehetne kezelni.

A motorkerékpárral ellátott szárnyparancsnok őrseit tetszés szerinti időben, bármikor gyorsan meglephetné és ellenőrizhetné. Még a távolabbi kiszállásokat is a legrövidebb idő alatt elvégezheti s még ugyanaznap vissza is térhet, nem kell felesleges időt elvesztegetnie a vonatok várásával, nem függ a menetrendtől stb., hanem tetszésére van bízva az indulás ideje. Mindezek mellett megvan az az előny, hogy a tisztéknek a szolgálati utazásait

Ami vissza kell szerezniünk: Töese.

kellemessé és élvezetesebbé tenné a motorkerékpárral járó túrázás öröme, a vidék és a tiszta levegő élvezete. A motorkerékpárral a szárnyparancsnok szárnya területét is jobban megismeri, mert azt nem a vonat ablakából nézi, hanem valóban bejárja, ott áll meg, ahol akar, bejárhatja a községeit is, ha akarja, egyszóval nagyobb a mozgási szabadsága és lehetősége, mint ma.

3. A motorkerékpár használhatósága.

A motorkerékpár a szárnyparancsnok ideális közlekedési eszköze volna. Gyorsasága, gyors üzembe helyezése és mozgékonyasága révén annyi és olyan nagy előnye van, hogy semmi más járművel nem lehet összehasonlítani. Üzembiztonsága vitán felül áll; a mai modern gépek olyan tökéletes konstrukcióval bírnak, hogy az autóval minden tekintetben kiállják a versenyt. Példa erre egy amerikai, „Harley Davidson” motorkerékpár teljesítménye, mely gép 12 nap alatt 11.500 km.-t, tehát majdnem napi 1000 km.-t tett meg anélkül, hogy a motor működése csak egy pillanatig is szünetelt volna s emellett átlagosan 50 km. sebességgel haladt. A motorkerékpárok rugózása tökéletes, az ülés kényelmes és még hosszabb túra alatt sem jár semmiféle fáradtsággal.

A motorkerékpárnak csak egy hibája van, hogy t. i. használata többé-kevésbé az időjárás szeszélyétől függ. Ez sem áll azonban olyan nagy mértékben, mint azt a motorkerékpár ellenségei hirdetik. Esőben kocsin sem kellemes utazni, nemcsak motorkerékpáron. Nagyon kevés eshetősége van azonban annak, hogy a szárnyparancsnokoknak éppen abban az órában kelljen útba idülnia, mikor az eső esik.

Eső után is nagyon jól lehet motorkerékpárral haladni, mert a gépnek nincsen olyan nagy csúszása, hogy az a menetet veszélyeztetné. Két-

ségtelen, hogy a gép ilyenkor farol egy kicsit, ez azonban csak kezdő vezetőknek kellemetlen, később teljesen meg lehet szokni, jobban mondva meg lehet tanulni. Természetesen a mondottak nem vonatkoznak mezei utakra, hol bizony ilyenkor tengelyig érő a sár, hanem kiépített országutakra, ahonnan a víz — tekintettel annak domború építésére — lefolyik. A szárnyparancsnok nem igen fog mezei utakon járni, amelyeket egyébként, száraz időben nagyon jól lehet használni.

Hogy azonban ezt a hátrányt is eloszlassuk, célszerűnek mutatkozna oldalkocsis motorkerékpárt rendszeresíteni, amellyel, hogy nagyobb biztonságot nyújt, még egy második, sőt esetleg harmadik személy vitelére is alkalmas. Az oldalkocsis ára kb. 8.000.000 K.

4. Közlekedési viszonyok.

A háborús évek során az útviszonyok hazánkban meglehetősen rosszak voltak. Jelenleg azonban ezen a téren örömdetes javulás mutatkozik, mert a kormányzat, belátva a jó úthálózatnak úgy gazdasági, mint kulturális fontosságát, mind több és több költséget fordít az úthálózatok rendbehozatalára.

Az útépitési program szerint az egész országban folyik s már jelenleg is óriási haladás van ezen a téren. Az útépités intenzívebben folytatódni fog, mert hiszen az államháztartás rendbehozatalával mindig több és több pénz lesz az útépités céljaira. Hogy ez valóban így van, arra számtalan példát tudnék felsorolni, melyeknek tárgyalása azonban túllépné e cikkem kereteit.

Nem áll fenn tehát az az aggodalom sem, hogy a motorkerékpárok használatára megfelelő út nem áll rendelkezésre, mert ma már az összes országutak, műutak, karbantartott kocsit utak motor-

kerékpárral járhatók. Különben is a szárnyparancsnokoknak, ha őrsüket akarják ellenőrizni, legtöbbszörre műút áll rendelkezésükre, mert hiszen az őrs állomáshelye legtöbbszörre műút mentén van.

A csendőrségnél a közönséges kerékpár rendszeresítését is szükségesnek tartanám.

1. *Beszerezés.* A legénységnek a kincstár terhére kerékpárral való ellátását háromféle okból tartom aggályosnak. Először a kincstárnak őriási terhet jelentene anyagilag, másodsor a legénység egy része nem kezelné azt a kellő gondossággal, harmadsor pedig a legénység 30—40 százaléka, tudomásom szerint, már van kerékpárja.

A fentiek miatt célszerűnek gondolnám, hogy mindenki saját maga szerezzék be a kerékpárját, mely esetben a kincstár kerületenként vagy esetleg osztályonként biztosítana olcsó és jó kerékpárokat.

Természetesen ebben az esetben a kerékpár, melynek ily tömeges vétel esetén az ára kb. 2,400.000 K-t tenne ki, részletre (10 hónap) volna megvásárolandó és a részletekre a tömegvagyonban kimutatott s a csendőrnök járandóságát képező összegek felhasználhatók lennének.

Ez esetben gummikoptatás, használati díj és más apróbb kiadás, petroléum, olaj stb. céljára havonta 60.000 K általánosan fizettetnék ki minden kerékpárral ellátott, tehát külszolgálatot teljesítő csendőrnök.

2. *A kerékpár használhatósága és a szolgálati érdekek.* Az őrsök a közbiztonsági szolgálat ellátására hathatós eszközt nyernének a kerékpárban. Vasútügyi, vásár-, búcsúügyi szolgálatokra kitűnően használható a kerékpár, mert ilyenkor a járőrnek 6—8, vagy esetleg még több km. utat is meg kell tennie s mennyivel előnyösebb lenne, ha azt az időt, amit a hosszadalmas ide-oda gyaloglással tölt el a csendőr, más, fontosabb szolgálat érdekében töltené el. De nemcsak a fenti említett célokra, hanem egyéb szolgálati célra is igénybevehető volna a kerékpár. • Vonalbiztosításra, nyomozásokra, nemkülönben utijárőrszolgálatra egyaránt használható volna.

Nagyobb közbiztonsági zavar esetén pár óra alatt 30—40 csendőr összpontosítható bármely helyen. Ez olyan nagy előny, melynek fontosságát felesleges magyarázni. A kerékpár a szakasparancsnokoknak is nagy szolgálatot tenne, mert megkönnyítené, illetve lehetségessé tenné őrsüknek a leggyakoribb ellenőrzését és amellet nem kíván nagyobb fizikai megerőltetést, mert hiszen egy kis áttétellel bíró kerékpárral még egy idősebb ember is minden megerőltetés nélkül képes naponta 20—25 km. utat megtenni.

A kerékpár azonkívül megkönnyítené az őrsök közötti érintkezést is, ez a körülmény pedig szintén fontos.

Mindenkit különbség nélkül ingerel a közeli haszon; de csak nagy lelket indít a távoli jó.

Schiller.

A katonai hatóság alá nem tartozó hadviselt egyének bűnözési statisztikájához.

Irta: ZSOLDOS BENŐ,
budapesti kir. ítélőtáblai bíró.

Mikor 1918 őszén befejezést nyert a pusztító világháború s elnémultak és megszűntek működni a harci fegyverek, megindultak a rosszat sejtő megállapítások a háború által anyagilag és erkölcsileg érintett összes államokban, hogy a háború javarészt végigharcolt leszerelt katonák, kik az évekig tartó frontszolgálat alatt megszokták az emberi élet kevésre becsülését s a tulajdonjog szabályainak figyelmen kívül hagyását az ellenséggel szemben, hazatérve, sokáig nem tudnak majd beleilleszkedni a rendes polgári élet körébe s veszedelmesekké válhatnak a békés társadalomra nézve. Az azóta szerzett tapasztalatok megmutatták, hogy az aggodalmaskodók ilyen megállapításai szerencsére nem bizonyultak — legalább túlnyomó részben — alaposoknak s a bűnözési statisztikák idevonatkozó adatai nem igazolták a vélt arányokban a jogosnak látszó feltevéseket.

Legelőbb a sok mindenben elől járó amerikaiak igyekeztek ebben a nem is éppen lényegtelen kérdésben lehetőleg pontos adatokat összegyűjteni. Ennek a törekvésnek egyik eredménye Frank L. Christian-nak, a híres elmira-i javító-intézet kiváló főfelügyelőjének tanulmánya a háború óta a nevezett intézetbe utalt volt katonákról, melyet magának az intézetnek (New-York State Reformatory) igazgatósága nemrégiben adott ki egy tetszetős füzetben.

A tanulmány az intézetbe az 1918. évi leszereléstől 1921. évi június 30-ig beutalt volt katonák bűnözési viszonyaival foglalkozik. 318 ilyen büntetett volt itt a jelzett idő alatt, mialatt az összlétszám 1900 volt.

Frank L. Christian megállapítása szerint bebizonyított tény az, hogy a háború alatt a katonai büncselekmények jóval kevesebb számúak voltak, mintsem azt elejétől fogva gondolták. Az amerikai katonai börtönökben 50.000 katona befogadására tettek előkészületeket s mindössze sem helyeztek el többet 5000-nél, ami semmi esetre sem jelentheti a katonai fegyelem meglazulását, annál kevésbbé, mert a vonatkozó hiteles adatok szerint az 5000 büntetett cselekményének csak mintegy harmadrésze volt szigorúan vett katonai büncselekmény, bizonyosságul annak, hogy aránylag kevés számú büntetendő cselekményt követtek el a hadsereg kötelékében.

Azok a büncselekmények, melyek miatt az elmira-i hírneves javító-intézetben elhelyezett volt katonák az illetékes bíróságok által elítéltek, amelyek tehát az ő beutalásuk alapját képezték: a hiteles statisztikai feljegyzések szerint eképpen oszlanak meg: súlyos testi sértés 21, betöréses lopás 66, okirathamisítás 18, lopás 84, rablás 35, orgazdaság 15, míg ezekkel szemben éppen az a büncselekmény a lehető legkevesebb (1), amelynek elkövetését általános fogalmak szerint legjobban fel lehetne tételezni a hosszú vérengző hadviselés borzalmai között durvává cserzett lelkű emberektől: az emberölés.

Az Elmira-intézetben az 1918. évi leszereléstől 1921. évi június 30-ig beutalt 318 hadviselt ember közül 224-en rendes kereseti forrásként tekinthető foglalkozást találtak a polgári életben és tényleg munkás életet is folytattak a kimutatás szerint egészen addig az ideig, amíg el nem követték azt a büncselekményt, mely miatt le tartóztatták és a javító-intézetbe küldötték őket.

Az a nem vitás és hiteles adatokkal kimutatható tény, hogy az előéleti körülményeket illetően a szóbanforgó volt katona büntetetteknek több, mint a fele, a katonai szolgálatba történt lépésüket megelőzően már legalább egyszer letartóztatásba került és bíróilag el is ítéltetett: könnyen érthető bizonyítékaul szolgálhat ama megállapítás helyességének, hogy ezeknek az egyéneknek a katonai nevelése nem lehet felelős az ő büntetendő cselekményeikért.

A szóbanforgó tanulmány írója — igazi amerikai körültekintéssel és éleslátással — kiterjeszti a figyelmét a megfigyelés alatt levő csoport említett 318 tagjának előző családi viszonyaira s az esetleges lelki

vagy testi átöröklési körülményeire is, megvilágításával az egyes egyének bünözési hajlamainak. Így aztán megtudjuk, hogy a kérdéses 318 hadviselt Elmira-beli volt katonák közül 136 volt olyan, akiknél az elődök testi vagy lelki rendellenességei nyomán könnyebb-súlyosabb fokú terheltségre lehet megállapításokat vonni. Így például többek között 58 esetben (18%) az elődök sorában megrögzött alkoholizmus volt megállapítható, míg 20 egyén esetében (6%) epilepszis, 42-nél (13%) tuberkulózis, 16-nál pedig (5%) kifejezetten gyöngélméjűség, vagy elmezavar jelenségei voltak szembetűnők.

Maguknál a megvizsgált egyéneknél a 318-as csoportban 16% volt tuberkulotikus, vagy ki nem fejezett betegség esetén, ennek kétségtelen előjeleivel, míg a Wassermann-féle vérvizsgálat szokatlanul nagy arányszámokat mutatott, amennyiben a jelzett összes létszámnak nem kevesebb, mint egyhatodrésze a syphilis előrehaladott kórjelenségeit tüntette fel.

Mindezek a vizsgálódások csak egy piciny töredékét képezik az összes hadviselt államok háborúból kikerült katonái nagy tömegének s bizony éppen nem kétséges az, hogy egyes európai államoknál — köztük országunkban is — a bünözési arányszámok az amerikaiaknál sokkalta kedvezőtlenebb arányszámokat mutatnak, de egy dologban, azt hiszem, valamennyi állam hasonló statisztikája meggyezik, hogy t. i. az évekig tartó vérontások életben maradt hősei — az alsóbb néposztálybeliek nagy erkölcsi eldurvulása mellett is — jóval kevesebb dolgot adtak és adnak a bünítő igazságszolgáltatásnak, mint amennyire annak idején a pesszimista jóslások számítottak.

Össztűz vagy egyestűz?

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Fenti címmel a „Csendőrségi Lapok“ f. évi 15., valamint 17. számában érdekes tanulmányok jelentek meg, melyek pro és kontra véleményeket hangoztattak.

Tekintve a körülményeket, kétségtelen, hogy e téma egyike azoknak, melyek különböző szemszögből bírálatnak el s így az „össztűz“ vagy „egyesztűz“ kérdése felett korántsem lehet napirendre térni, sőt a fogalmak tisztázása mentül több oldalról kívánatos, hogy a végső következtetések leszűrődhessenek.

Szerény soraimnak nincs céljuk, mint hogy ennek a kérdésnek egy harmadik oldalról való elbírálását is megkísérleljem.

Gyalogsági Gyakorlati Szabályzatunk az össztűzet mint a mai modern harcászatban meg nem felelőt egyáltalában nem tárgyalja, s egyedüli tüzelési mód gyanánt az egyesztűzet írja elő.

A ma harcában, mikor jóformán láthatatlan ellenséggel harcolunk, mert hiszen csak a „láthatatlanságra“, a „csatatér ürességére“ való törekvéssel kerülhetjük el a modern hadi technika minden elképzelhető gyilkoló szerszámának a tüzeit, továbbá, mikor minden egyes csatárnak át kell hatva lennie attól a gondolattól, hogy ő az összesség és a cél érdekében ugyan, de önállóan és öntevékenyen vívja kiméletlen harcát az ellenséggel, csakis az egyes tűznek van létjogosultsága.

De lássuk csak miképpen használjuk mi esendörök lőfegyverünket a „belső ellenséggel“ szemben.

A sajátos esendőrségi szolgálat, de különösképpen a fegyverhasználat a esendőtől is intelligenciát, körültekintést, tapintatot, emberbaráti szeretetet, ha kell szigorú és végső fokban — de csakis a végső fokban — kiméletlenséget követel.

Amíg a katonák egyedüli magasztos célja, hogy a reánk törő, Hazánkat s így mindannyiunkat tönkretenni akaró ellenséggel szemben kiméletlenül harcoljon, addig mi esendörök ezt a kiméletlenséget — vagyis az ellenfélnek teljes és feltétlen megsemmisítését — csupán csak a legvégső esetben alkalmazhatjuk. Hiszen a lehető kiméletet (valamint kevésbé veszélyes fegyvereink alkalmazását) Szolgálati Utasításunk 64. §-a világosan megköveteli. E §. értelmében a fegyverét használó esendőr szándékának csak arra szabad irányulnia, hogy a támadót, illetve az ellenszegülőt a támadás folytatására vagy az ellenszegülésre képtelenné tegye

stb. E képtelennététel alatt pl. az ellenfélnek a megfutamodását is értenünk kell (kivéve természetesen a menekülő veszélyes gonosztevőt) s így ez esetben a fegyverhasználatot befejezettnak kell tekintenünk. A katonával szemben álló ellenség megfutamodása nem jelenti annak harc képtelenségét s ezért a sikeres roham utáni megsemmisítő üldözés a csatárnak már egyenes kötelessége.

Ha még tekintetbe vesszük, hogy a mi fegyverhasználatunk s az idevonatkozó szabályainknak esetleges áthágása minő következményekkel jár úgy magunkra, mint velünk szemben állott, magukról megfélemedett magyar embertársainkra, családjaikra, — szemben a harcéri katonák tüzelésének, illetve fegyverhasználatának felelősségnélküliségével — a két fegyverhasználat közötti különbség még nyilvánvalóbbá válik.

Iparkodtam megvilágítani a katonának „külső“, a esendőrnél a „belső“ ellenséggel szembeni magatartását. Ha hozzáveszem, hogy a katonák még nagy lőtávolságon 800—1600 m.-ig (igaz ugyan, hogy csak kivételesen), de jóformán mindig hareszerűen, alakot alig-alig mutató ellenséggel harcolhat, viszont a esendőr általánosságban nemesak, hogy nem „nagy lőtávolságon“, hanem a „legkisebb lőtávolságon“, tehát 100 m.-en belül, legtöbbször nem hareszerűen viselkedő s így teljes alakot mutató ellenféllel szemben (népgyűlés, csoportosulás, sztrájk stb. esetén) használja lőfegyverét, a két haremód követelménye közötti különbség is kézenfekvő.

Itt még hivatkozom a Gyal. Gyak. Szab. 2. füzet 248. §-ára, mely világosan előírja, hogy a katonák az egyes tűzet, — legyen az akár esatártűz, akár vezetett tűz — mikor, milyen célok ellen használhatja. E §. természetesen a esendőrnél, esendőrségi, karhatalmi szolgálatban lőfegyverhasználatra vonatkozólag (mídon embertömegekkel, csoportokkal stb. áll szemben) utasításokat nem ad. Már pedig önként felvetődik a kérdés, — tekintve a két fegyverhasználat igen különböző körülményeit — hogy vajon helyes-e a honvédségünkben jól megfelelő egyesztűznek a esendőrségnél leendő kizárólagos alkalmazása!

Szerény véleményem szerint nálunk a esendőrségi szolgálatban az egyesztűz kizárólagos alkalmazása nem áll a cél érdekében. Ugy a parancsnok, mint a végrehajtó esendőr bizonyára — adott esetben — előnyösebb helyzetben lesz, ha a viszonyok mérlegelése után szabadon választhat a tűz nemek között. A tüzelést elrendelő parancsnok megkötve érzi a kezét, ha csak egyesztűzet vezényelhet. Az ellenvéleményt hangoztató cikk is elismeri, hogy az össztűznél inkább „kézből“ vannak a csatárok, mint az egyesztűznél, tehát sok esetben a parancsnok súlyos felelőssége tudatában — midőn azt természetesen az adott helyzet megkivánná — véleményem szerint szívesebben rendelne el az össztűzet, mint az egyesztűzet. Kétségtelen, hogy van reá eset, — sőt magam is tapasztaltam — hogy az össztűz alkalmazásakor is nehéz tüzfegyelmet tartani, de feltétlenül még sokkal nehezebb az egyesztűznél, mikor minden egyes csatár önállóan tüzel. Láthatta ezt minden parancsnok a harc terepén, mikor minden esetben is, midőn nem fiatal, tapasztalatlan katonákról, hanem számos csatát látott, tüzfegyvelében nőtt öreg harcosokról volt szó. Ha meggondoljuk, hogy a csatár minden tevékenysége oda irányul, hogy ellenfelét harc képtelenné tegye, s ha figyelembe vesszük még a esatazajt és az idegizgalmat is, könnyen megmagyarázható, hogy a csatár az egyesztűzet beszüntető parancsot nem hallja, s a „tüzet szüntess!“ parancsot egyáltalában nem vagy nem a kellő időben továbbítja, — a tüzelést vagy egyáltalában nem vagy csak késedelemmel szüntetik be. És, hogy az ilyen — vegyük a jobbik esetet — késedelmes tüzbeszüntetés mit eredményezhet, ezt minden ember, ki fegyverrel bánni tud, könnyen megérti. A esendőrnél pedig, már csak azért is, mert magukról megfélemedett, leginkább lelketlen izgatott által félrevezetett magyar embertársaival áll szemben, a tüzelést, mielőst a cél elértett vagy a „tüzet szüntess!“ parancs kiadott, nyomban be kell szüntetnie. Össztűznél kétségtelen, hogy a tüzbeszüntetés természetéből folyólag lényegesen könnyebb. Minden esendőr — már mikor az „Össztűz!“ vezényszót hallja — tudja, hogy a lövés leadása után nincs más dolga, mint a következő parancs teljesítése. Össztűznél is előfordulhat, hogy a tüzelés beszüntetése nehézségekbe ütközik, de ez csak aggrasító helyzetben,

kíméletlen harc alatt állhat elő, mely esetben a parancs nélküli tüzelés esetleg inkább indokolt lehet.

Összegezve a fentieket, az ösztűz alkalmazását, mint véleményem szerinti kíméletesebb tűznemet a csendőrségi szolgálatban feltétlenül szükségesnek tartom, mert ezáltal a tüzelő csendőrök csakis oly mérvben fogják fegyverüket használni, amint azt a parancsnok helyesnek s szükségesnek tartja.

Az egyestűz viszont a kíméletlenebb tűznem, amelynél a parancsnok akaratának érvényesítése igen sok tényezőtől van függővé téve.

Ha még tekintetbe veszem azt az igen nyomós körülményt, hogy a csendőr fegyverhasználatánál nemesak a szabályok betartásáért, hanem a saját lelkiismerete előtt is felelős, továbbá, hogy a sajátos csendőrségi szolgálat a fegyverhasználatot illetőleg kíméletet, de van rá eset, midőn könyörtelen kíméletlenséget követel, mindkét tűznem alkalmazását a cél érdekében állónak s ebből folyólag a Gyal. Gyak. Szab. ide vonatkozó §-ainak módosítását, helyesebben csendőrség részére az első cikkben említett „Függelék” kiadásá feltétlenül szükségesnek tartom. Ezáltal a lőfegyvert használó csendőrök s ezek parancsnokai felelősségteljes helyzetén könnyíthetnénk.

És most egy pár szót a „Szuronyt szegezz!”-ről!

A „Kézitusához kész!” vezényszó a „Szuronyt szegezz!” vezényszót, véleményem szerint, egyáltalán nem pótolja. Távol áll tőlem, hogy szavakon lovagoljak, mert valóban egyre menne, ha csupán vezényszavakról volna szó, hogy „Szuronyt szegezz!”-t vagy „Kézitusához kész!”-t vezénylünk. Tekintsük azonban a lényegét.

A Katonai Sportutasítás 2-ik füzeté, mely a közelharcot tárgyalja, többek között a következőket mondja: „Közelharc alatt, mely a kézitusát is felöleli, a kézigránátdobás-távolságtól kezdődő test-test elleni küzdelemben való harcot értjük. A kézitusája nem más, mint szuronyal stb.-vel test-test elleni élet-halálra folytatott küzdelem. Az egész közelharciképzés célja a honvédeknek a kíméletlen verekedésre való természetes reátermettséget mentül jobban kifejleszteni, azt fokozni. Eredményteljes kézitusája egyik legfontosabb feltétele (erre a szabályzat is nyomatékosan felhív), közelharc-eszközeinknek (tehát szuronyainknak is) kíméletlen használata. A fősúlyt arra kell helyezni, hogy a honvéd kíméletlenül menjen neki ellenfelének. Nagy a jelentősége annak, hogy a honvéd a kézitusában ellenfelét már az első szúrással oly súlyosan sebezze meg, hogy az azonnal harc képtelenné váljék.” (L. 50. pont.)

Kissé hosszadalmasan idéztem sportutasításunkat, de így jól láthatjuk, hogy katonai szempontból a kézitusának mi a jelentősége, helyesebben, hogy a „Kézitusához kész!” s az ezt követő „Hajrá!” helyes, szabályszerű végrehajtása mit követel.

Úgy vélem, hogy a csendőrségi karhatalmi szolgálatban ugyanezen szabályok — minden egyes esetben — nem állhatnak fenn. Kétségtelen, hogy lesz eset — a multak forradalmi tapasztalatait tekintetbe véve — midőn a fenti irányelveket szóról-szóra, azokhoz megszigorúbban ragaszkodva, kell a csendőrnek végrehajtania. Ez esetben a fegyverhasználatnál már kifejtett kíméletlen szuronytámadást, tehát a sportutasításunkban lefektetett elvek szerinti kézitusát fogja végrehajtani. Számos olyan eset adódhat azonban, midőn ez a kíméletlenség felesleges, indokolatlan.

Hogy mi a különbség a katona és a csendőr fegyverhasználat között (utóbbi fegyverhasználatát kizárólagosan csendőrségi, karhatalmi szolgálatra vonatkoztatom) az ösztűz és egyestűznél, kifejtettem. Ugyanezek az elvek itt is mérvadók.

A gyakorlatban eddig helyes és kimenetelében üdvös volt, egy-egy felizgatott tömegnek — melynek magatartása erélyesebb fellépést nem követelt — szuronyal való szétozlatása. Miért kellene ehhez kézitusára? Ha nincs más vezényszavam, mint „Kézitusához kész!” s „Hajrá!”, a csendőrnek sportutasításunk értelmében kíméletlen támadással akként kell tömegben álló ellenfelét megtámadnia, hogy azon már az első szúrással oly sebet ejtsen, hogy az azonnal harc képtelenné váljék.

Nem hiszem, hogy volna parancsnok s végrehajtók a csendőrségi szabályainkban előírt fegyverhaszná-

latnál tanusítandó köteles kíméletet szem elől tévesztének, de viszont ez esetben sportutasításunk hivatkozott §-aival kerülhetnek ellentétbe.

„Szuronyt szegezz!” és „Kézitusához kész!” vezényszavak szerény véleményem szerint, igen különböző fogalmakat fednek.

Tény, hogy úgy Gyalogsági Gyakorlati Szabályzatunk, mint sportutasításunk a csendőrségi karhatalmi szolgálatbani fegyverhasználatunkra nem terjeszkednek ki. De nem is terjeszkedhetnek ki, mert hiszen kizárólag csak a külső ellenséggel szemben kíméletlenül harcoló csatárok számára vannak szerkesztve. Kell tehát egy módosítás, mely a csendőrségi szolgálatban feltétlenül szükséges kíméletes fegyverhasználati módozatokat is tárgyalja.

Az „is” szöcskát különösen hangsúlyozom, mert ezáltal azt akarom kifejezni, hogy amint az „Egyestűz!” és a „Kézitusához kész!” vezényszavakra szükségünk van, akként szükség volna az „Ösztűz!” s a „Szuronyt szegezz!” vezényszavakra is. Hogy más az elbírálása s következménye a katonának a külső, a csendőrnek a belső ellenséggel szembeni fegyverhasználatának — véleményem szerint — a fentieket alapul véve, nyilvánvaló. Epen ezért mind a két fegyverhasználatra a ma fennálló — kizárólagosan a harcoló csatárra vonatkozó — szabályaink, nem elégségesek.

A bűnügyi embertani buvárlatok multja és jelene.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ alt. ügyész.

Alkmaeon, az ókor egyik kiváló gondolkozója az emberi természetet egy mély, sötét barlanghoz hasonlította, melyben meg kell gyújtani a világosság — a tudomány — fáklyáját, hogy titokzatos üregeit megismerjük. Mert titokzatos és sok részletében még ismeretlen az emberi természet és fásasztó, de gyönyörködtető a munkája annak, aki azt a szellemi önállóság színvonalán megismerni igyekszik.

Az „ember, ismerd meg önmagadat” örök rejtélye mint a fölvilágosodás első szikrája és a haladás ösztönzője már több mint kétezer éve foglalkoztatja a tudósokat, ha nem is kifejezetten azzal a céllal, hogy megállapításával a társadalom rendje és békéje érdekeinek használjanak.

Sokrates, majd Plato, Aristoteles és még számosan foglalkoztak már ezzel a kérdéssel, mely talán ép oly régi, mint az emberiség. És ez természetes is. Mert lehetetlen, hogy az ember, a teremtes koronája, ki érezni és gondolkodni tud, ne foglalkozzék a saját énjével, hogy ne merüljenek fel önkéntelenül is agyában a kérdések, hogy mi az, amit benne érez, gondolkozik, ami a jó vagy a rossz cselekvésére serkenti? De bár két évezred szállott sírjába, ma sem állítható, hogy jobban ismerjük emberi létünket, mint akár Sokrates, Plato vagy Aristoteles. Tagadhatatlan ugyan, hogy szervezetünk egyes részeit ma jobban ismerjük; ámde azt, hogy mi tartja össze a szervezetet, hogy mi az, ami benne a lényegét alkotja, csakúgy nem tudjuk, mint régen.

Pedig üdvös volna, ha önmagunkat megismerhetnénk. Ez alapon szinte a tökéletességig emelkedhetnénk, fejlődhetnénk az emberiség. Míg egyrészt már csirájában elfojtanók a rosszat, a bűnt, addig másrészt kifejlesztenők az erényeket. Naponta tapasztalhatjuk, hogy csak az boldogul az életben, aki sikerrel tud résztvenni a gyakorlati élet munkájában, mert ismeri azokat az eszközöket, amelyekkel azt végrehajthatja. Gyakran tekintünk csodálattal azokra, akik szellemi tehetségükkel — a lélek szerszámaival — olyan művészi módon tudnak bánni. Vajjon ezek jobban ismerik-e énjüket, mint mi? Nem! A legkiválóbb böles ép úgy nem ismeri lényét, mint a legközönségesebb halandó. Mozartnak, a világ-hírű zeneszerzőnek énjében már hatodik életévében megvillant az a szikra, mely őt remekműveinek alkotására indította. Ő csupán veleszületett tehetségénél fogva foglalkozott a zenével, hiszen senki sem állíthatja, hogy énjét hat éves korában már ismerte volna. Lángelme volt egyszerűen, ki zenei tehetségével elbűvölte a világot, de mint ember, a köznapi élet dolgaiban hihetle-

nül gyarló volt. Szegény maradt élete végéig s míg mások örökbecsű műveinek kiadásából vagyont gyűjtöttek, ő folytonosan anyagi gondokkal küzdött. Kepler, a híres csillagász úgyszólván éhen halt, bár oly törvényeket állapított meg, amelyek méltán keltek fel bámulatunkat.

Miféle tehetséggel kellene rendelkezünk, hogy igazán megismerjük elsősorban magunkat? Egyszerű a felelet: Ha testünk belsejéről — belső énünkről — úgy szerezhetnénk tudomást, mint a testünkön kívül álló dolgokról, ha testünk utolsó sejtecskéjét is keresztül-kasul megérezhetnők, megízlelhetnők, megtapinthatnók és megláthatnók, ha tudnók, hogy mi történik testünk belsejében, ha látnók, hogy agyunk idegsejtjei milyen változáson mennek át akkor, amikor gondolkozunk, ha vágyaink életrekelésekor nemcsak a bensőkben végbenemő változásokat, hanem az azoknak a test felületén való visszatükröződéseit, pl. az arcvonásokon, láthatnók: úgy nem volna mint rejtély oly nehéz az „ember, ismerd meg tenmagadat!”

Amde, sajnos, ezzel a képességgel nem dicsekedhetik az emberiség. Gyakran önmagunkat még kevésbé ismerjük embertársainknál is, pedig azok arcából a legtitkosabb lelki mozzanatok is leolvashatjuk.

De lehetséges-e vajjon egyáltalán a külsőről a belsőre megbízhatóan következtetni? Úgy véljük, hogy ezen az alapon jobban megismerjük a Természet rejtelseit. Tévedünk. Vajjon ki fogja a porszem belső tartalmát kutatni, midőn azt hiszi, hogy már ismeri lényegét? Azonban különmemű részekből álló dolognál okvetlenül iparkodni fog lehetőleg annak belsejébe behatolni, olyformán, mintha pl. a gyümölcsöt megízlelvén, élvezzük annak ízét s csak azután fürkesszük, mi is lehet ennek az íznek az oka?

Gondolkodásunk sajátága, hogy valamely tudományos vagy gyakorlati kérdéstről van szó, először is azt igyekszünk megállapítani, mi a kérdés magva, lényege. Mindenkor a külsőből a belsőre iparkodunk következtetni és az eredmény azt a látszatot kelti legtöbbször, mintha csakugyan behatoltunk volna a dolog rejtélyébe. E tekintetben a tudós eljárása ép oly naiv, mint a gyermeké. A gyermek szétszedi játékeit, legtöbbször ugyan rombolási kedvből, de sokszor azért is, mert kíváncsi megtudni, mi van bennük. Sven Hedin, a híres utazó egy alkalommal az ázsiai bennszülöttek közt zsebórát osztogatott szét és várta a hatást. A bennszülöttek az óramutatók járását, az óra ketyegését észlelvén, nagyon csodálkoztak és azt hitték, hogy azt a furesza szerkezetet valamely szellem igazgatja s annak hangja a ketyegés. Egy ideig óvatos borzalommal nézegették, de később nekibátorodván, szétszedték az órát, hogy megkeressék benne a szellemet, és meg voltak győződve, hogy kikergették, mert az óra többé nem ketyegett.

Mosolygunk, de vajjon különbek vagyunk-e ezeknél? Hiszen mi is ugyanezt tesszük! Ha valamely élőnek lényegét — mozgató erőit — akarjuk megismerni, akkor boncolgatjuk a szerkezetet. Találón jellemzi ezt a működést Goethe, e mondásával: „Wer will was Lebendiges erkennen und beschreiben, sucht erst den Geist herauszutreiben, dann hat er die Teile in seiner Hand, fehlt leider nur das geistige Band“.

Az élő embert természetesen nem bonthatjuk fel, de megteszük a tudósok az állatokon (viviseccio) s megteszik a holt emberen, kiindulván abból, hogy az élő szervezet lényege valahol a test belsejében van. A külsején — gondoljuk — nem lehet, mert a külsőt látjuk s nem tudnók megérteni, hogy miként tudná a külső az észlelt lelki működéseket létesíteni. Vajjon ki keresné a lélek székhelyét pl. a bőrben, pedig egyes természettudósok állítása szerint a lélek székhelye eredetileg a bőrben keresendő s csak a magzat fejlődése folytán költözik a test belsejébe, bár azért mindig megmarad a bőrön, mint fontos előőrse: a tapintó érzék. Nem hiába itélik meg az ember lelkületét szerint, hogy milyen a tapintata. Nem tudjuk okát adni, de mindnyájunkban megvan az érzés, hogy a tisztességes ember bőre finomabb tapintású, mint a bárdolatlan, gonosz emberé.

Azonban ne keressük a lelket a bőrben. Velünk született gondolat, hogy bizonyos szervek azért foglalnak helyt a test belsejében, mert „nemesebbek”. Pedig a természetben nemes és kevésbé nemes részek nincsenek; az ilyen megkülönböztetés merőben önkényes. A felbon-

colt emberi test belsejében zsigereket találunk. Ezek már első látásunkra sem hatnak úgy reánk, hogy azokban keressük a lélek székhelyét. A szív már alkalmasabb szervnek tűnik fel e tekintetben. A régiek csakugyan azt hitték, hogy a lélek székhelye a szív. Innen erednek azok a hasonlatok, amelyeket a szív fogalmával szoktunk összekötni. Pedig a tudomány kimutatta, hogy a szív csak egy automatikus mozgást végző hússzömlő, melynek csupán eröműtani feladata van. Ha a szív működése az élet fenntartásához feltétlenül szükséges is, még nem igazolja a lelki feltevés helyességét.

Hol tehát, melyik részében az emberi testnek lakozhatik az elhatározó, akaró, cselekvő lélek? Ha a koponyát a homlok és az üreglyuk, a gerincoszlopot pedig a hát hosszában kettéhasítjuk, előtűnik a koponyatüreg, illetőleg a gerincsesatorna. Ezekben foglal helyet az agyvelő és azzal összefüggésben a gerincevelő. Már Alkmaeon és Philolaus gyanították, hogy az agy a „halhatatlan lélek” középpontja. Plato — kétségkívül Pythagoras eszméinek hatása alatt — hirdette, hogy a lélek már csak azért is az agyban keresendő, mert az agy gömbalakú. E felfogás szerint a dolgok lényege az alakban nyilvánul, amit a latin közmondás úgy fejez ki, hogy „forma dat esse rei”. Pythagoras követői és Plato szerint is a legtökéletesebb alak a gömb lévén, a halhatatlan léleknek is okvetlenül az agyban kell honolnia.

A két féltékére oszló agyvelőnek belsejében folyadékkal telt üregek, „agyvelőgyomrok” vannak. A vegyi analízis intenzívebb alkalmazása előtt azt gyanították, hogy a lélek ehhez a folyadékhoz van kötve. Vegyelemzésekből azonban kiderült, hogy e nedv főleg vízből áll, benne kevés ásványi só és szerves anyag van feloldva, ami megdöntötte a fontosságáról táplált hiedelmet.

Descartes, a „cogito, ergo sum” hírneves bösesész fennen hirdette, hogy a lélek az agy belsejében levő gömbalakú képződményben az ú. n. tobozmirigyben lakozik. Mikroszkóppal végzett vizsgálatokból azonban kitűnt, hogy ezen agyvelőrésszel szerkezete annyira primitív, hogy bonyolult lelki folyamatok alapjául nem szolgálhat. A kutatás később más irányba terelődött; az újabb görösövi vizsgálat megállapította, hogy a lelki folyamatok színtere tulajdonképpen nem az agy belsejében, hanem külső részében, az úgynevezett szürke-vagy kéregállományban van. Itt sorakoznak a neuronok milliárdjai egymás mellett, felett és alatt, és az ezekből kiinduló tengelyfonalak belső irányban, az agy fehér-vagy bélállományában folytatódnak, míg a test külső részeiből eredő idegfonalak az agy bélállományán át jutnak a kéregállomány idegsejtjeihez. Kétségtelen, hogy az emberi szervezet legmagasabb tökéletességű működése, — tehát lelki folyamatai is — a kéregállomány idegsejtjeiben játszódnak le. Egy tenyérrel befedhetjük szervezetünknek azt a részét, amelyben lángelmék eszméi, a tudós egész tudománya elférnek és amelyhez életsorsunk, örömünk, bánatunk, szerencsénk és zerecsétlenségünk van hozzáláncolva.

Az agyvelő kéregállományában játszódnak le a különböző lelkifolyamatok. Ezt tudjuk, de ismerjük-e vajjon a lelki folyamatok mibenlétét? Nem! E tekintetben ép oly távol állunk, mint akár Plato, akár Aristoteles, és csak azt tudjuk ösztönös bevallani, hogy meg sem közelítettük a lélek lényegét. Amde ez nemesak a lélekre, hanem általában az összes természetbúvárlati kérdésekre is érvényes. A vegyész az elemeket kívülről befelé menőleg vizsgálta, alkotórészeire bontva, csak a logikailag követhető legkisebb részekig, az atomokig juthat el. Kimutathatja, hogy az atomokból álló molekulák miként csoportosulnak testekké és vegyületekké, de hogy mi azoknak a lényege, ép úgy nem tudja, miként mi sem ismerjük a lelki folyamatok összességét magában foglaló lélek lényegét.

Csak odajutunk, amit Kerkapolyi, hazánk éleseszű logikusa a következő, első pillanatra talán paradoxonnak látszó hegeli mondatban így fejezett ki: „A külső, melynek külseje van, ép oly belső, mint amilyen belső ama külső, melynek belseje van.” Ime! az emberi lény fejlődésének első szakában a lélek szerve teljesen a külsőben, t. i. a magzat bőrének felületén van, akárcsak a mindössze egy sejtből álló amoebánál, hol a bőrfelület végez minden életfunkciót, — de azután befelé, a test mélyébe hatol s így „belső” lesz, azonban a belsővé vált szerv utóbb újra egy külső és egy belső részre tagozó-

dik. A külső rétegben, a szürke- vagy kéregállományban van a lelki folyamatok középpontja és a test belsejében levő, csak mikroszkóppal látható idegsejtek talán azok az utolsó egységek, amelyekből a lelki folyamatok kiindulnak.

Csak hogy a lélek keresésében véglegesen itt sem állapodhatunk meg! A göresövi vizsgálat segítségével az agy idegsejtjeit megpillantó ember bámulatában meggyőződéssel vallaná, hogy ime, felfedezte a lélek anyagát. Még ma is azok, kik nem kísérik figyelemmel a természetbúvárlat haladását, a lelket anyagnak veszik. A kereszténység egyik kiváló bölcselője is — Szt. Agoston — a lelket igen finom anyagból állónak vélte. Ha tehát valaki megmutathatta volna neki a szabad szemmel nem látható, nem tapintható, finom anyagú idegsejtet, bizonyára örömmel hirdette volna, hogy ime, itt a lélek anyaga! Az emberi kutató elme azonban ennél nem állapodhatik meg és valószínű, hogy jövőben az idegsejteknek még sokkal bonyolultabb, finomabb szerkezetét fogják felfedezni s még beljebb hatolnak a rejtélybe. A lélek székhelyéről csakugyan elmondhatjuk, hogy oly külső, melynek külseje van, de egyszermind oly belső is, melynek belseje van. A mai természetbúvárlat egyszerre és egyformán veszi mindkettőt figyelembe és emellett főleg azokat a lelki folyamatokat kutatja, amelyek az agy működésével kapcsolatosan nyilvánulnak. Ebben a mozzanatban látja Vierkandt a régi mithológiai és a mai pozitív tudományos irány között a különbséget. Ez alapon értjük meg Ostwald álláspontját, ki a materializmust a kémia szempontjából is túlhaladottnak tekinti.

Említést érdemel, hogy a természettudományi kérdésekre az első határozott feleletet megint csak Goethe, a költő adta meg. Midőn Haller Albrecht, a XVIII. században a biológiai kutatások alapvetője — költő — egyszersem vallja, hogy: *In's Innere der Natur dringt kein erschaffener Geist — glücklich, wenn sie nur die aussere Schale weist*, — addig Goethe, — így adja meg szintén versben a feleletet: *„Natur hat weder Kern, noch Schale, — Alles ist sie mit einem Male, — Dich prüfe Du nur allermeist, — Ob Du Kern oder Schale seist!“*

Ez a, talán kissé hosszabbra nyúlt bevezető fejtegetés érthetővé fogja tenni egyrészt, hogy a mi emberi tudományunk valóban csak arra szorítkozhatik, hogy a külső és belső közötti kapcsolatot megteremtse, másrészt, hogy milyen fáradszt és — a ma állapota szerint — milyen hiábavaló munka volt az, amit a bűnügyi antropológia első komoly úttörői feladatuk kitértek, nevezetesen felismerni a bűnös lelkületét a külső jelenségekből. Senki sem tudja valamely arc vonásai alapján megmondani, hogy a hozzátartozó agy minő, éppen úgy, ahogy a bonetani múzeumban levő preparált agyvelőről sem lehet megállapítani, hogy milyen volt az area annak, akinek a koponyájában ez az agy valamikor helyet foglalt. Már pedig sokkal könnyebb lenne erre az utóbbi kérdésre a válasz, mint az, amely céljául tűzte ki, hogy az ember külső alkati sajátágaiból a lelki sajátóságokat ismerje fel.

Ebben a ma már felhagyott irányban, 1825 táján Gall tudós német orvos nyitotta meg a tulajdonképpeni utat a bűnügyi embertanhoz, a kriminális antropológiához. Mert az ő kutatásai — ma már teljesen elavult frenologikus rendszere mellett is — kiindulópontját alkotják bizonyos mértékben azoknak a lépésről lépésre fejlődő tanulmányoknak, amelyekből a mai kriminális antropológiának csodálatos rendszere kifejlődött. Gall a koponya alakján mutatkozó sajátóságokból vélt az emberek lelki sajátóságaira, értelmi fejlettségére következtetni. Ő mutatta ki egyébként, hogy a különböző lelki működések az agyvelő felületének különböző helyekhez vannak kötve.

Ennek a gondolatnak adott szélesebb alapot Lombroso, ki a gonosztevők testi ismérveit nemcsak az arcon és koponyán, hanem a test legkülönfélébb pontjain is kereste és figyelmét a szervezet különböző működéseire is kiterjesztette.

Lombrosónál tűnik fel először a gondolat, hogy a bűneseteknél nem elég a büntett keletkezésének körülményeit nyomozni, hanem a bűnös testi és lelki sajátóságainak felderítésére is figyelmet kell fordítani. Lom-

broso tárta ki a börtönök nehéz ajtajait az embertani búvárlat előtt. Büszkeséggel tekinthetünk az emberi gondolkodás, egyik legszebb eredményeként 1876-ban megjelent „L'uomo delinquente“ című munkájára, melyben oly mozzanatokra is kiterjesztette a figyelmet, amelyek annak előtte tekinteten kívül maradtak.

Nincs ember hiba nélkül! Ezt vegyük kiindulópont gyanánt, amit egyébként a mindennapi rendőri statisztika, a javítóintézetek, börtönök és fegyházak statisztikája is igazol, vagyis, hogy nincs tulajdonképp ember, ki bűnbe ne eshetnék. A másik tétel, melyet az antropológiai búvárlat a bűnügyi statisztikákból felhasznált, s amelyet különben a belga Quetelet is kifejtett „Physique sociale“-jában, az, hogy a bűnesetek számában, az egyes bűneseteknek bizonyos átlag szerinti előfordulásában és ismétlődésében bizonyos szabályszerűség tapasztalható s hogy a bűncselekmények a kultúra haladásával mértani arányban szaporodnak. Az embernek gyakran már a gyermekkor első éveiben megnyilatkozó, bűnözésre való hajlama ezenfelül változik az életkor szerint: fejlődik, majd bizonyos maximumot ér el, végül hanyatlak. Bűnös hajlamai az átöröklődéssel, az atavizmussal mutatnak kapcsolatot. Mindezek a hajlamok az összes belső és külső természeti tényezők hatása alatt állanak; az ember bűnösségének természete tehát felette szövevényes mozzanatoktól függ.

Dr. Török Aurél európai híru antropológusunk arra a kérdésre, ki követhet el deliktumot? kilenc pontból álló táblázatot állított össze. E táblázat szerint bűncselekményt követhet el: 1. A gyermek, az ifjú, a felnőtt, az agg, úgy egészséges, mint betegállapotban. 2. Az egyes ember, embercsoportok, valamint az egész társadalom. 3. Elkövethetik a bűncselekményt kivételesen, vagy minden kínálkozó alkalommal. 4. Hirtelenül, előzetes szándék és szenvedély nélkül, vagy előre megfontoltan, szenvedéllyel. 5. Teljes öntudattal, vagy kisebb-nagyobb öntudatlanságban. 6. Életkor szerint: mind testileg, mind szellemileg fejlett, avagy többé-kevésbé hiányosan fejlett állapotban és jellem szerint: az erős vagy gyenge jelleműek, úgy egészséges, mint beteg állapotban. 7. Ép test mellett a szellemileg visszamaradt matoid, gyöngé, megbízhatatlan jellemmel bírók. 8. Az úgy testileg, mint szellemileg rendellenes fejlettségűek. Végül 9. az öröklött, veleszületett, vagy szerzett elmebajban szenvedők.

Ebből az összeállításból is látható, mennyire bonyolultak a bűnügyi embertan kérdései. Hiszen ezeket a kategóriákat egyenként és alaposan kell vizsgálnunk, azok mindegyikét kell ismernünk, hogy csak némiképp is használható eredményre jussunk.

Mint hogy mindenki követhet el deliktumot, meg kell állapítanunk először is, kik a bűnözők? Lombroso öt csoportot különböztet meg: 1. alkalmi gonosztevőket: (deliquenti occasionali), akiket gyenge erkölcsi érzékük és az alkalom visz reá a bűnre; 2. szenvedélyes gonosztevőket: (deliquenti per passioni), akik felindulás, szerelem, harag, gyűlölet, féltékenység következtében lesznek bűnösökké; 3. született gonosztevőket: (deliquenti nati), akiknek az a szerencsétlenségük, hogy valamely elődtől örökölték a bűnös hajlamokat; 4. erkölcsi beteget: („moral insanity“-ben szenvedők); végül 5. esz-kóros (epileptikus) gonosztevőket.

Az ezekben a csoportokba sorolt bűnözők között különösen érdekesek a „moral insanity“-ban szenvedők. Ez a betegállapot jogosultán itt csak analógia útján alkalmazható, nevezetesen, ha az erkölcsi jót normális, az erkölcsi gonoszt abnormális állapotnak tekintjük. Mily helyt azonban a morál insanity fogalmát más, a testi betegségek köréből vett analógiákkal támogatjuk, ingtag talajra lépünk, mert akkor az egészségnek a betegségben nyilvánuló fogyatékoságát teljesen különböző meghatározások szerint csoportosítjuk, mint ahogy a moral insanityben nyilvánuló erkölcsi fogyatékoságokra az a fogyatékoság alkalmazható volna. Ez okból többet mellőzik a moral insanityt, mint csoportmegjelölést. Igaz, hogy az ebbe a csoportba vont bűnügyi esetek, pl. a kleptománia egészen sajátlagos jellegűek, de ez nem változtathatja meg az igazságszolgáltatás ama célját, hogy úgy mint más gonosztevőktől, az ilyenektől is megszabadítsa a társadalmat.

A kriminal-antropológiai iskola tanait főleg tapasztalati adatokra építvén, maga Lombroso kb. 17.000 go-

nosztevőt, 10.000 elmebajost és 20.000 egyéb bűnöst vizsgált meg és kutatásai alapján azt az összbonyomást nyerte, hogy vannak bizonyos testi sajátságok, amelyek a fegyházba került gonosztevőkön annyira visszatükröződnek, hogy a bennük lappangó rossz indulatokat már külsejükkel elárulják. Az abszolút transzformizmusra támaszkodva, arra a végeredményre jutott, hogy „a kriminális hajlam, a vérmes és társadalomellenes ösztönök csak reminiscenciák maradványai az emberi ösök tökéletlen szervezetének, kik még vad életet voltak kénytelenek élni, vagy pedig talán állati ösök hagyatékaik, melyektől a leszármazás zoológikus rendben megtörtént”

„Mint a primitív emberi családok késői reprezentánsait, a bűnösöket egy sorozat stigma (testi bélyeg), a normális anatómiai típustól való eltérés, lelki rendellenességek, életműködésbeli és érzékelési zavarok útján lehet felismerni. Ezek tehát mintegy a normális emberrel elütő társadalomellenes ösztönű, állati gerjedelmeknek engedő, meghibbant mentalitású lények, kiket olyan indítóerők és szenvedélyek mozgatnak, melyeknek gyenge akarata nem képes ellentállani; annyira terheltek, hogy morális fejlődésük, valamint észbeli kultúrájuk tökéletlen, hátramaradott, sőt előfordul az is, hogy morális és intellektuális fejlődésre egyenesen képtelenek”.

Lombroso ismételtén változtatta az emberi test alakbeli ismertető jeleinek a sémáját, melynek segítségével már külsejüktől vélte a gonosztevőket felismerni. E rendellenességeket érdekes táblázatba foglalta össze ugyancsak olasz honfitársa, Penta.

Penta körülbelül 400 fegyencet vizsgált meg, kik között volt:

minden rendellenesség nélkül	3%
két rendellenességgel bíró	3%
három vagy több rendellenességgel bíró	94%

A rendellenességet 54 pontba foglalta össze, melyekből a legnagyobb százalékot mutatják a következő rendellenességek:

majomszerű fül	56%
előrenyúló állcsont	45%
csücskös (ú. n. Darwin-féle fül)	45%
kiálló pofacsont	37%
elálló fül	35%
ferdefejűség (plagiocephalia)	32%

Végigtekintve e sorozaton, a gonosztevőt jellemző egyes testi sajátságoknak oly tömegét látjuk, hogy első pillanatra megdöbbenhetnénk, vajjon nem viseljük-e mi is testünkön e megbélyegző jellegzetességek egyikét-másikát? Megnyugodhatunk; mert a fegyenc típusát karakterizáló „rendellenességek” csak a nyers empirikus tételekből levont következtetések, amelyeket csak a „post hoc, ergo propter hoc”-szerű naiv okoskodás útján vehetnénk tekintetbe. Ennek a tannak pedig az lenne a próbája, ha e jellegzetesség segítségével a fegyenc típusokat már a bűncselekmény elkövetése előtt fel tudnók ismerni, mert a deliktum elkövetése után e jelleg felismerése nem sokat jelent és igazában csak cső utáni köpenyeg. Ha azonban e jellegzetességek segítségével csak megközelítően megállapíthatóan felismerni lehetne a lélek gonoszságait, mennyi gonoszságnak lehetne útját vágni s megvalósulna az az utópisztikus gondolat, amelyről a szellemes Mantegazza álmódott, ki fel akarta találni a cerebroskopot, hogy segítségével az élő ember koponyáján, akár a Röntgen-sugár, keresztülhatolva kiléshesse az agy mélyében rejlő gondolatokat.

De ha a test külső vonatkozásaiból a lelki sajátságokra következtetünk, nem hagyhatunk figyelmen kívül egy mozzanatot, nevezetesen a környezetnek, a milliók szuggeráló hatását. Egészen más képet nyerünk ugyanis, ha a gonosztevőket a fegyház rideg falai között, vagy ha a szabadban látjuk. A fegyház küszöbét átlépve, bensőkben már előre elkészültünk arra, hogy tucatszámra fogjuk látni a bűn válogatott képviselőit és már előre észrevenni véljük azokon a lombrosói rendellenességeket. Ha azonban felszabadulunk e suggestio hatása alól, más szemmel nézzük a dolgokat.

Ezen elméleteknek — a turini iskolai iránynak — alakulására nemcsak a bűnözők és a visszaesők számának ijesztő szaporodása, hanem a természettudományok,

különösen a pszichiatria és a biológia fejlődése voltak befolyással, melyek meggyőzték az embereket, hogy helytelen a régi klasszikai iskola ama felfogása, hogy a bűntettes épp oly normális ember, mint bárki más. Kezdő hibája nem annyira az volt, hogy a bűn okainak elemzésében a szociális környezet fontosságát elhanyagolta; inkább, hogy tagadja az — ha mindjárt abnormális — ember tökéletesedésének lehetőségét, amikor pedig a legvadabb állatokban és a legelvadultabb növényekben is megvan a képesség, hogy megfelelő bánásmód és művelés útján bizonyos mértékben legtípusosabb tulajdonságaikat is levetkőzzék, átváltoztassák.

1885-ben a római kongresszuson Lombroso tételével ellentétben a nemrégiben elhunyt tudós francia Lacassagne, a híres lyon-i iskolának megalapítója fejtette ki tudományos módon, hogy a bűnözés vizsgálatánál két fontos tényező: az *egyéni* és a *társadalmi* játszanak fontos szerepet, melyek közül a bűntett elkövetésének körülményeinél különösen az utóbbi nyomul előtérbe.

Az 1889. évi párisi kongresszuson a Lombroso-ellenes reakció csak megerősödött és a néhány évvel későbbi brüsszeli kongresszus véglegesen szentesítette a bűnözés anatómiai magyarázatának esődjét.

Igy született meg a valódi kriminális antropológia, az a tudomány, mely feladatául tűzte ki a bűnözőkké vált emberek társadalmi körülményeinek a tanulmányozását.

Lacassagne-nak rövidre fogott tétele szerint a társadalom az, amely termeli és neveli bűnözőit s egyedül felelős bűnözőiért. Ezzel teret nyit a bűnügyi embertani szabad bűnöződésnek, mely kedvére válogathat mindazok között az elméletek között, melyek tudományos realitással dicsekedhetnek. Kriminológiai kutatásainál szabadon alkalmazhatja a modern tudományok pozitív megfigyelő módszerének szabályait és megvitathatja eredményeit a tapasztalati biológia és az óriási előhaladást tett elmekörtán fénye mellett.

A mai irány elvei és kutatásai szerint a bűnözést az egyéni és a társadalmi tényezők idézik elő; utóbbiakat a legtágabb értelemben véve és kiterjesztve az éghajlati és etnológiai befolyásokra, a civilizáció, a válás, a hivatás, a nevelés körülményeire, úgyszintén a környezetokozta fertőzésre és a szintén fontos szerepet játszó közgazdasági helyzetre.

Az egyéni tényező mellé odacsoportosítja mindazt, amit a bűnöző család körülményeiről és öröklött hajlamairól megtud. Fontosságot tulajdonít mindazoknak a tényezőknek, melyek a bűntett előkészítéséhez társadalmi (pauperizmus), patológiai, toxikus (alkoholizmus), vagy erkölcsi zavaró jelenségek (prostitutio) folytán hozzájárulnak.

De elvitázhatatlanul bűnözést előidéző befolyása van a fentiekén kívül még a mai korban a felindulásnak, a gondnak, a bánatnak, a túlhajtott idegölő munkának, amellyel párhuzamosan az idegrendszer működési zavarait előidéző okok száma is folyton szaporodik.

Az eszmék fejlődnek, az emberek változnak, a társadalmi csoportok átalakulnak, de a tudományos igazság, bármily távolinak vagy elérhetetlennek is látszik, állandóan megmarad. Az igazság logikus és egyszerű módon magától jelentkezik, ha engedjük, hogy a tények maguktól beszéljenek és ha nem kérdezzük tőlük hátsó gondolattal olyasmit, mely feltevésünk érdekében érv gyanánt jöhet számításba.

A belső szemlélődés alapján kutató intuitív módszer, mint egyes kiváló elmék eszköze, ha adott is a tudományok szerencsés fölfedezéseket, néha mégis veszélyes, leggyakrabban pedig terméketlen, mert a legelégszenben látó teoretikusok sem viszik úgy előre a tudományt, mint a tényeknek szerény megfigyelései.

A kriminális antropológia mindent megtesz, hogy maga elé kitűzött szociális célját, inkább megelőzni a bűnt, mint megtorolni azt, már a közeljövőben elérje és karöltve haladjon a Ferri által megindított, utóbb Liszt és a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület által magáévá tett ama társadalmi mozgalommal, melynek jelszava: fűrkezzük a bűncselekménynek a társadalomban rejlő okait és felismerve, irtjuk ki azokat.

Levél Szentpétervárról.

Sokat lehet mostanában hallani, olvasni az oroszországi viszonyokról; a kommunizmust mint rejtélyes sphinxet szeretik ábrázolni azok, akik azt akarják, hogy mások féljenek tőle.

Evszázadok bűneit fürge, mindenre elszánt kalandorok (99%-ban zsidók) ügyesen fel tudták használni, hogy a tudatlan, renyhe szláv tömegeket a zsákmány, a szabad földbirtoknak, a „szabadság“-nak kilátásba való helyezése által hatalmukba kerítsék.

Most úgy bánik velök, mint akarat nélküli eszközökkel az a néhány száz zsidó desperado, aki ebből az „üzletből“ jól él. Megfizettek az óriás orosz birodalom területén néhány ezer, talán százezer embert mint „meggyőződéses kommunistát“, kik kezükben tartják a százmilliókat számláló, lassú gondolkodású lakosságot, jobban zsarnokoskodván, mint a cári uralom ezt valaha meg merete volna tenni. Még uralkodnak, de itt-ott hallani zavargásokról, lázadásokról, mint tompa földalatti moraj hallatszik a százmilliók félhalk panasza... még nem mernek szólni, de borzasztó lesz az ébredés!!!

Nézzük, mit mond a szentpétervári levél, melyet módunkban volt kivonatossan megszerezni:

„Az intelligencia a bolsevista pártban lefolyt küzdelmekkel szemben ideges, várakozó álláspontot foglalt el.

Az átalakulás reményével szemben a várható megrázkódtatásoktól való félelem mutatkozik. Csak kevesen kételkednek abban, hogy a kommunista pártban nem fog sikerülni a szakadást behegészteni és gyógyítani, csak az kérdéses, vajjon a párt széthullása gyorsabban vagy lassabban fog-e bekövetkezni.

Ezért azonban nem szabad azt hinni, hogy Stalin kezében nincsen hatalom, de azok a szervezetek és személyek, melyekre, illetve kikre hatalma támaszkodik, különféle okoknál fogva gyengülnek és ezért ereje láthatóan fogy.

Mindinkább észrevehető, hogy Trotzky az ellenzék eszményi vezére. Ő nagy elővigyázattal lép fel, nem beszél nagy gyűléseken, nem ír éles cikkeket, de szorgalmasan tárgyal befolyásos személyekkel, akiket meg akar nyerni.

A vörös hadseregben, annak zsidóellenes hangulata dacára, Trotzky nagy tekintélynek örvend.

A parasztság kizárólag gazdasági tevékenységnek él, politikával nem foglalkozik. Rendesen a közepes gazdagságú parasztok veszik bérbe a szegényebbek földjeit. Most megint az öregek tekintélye emelkedik.

A legrosszabb elem az ifjúságból kerül ki, mely 13 és 18 év között magába szívta a kommunizmus tanát. Azok a vörös gárdisták, akik az ellenforradalmárok ellen harcoltak, most is a legvadabb bolsevisták maradtak. A munkásokkal szemben a parasztok igen ellenszenvesen viselkednek. A falvakból most kevesebb ujoncot sorolnak és szigorúbbak az egészségi alkalmasság megállapításánál úgy, hogy jobb elemek kerültek a hadseregbe, ami a vörös vezéreket aggodalommal tölti el.

Általában véve a kommunizmus elleni harcra előnyösebb a helyzet, de nagy tevékenységet kíván.

Ezt írja a pétervári megfigyelő... mi lesz majd Oroszországban, ha a lenyügözött nép észbe kap?

A kommunista patkányok jó előre külföldön helyeztek el nagy pénzeket, kincseket legyilkolt áldozataik vagyonából, melyből fényesen megélnék majd, ha menekülniök kell.

Hiszen „minden a miénk“, mint ők mondják.

A jólelkű, lassú, meggyötört orosz nép remél s összeszorított ököllel vár... várja megváltóját.

S. J.

Csak úgy lehet kormányozni az embereket, ha szolgálunk nekik. Ez alul a szabály alul nincs kivétel.

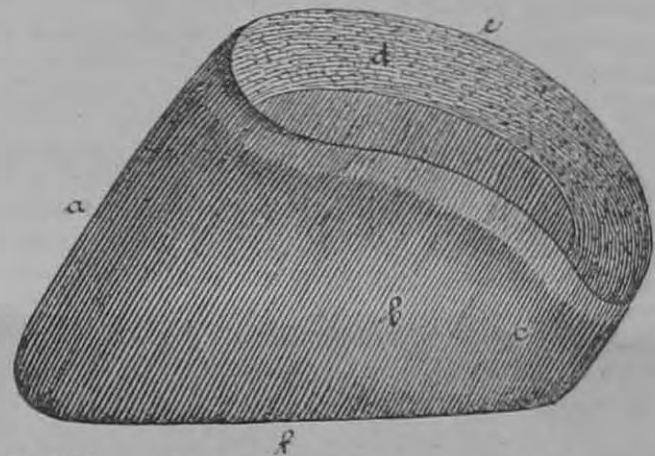
Victor Cousin.

A szolgálati lovak patkolása.

Irta: Dr. HALASY KÁROLY aligazgató állatorvos.

A patkolásnak az a célja, hogy a patát a túlságos elkopástól megóvjuk; a patkó azonkívül megóvjja a pata lágy, érzékeny részeit a sérüléstől s így a ló használatát kemény és egyenetlen talajon is lehetővé teszi s végül a patkóba szerelhető tompa és éles sarkok a lovat a síkos utakon (aszfalt) való elcsúszástól és eleséstől is megóvják. A patkolásnak időnkint való megújítása pedig azért válik szükségessé, hogy a patkó védelme alatt megszorodott és feleslegessé vált szarut eltávolítsuk és ezzel kapcsolatban a pata alakját is javítsuk. Mint minden háziállat, az őskorszakban a ló is vadon élt; akkor még nem volt szükséges a patákat a túlságos kopástól megvédeni, mert az akkori talajviszonyok mellett a pata csak igen kis fokban kopott. A megszelídített és állandóan istállózott ló szervezete idővel elpuhult, a paták szilárdsága és ellenállóképessége is csökkent, azonkívül a szelídített lovat kemény, köves és síkos utakon is használták, ahol a pata túlságos kopásnak van kitéve, a ló elesésvesztik; így a patkolás elkerülhetetlenné vált.

Hogy mennyire fontos a jó patkolás, az minden lovas előtt eléggé ismeretes, nem kevésbé az is, hogy a hozzá nem értő, vagy felületes munkát végző kovács egyetlen egy patkolással a legjobb lovat is tönkreteheti. A csendőrségi lovak vasalása fokozottabb ellenőrzést igényel, mert egyik-másik örs a helyi viszonyok

1. ábra: Szabályos elülső pata. a fokfal, b oldalfal, c sarkfal, d pártaárok, e pártaszél, f hordozó szél.

kényszerítő hatása alatt olyan kováccsal kénytelen vasaltatni, aki a hátsólovak szakszerű patkolásában kevésbé járatos; ilyen esetben az idősebb és kellő tapasztalattal bíró legénységre hárul a feladat, hogy a patkolásban kevésbé járatos vagy felületesen dolgozó kovács figyelmét a különleges követelményekre felhívják, vagyis, hogy a patkolást ellenőrizzék. A kovácsot a hátsólovak vasalásában irányítani, vagyis a vasalást helyesen elbírálni csak az a lovascsendőrről lesz képes, aki tapasztalati ismereteiken kívül megfelelő elméleti tudással is rendelkezik, vagyis aki tisztában van a pata leírásával, a különféle patkókkal, a szabályos és szabálytalan paták ismertető jeleivel s aki a helyes faragás és vasalás menetét általában ismeri.

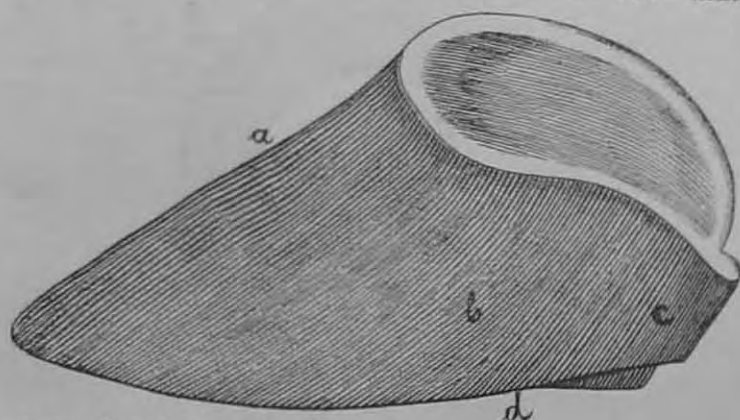
Az alábbi sorokban a lovasok alkalmat találnak, hogy a patkolásban szerzett gyakorlati ismereteiket némi elmélettel is kiegészíthessék.

Kezdjük a pata leírásával! A patát kívülről egy rugalmas anyagból álló kemény burok: a szarutok veszi körül, amely szarufal, szarutalp- és szarunyírból áll; a szarutok felső szélét pártaszélnek, alsó szélét hordozószélnek nevezzük. A szarufal elülső részét fokfalnak, oldalsó részét oldalfalnak s hátsó részét sarkfalnak hívjuk (1. ábra). A talpon találjuk a szarunyírt, amelynek két szárát, hegyét, egy középső és két oldalsó barázdáját különböztetjük meg. A talpon találunk azonkívül egy, a hordozószél mellett és azzal párhuzamosan lefutó fehér sávot: a fehérvonalat, amely a szarufalnak a szarutalppal való egyesüléséből keletkezik.

Miről ismerjük fel az egészséges patát? Az ép, egészséges patán a szarufal síma, fényes, repedésektől, sérülésektől mentes; a talp mérsékelten homorú, a

fehervonal jól látható, folytonos, nincsen kirothadva; a szarunyír jól fejlett, barázdái mélyek, szárazak. A talp színe egyforma (vagy kesely, vagy palaszürke, sárga, vagy sárgászörös foltoktól mentes).

A paták alakja különböző; a szabályos pata ismerhető jelei a következők: a szabályos elülső pata alakja

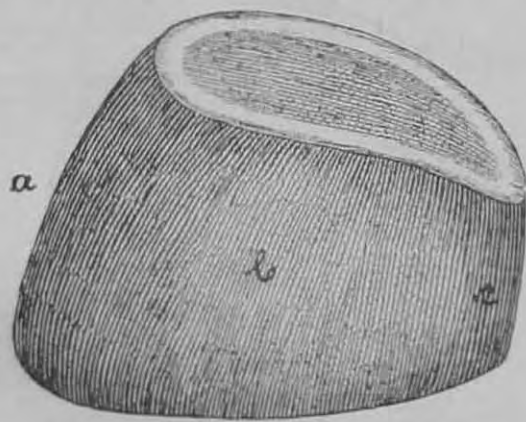

2. ábra: Terült (lapos, telt) pata. *a* az aránytalan hosszú fokfal, *b* és *c* az aránylag alacsony oldal- és sarokfal, *d* a telt talp.

kerek (1. ábra), a fokfal a talajjal 45–50 foknyi szöget képez; a fokfal, oldalfal és sarokfal hossza úgy aránylik egymáshoz, mint 3:2:1-hez, vagyis, ha pl. a fokfal hossza 12 cm. (3×4), akkor az oldalnak 8 cm.-nek (2×4) és a sarokfalnak 4 cm.-nek (1×4) kell lennie. A talp mérsékelten hosszú, a nyír jól fejlett, azonkívül, ha a szabályos elülső patát a középső nyírbarázdán át fektetett vonalra ketté osztjuk, két, teljesen egyforma részt kell kapnunk. A szabályos hátulsó pata szávalakú, a fokfalnak a talajjal képezett szöge 50–55 fok, a talpa valamivel homorúbb, egyébként ugyanazon ismertető jelei vannak, mint a szabályos elülső patának.

Ilyen szabályos alakú patát azonban csak kevés lónál találunk. A lovak egyrésze már szabálytalan alakú patával születik vagy csikókorában szerzi meg azt, másik részénél a veleszületett hibás lábállás, vagy a helytelen faragás és többszöri hibás vasalás, nemkevésbé a pataápolás hiánya vagy elhanyagolása oka a szabálytalan alakú paták fejlődésének. A gyakrabban előforduló szabálytalan alakú paták és azok ismertető jelei a következők:

a) *A terült (lapos, telitalpu) pata* (2. ábra) fokfala a rendesnél kisebb (30–40 foknyi) szöget képez a talajjal, a fokfal aránytalanul hosszú, az oldal- és sarokfal aránylag rövid. (Tehát a viszony nem 3:2:1, hanem pl. 3:1½:½ lesz!) A talp nem homorú, mint a szabályos patánál, hanem kitöltött, a hordozószéllel egy síkban fekvő, a nyír rendszerint nagy, jól fejlett.

3. ábra: Meredek pata. *a* meredek, rövid fokfal, *b* és *c* a túlnőtt oldal- és sarokfal.

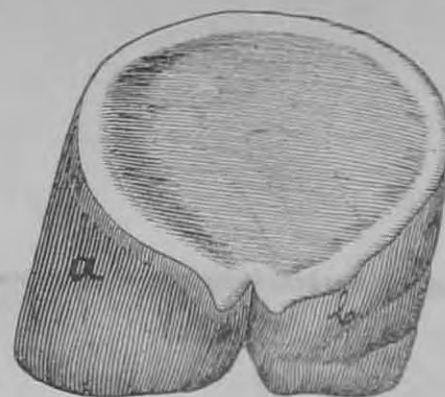
b) *A meredek pata* (3. ábra) ép ellenkezője a terült patának, vagyis ennél a fokfalnak a talajjal képezett szöge a rendesnél nagyobb (55–65 foknyi), a fokfal aránylag rövid, az oldal- és sarokfalak aránylag magasak. (Vagyis a viszony a 3:2:1 helyett pl. 3:2½:2 lesz!). A talp nagymértékben homorú, a nyír rendszerint keskeny, kevésbé jól fejlett.

c) *A ferde pata* (4. ábra) arról ismerhető fel, hogy egyik sarokfala, vagy oldal- és sarokfala közelebb esik a pata középvonalához (a nyír középső barázdáján át fektetett vonalhoz), mint a másik, továbbá, hogy a ferde sarokfal és oldalfal alacsonyabb, mint az ellenkező oldalé.

d) *A szűkült patánál* (5. ábra) pedig mindkét sarokfal vagy mindkét sarok- és oldalfal közelebb esik a pata középvonalához, mint a szabályos patánál; a szűkült pata talpa rendszerint erősen kivájt (homorú), a nyír keskeny, összenyomott, a sarokfalak össze vannak húzódva, vagyis a szűkült pata alakja nem kerek, hanem inkább hosszúkas.

A pata leírásán kívül a patkó részeit és a különféle patkókat is célszerű a lovascsendőrnek ismerni, mert csak akkor tudja helyesen elbírálni, hogy a felszegelésre kerülő patkó mennyire felel meg a követelményeknek?

A patkónak van teste (6. és 7. ábra), két szára, egy felső vagy hordozó és egy alsó, vagy talpi felülete, egy külső és egy belső széle; a patkó elülső részének közepéről egy nyulvány emelkedik ki, amelyet kápának nevezünk. A patkó felső felülete kívülről befelé lejtőzve van kovácsolva, hogy a belső szél a talpat ne érintse és ezáltal a talp a nyomástól meg legyen védve. A talpi felületen van a patkóárok a patkószeg fejének megfelelő mélységben és szélességben; a pataárokban találjuk a szeglyukakat. A patkószárak végén vannak a csavarmenettel ellátott saroklyukak, amelyek a tompa vagy éles sarkok beillesztésére szolgálnak. A

4. ábra: Ferde pata. *a* a szabályos, egyenes sarok, *b* a ferde (rövidebb) sarok.

kápa megfelelő nagyságu (24–28 mm. széles és 20–22 mm. magas) és erősségű legyen, hogy a patkónak a patán való elesészását meggátolhassa. A szeglyukak méretei olyanok legyenek, hogy a bevert szegek fejei a patkó talaji felületéből ki ne álljanak, különben a patkó időelőtti meglazulását eredményezik. A patkó talaji felülete a patkóárkon belül szintén lejtőzve van kovácsolva, ami arra szolgál, hogy kövek, vagy télen összefagyott hó tömegek a patkóba be ne szoruljanak. A patkó méretei (szélessége, hossza, vastagsága, súlya) a pata nagyságától függenek; a mi szolgálati lovainknak megfelelő patkó szélessége 24–28 mm., vastagsága 9–10 mm., súlya 45–60 dekagram között változik.

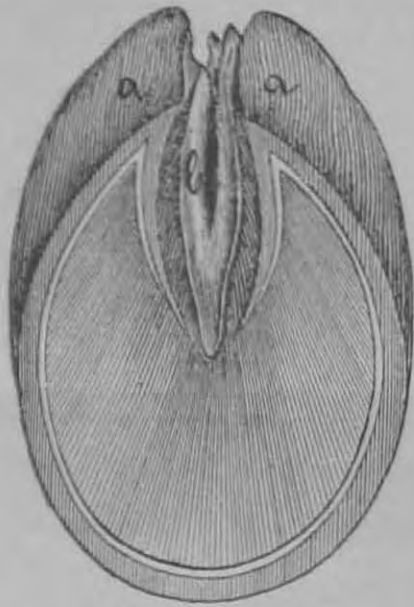
A patkóknak különféle válfajait különböztetjük meg: van papucs, sarkas, csaváros, hevederes (csukott), bokázó stb. patkó; ezek közül nálunk csak a csaváros patkó nyer alkalmazást, mivel tudvalevőleg télen nyáron telipatkolás van rendszeresítve.

Ezek előrebocsátása után áttérhetünk a tulajdonképpeni patkolásra. A patkolásra a patákat elő kell készíteni, vagyis előző napon a patákat nedves agyaggal 18–20 órára becsapjuk, puhítjuk, hogy a faragást a kovácsnak megkönnyítsük. A patkolásra elővezetett lovat a patkó leszedése előtt megügettetjük, hogy nem sántít-e? Ez nemesak a lovasnak, hanem a patkoló kovácsnak is érdekében áll, mert ennek elmulasztása esetén a vasalás befejezése után megállapított sántaságot rendszerint a kovács rovására írják. Emiatt következik a régi patkó levétele. Ezt a legtöbb falusi kovács úgy csinálja, hogy a szegcsontokat visszahajlítja s azután fogóval a patkót egyszerűen lerántja. Ezt nem szabad megengedni, mert ilyen módon a pata

rendszerint kitöredeznek, ami a patkó felszegelését megnehezíti. A kovácsot arra kell szorítani, hogy a kiegyenesített szegesonkokat a szegvágó és patkolókulapács segítségével annyira visszaússe, hogy a szegek fejei fogóval megfoghatók s a szegek egyenként kihúzhatók legyenek.

Ezután következik a pata lefaragása. Szabályos patáról annyit faragtunk le, amennyit az a legutóbbi patkolás óta nőtt és pedig minden részéről egyenlő mennyiségben. A *terült* patánál többet faragtunk a fokfalból, az oldal- és sarokfalakat ellenben kiméltük. Ezzel szemben a *meredek* patánál a fokfalat kiméltük és a normálisnál magasabb oldal- és sarokfalakból faragtunk le többet; a *ferde* patánál a ferde oldalt kiméltük és az egyenes oldalból faragtunk le többet. Látjuk tehát, hogy a szabálytalan patáknál a helyes faragással a pata alakját is meg tudjuk javítani.

Ezután következik az igazítás, amely a patkó legfontosabb része. Ez úgy történik, hogy a régi patkó mintájára és nagyságára elkészített új patkót gyengén hevítve a teljesen simára faragott patára ráfektetjük, annak megállapítása végett, hogy a patkó alakja megfelel-e a pata alakjának? Némely kovácsnak az a szokása, hogy a vörösen izzó patkót az igazításnál belesüti a patába, hogy ezzel a faragás hiányait pótolja; ezt feltétlenül meg kell akadályozni, mert a túlmelegre hevített patkó nagyon kiszárad és ronesolja is a szarut,

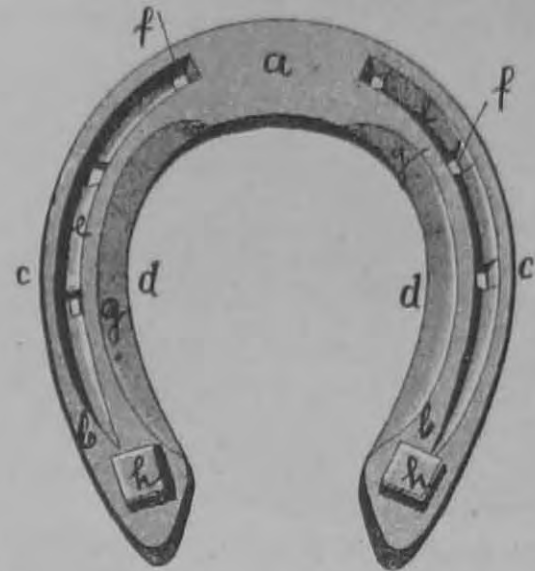

5. ábra: Szűkült pata. a az összetömörült sarkok, b az összenyomott, fejletlen nyír.

de súlyos patagyuladást is okozhat. A szabályos patára úgy igazítjuk fel a patkót, hogy annak külső széle mindenütt teljesen fedje a hordozószélt, vagyis hogy teljesen fedje a pata alakját. A szabálytalan alakú patáknál ettől el kell térnünk; és pedig a *terült patára* olyan patkót igazítunk, amelynek szárai hátrafelé mérsékelten vastagodnak, hogy ezáltal a normálisnál alacsonyabb sarkokat emeljük; azonkívül a patkó fok- és oldalfali része a rendesnél szélesebb legyen, hogy a *terült* patának érzékenyebb talpát minél nagyobb felületen megvédje a zúzódástól, viszont a patkóhordozó felületének lejtje minél kifejezettebb legyen, hogy a patkó belső széle a kevésbé homorú vagy egészen vízszintes talpat ne nyomja. A *ferde patára* úgy igazítjuk fel a patkót, hogy a patkó szára a ferde oldalon kijebb álljon, mint a szaru; a *szűkült patánál* pedig a patkó mindkét szára fog kijebb állani a pata sarokfalainál, vagyis ilyen patára a patkót a sarkokban *bőre* igazítjuk. Itt azonban arra kell vigyázni, hogy a patkó csak a sarkokban legyen bőre igazítva, mert ha a patkó már az oldalfalakon is túlbőre van feligazítva, akkor a ló könnyen kiveri a lábát, vagyis bokázni fog. A *ferde patánál* azonkívül arra is ügyelünk, hogy a ferde oldal ne feküdjék rá a patára, vagyis, hogy az a súlyviselés alól mentesítve legyen, ami által fokozatosan javulni fog a pata ferdesége is.

A feligazított patkót a kovács kidolgozza, vagyis simára reszeli annak felső és alsó felületét, éles széleit, és a sarkokat letompítja, a patkóba a sarkokat becsavarja, s általában a patkót a felverésre előkészíti.

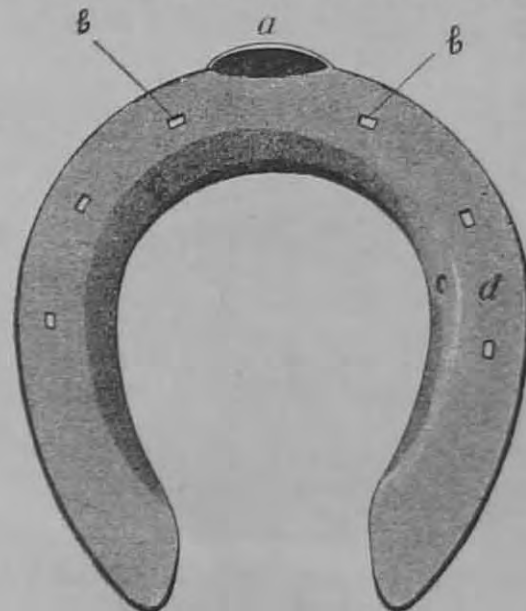
A patkolás ellenőrzésével megbizott esendő minden esetben vizsgálja meg a kész patkót, hogy nincs-e hiba rajta? Nem görbe-e a patkó, felső felülete nem egyenetlen-e, a kápa elég nagy és erős-e? A pataárok elég

6. ábra: Elülső patára való téli (csavaros) mintapatkó, talaji felület. a a patkó teste (fokfali része), b a szárok, c a külső, d a belső szél, e a patkóárok, f a szeglyukak, g a patkó alsó lejtje, h a tompa csavaros sarkok.

mély-e, a szeglyukak elég nagyok-e stb. Ha durvább hibát talál, ne engedje a patkót felverni, hanem utasítsa a kovácsot a patkó kijavítására. A szegelés előtt a pata hordozószélét körül kell ráspolyozni, különben a szaru kitöredez, kiesorból, ami a következő patkolást megnehezíti.

A szegelésnél arra kell ügyelni, hogy az egyébként jól feligazított patkó el ne esüssék, amiről a kovács az első két szeg beverése után úgy győződik meg, hogy a ló lábát leereszteti és a patkó állását a megterhelt lábon vizsgálja; ha pedig a patkó elesészt volna, azt néhány kalapácsütéssel helyreigazítja s ez alkalommal a kápat is ráhajlítja. Majd a többi szegeket is beveri, a szegvégeket visszahajtja és úgy csípi le, hogy megfelelő nagyságú esonkok maradjanak. Ha nagyon kicsinyre hagyja a szegesonkokat, a patkó gyorsan meg fog lazulni. Ezután a szegesonkokat leereszeli, majd a szegeket „meghúzza”, vagyis a szegesonkokat a szaruba beütögeti. A patkó felverése akkor lesz tartós, ha a szegesonkok a pata felületéből nem állanak ki. Végül a régi szeglyukakat és az esetleges szaruhiányokat ragasztótapasszal betapasztatjuk. Ezt a kovács rendszerint elmulasztja, mert nincs birtokában az erre

7. ábra: Elülső patára való mintapatkó hordozófelülete, a a kápa, b felső szeglyukak, c a patkó felső lejtje, d a patkó szárai.

a célra szolgáló ragtapsz, pedig enélkül a szaru könnyebben van kitéve a tartós nedvesség (őszi eső, tavaszi olvadás) ronesoló hatásának, azonkívül a régi szeglyukakból kiindulólagon könnyen be is repede-

zik a pata hordozó széle, ha a régi szeglyukak nincsenek betapasztva.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy milyen sarkokat csavar be a kovács a felverendő patkóba. Itt is az a szokás, hogy olyat ad, amilyen épen van! Itt tehát ismét alkalma nyílik a patkolás ellenőrzésével megbízott s a lovával törődő csendőrnek, hogy a kovácsot figyelmeztesse, hogy csak az időjárás és az útviszonyoknak megfelelő sarkokkal szerelje fel a felszegezendő patkókat! Vagyis nyári és fagymentes őszi és tavaszi időben alacsony (lehetőleg 1. számú belga) sarkokkal, fagyos, sikos téli időben pedig a külső sarokban éles, a belső sarokban pedig megfelelő magasságú, tompa sarkokkal lássa el a patkókat. Az éles sarok használata általában a legszükségesebbre korlátozandó, vagyis kizárólag sikos, fagyos időben vagy esős talajon (aszfalton!) és csak a külső sarokban és csakis szolgálatban, egyébként pedig azonnal tompa (teliesen tompára kopott, éles) sarkokkal pótolandók. Az éles sarkok használata ugyanis állandóan azzal a veszéllyel jár, hogy a ló önmagát vagy a szomszéd lovat súlyosan megsebzí (párta-csüdtiprás, rugás stb.), aminek következtében a sérült ló gyakran hetekig, sőt hónapokig nem használható s nem ritkák azon esetek sem, amikor a sarok okozta súlyosabb sérülésekhez tetanuszos fertőzés is társul.

Végül a patkolás befejezése után a lovakat újból megügettetjük sima s lehetőleg kemény talajon (országúton) és figyeljük, hogy a ló nem kíméli-e valamelyik lábát? Ha igen, akkor azonnal megvizsgáljuk, hogy mi lehet a sántaság oka? Legtöbbször a magas szegelésben rejlik a sántaság oka; erről úgy győződhetünk meg, hogy a magasabban fekvő szegecsonkra gyakorolt nyomásra a ló a lábát elrántja. Ha ez volt a sántaság oka, az ilyen szegét kihúzatjuk (néha vér is folyik a szeglyukból), a szegecsonrtól valamilyen fertőtlenítő oldattal, legcélszerűbben jódtincturával, kiöblítjük és a kihúzott szeg helyébe egyelőre másikat nem veretünk. Ha a patkolással kapcsolatban fellépett sántaság okát nem sikerül megállapítanunk, állatorvoshoz kell fordulnunk.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A csehszlovák csendőrség.

(10. közlemény.)

121. §. Szemlék alkalmával a járási csendőrparancsnoknak meg kell győződnie, vajjon a szolgálati rendelkezések gondosan betartatnak-e, általában miképpen végeztetik a szolgálat, vajjon a szolgálat a kibocsátott törvények és előírások szerint és a helyi körülményekhez képest van-e szervezve, vajjon az őrsparancsnok állásának minden tekintetben eleget tesz-e; vajjon a szolgálatnak a csendőrök közötti felosztásánál nem érvényesül-e pártoskodás és önkénykedés és nem túlságosan sok feladat bizatik-e egyes csendőrökre, másokra pedig kevés; az őrsparancsnok szolgálati rendelkezéseinek megfelelő figyelemmel van-e mindegy csendőr tulajdonságaira és képességeire; figyelmet szentel-e a csendőrök oktatására, nevezetesen a próbacsendőrök oktatására; szabályszerűen vezeti-e az előírt jegyzőkönyveket és a lényegesebb eredmények áttekintését, melyek szolgálat közben érettek el, rendben van-e a pénztára, stb.

122. §. A járási parancsnoknak a szemle tartása alkalmával ezenkívül pontosan meg kell győződnie, miképpen viselkednek az őrsparancsnok és a csendőrök szolgálat közben és szolgálaton kívül, és e célból az őrsökre való útja közben, valamint az őrsök körletében is, különösen, ha az őrsre való érkezésekor a parancsnok, vagy valamelyik csendőr szolgálatban van, köteles ő maga is a járás majd egyik, majd másik részében őrzőjáratokat végezni, ugyancsak a helybeli hatóságoknál ez után érdeklődni; tilos azonban a legénységet azon célból szolgálatba küldeni, hogy ellenőrizhető legyen. A járási parancsnoknak figyelmet kell szentelnie arra, vajjon betartatják-e a laktanyák ügyében kibocsátott rendelkezés, köteles a szükséghez képest a laktanya berendezését, fehérneműt, ágylaktrészeket, fel-

szereléseket és a kincstártól beszerzett egyéb tárgyakat megvizsgálni, a ruhát, fehérneműt és lábbelit, felszerelést és fegyverzetet, lőszert és az ételmezési járulékokról szolgálati naplókat megtekinteni, különösen pedig a csendőrök oktatásával és vizsgálásával, különösen a fiatalabb csendőrökkel foglalkozni.

A járási csendőrparancsnoknak meg kell győződnie, vajjon nem hiányzik-e valamije a csendőrnek, miképpen ételmezi magát, van-e katonai fellépése, és tud-e fegyverével bántani.

Ezen szemlék alkalmával az őrsökön tapasztaltakat köteles a járási parancsnok a laktanyába való megérkezés és az onnan való távozás idejének feltüntetése mellett a szemlejegyzőkönyvbe bejegyezni, és köteles ezen lelet másolatát az osztályparancsnokságnak megküldeni, hogy az az országos csendőrparancsnoksághoz tovább terjessze. (Irodai utasítás 51. §-a.) A közbiztonsági szolgálat tekintetében tapasztaltakat köteles írásbelileg a szolgálati hivatalnak jelenteni.

123. §. Amennyiben szemlék alkalmával kisebb hibák találhatók, vagy olyanok, amelyek haladéktalanul helyesbítést igényelnek, azok azonnal eltávolítandók, vagy azok tekintetében megfelelő intézkedés teendő. A lényegesebb hibák az osztályparancsnokságnak jelentendők.

124. §. A járási csendőrparancsnok köteles ügyelni arra, hogy az alája rendelt állomások legénységénél a rend és a fegyelem betartassék.

4. A végrehajtási tiszteket, akik járási csendőrparancsnokok, kivételesen megilleti az a jog, hogy alárendeltjüket szóbeli dorgálással, vagy öt napig tartó laktanya (házi) fogsággal büntessék azonnal, ha szolgálat közben a szolgálati tekintély ellen vétettek. Amíg azonban a csendőrszűz ideiglenes vezetésével vannak megbízva, a fegyelmi jog az osztályparancsnokot illeti.

A végrehajtási tisztek, mint járási csendőrparancsnokok által kiszabott büntetések ezek által haladéktalanul bejelentendők az előjáró osztályparancsnokságnak, ott a büntetési jegyzékbe bejegyzendők és a havi kimutatásban közölteendők.

C) Az osztályparancsnok részére szóló előírások.

125. §. Néhány járási csendőrparancsnokság örseivel együtt az osztályparancsnokságnak van alárendelve, amelyet valamely igazgatási tiszt vezet.

Hogy számszerint mekkorának kell lennie az osztályparancsnokságnak, az a politikai felosztástól függ, figyelembe vévén az illető tartomány nagyságát és lakóinak számát, amelyben felállított, figyelembe vévén a közlekedési eszközöket, melyeknek az őrsök felügyeletére határuk van.

126. §. Az osztályparancsnok első kötelessége, hogy katonai felügyeletet gyakoroljon és tartsa fenn a fegyelmet, hogy az alája rendelt őrsparancsnokokat és csendőröket katonailag kiképezze a gyakorlati szolgálatban (nyilvános biztonsági szolgálatban) folytatott, és ismétlődő oktatás által (csendőrségi törvény 2. §-a).

127. §. Az osztályparancsnoknak e célból osztályának minden őrsét megfelelő időközben pontosan meg kell szemlélnie.

Az ilyen, rendszerint be nem jelentett és csak kivételesen bejelentett szemle folytán azonban a nem halasztható szolgálati kötelezettségek teljesítése nem akasztható meg, másrészt azonban az osztályparancsnoknak lehetőleg olyan hosszú ideig kell az őrsön tartózkodnia, hogy a csendőrök összes csendőreit, különösen a szolgálatban kevésbé tapasztalt fiatalabbakat meg szemlélje.

128. §. Időszaki szemlék alkalmával általában a járási csendőrparancsnokok részére kiadott előírásokhoz kell alkalmazkodnia, ezen szemlék alkalmával azonban elsősorban köteles az alárendelt csendőröket szolgálati feladataikkal megismertetni.

Az osztályparancsnoknak kötelessége az őrsparancsnokot kitanítani, miképpen kell az oktatást sikerrel végezni és meg kell győződnie, vajjon az oktatás előírás szerint folyik-e és vajjon a csendőrök önképzésüknek elegendő időt szentelnek-e.

Különös figyelmet kell szentelnie az őrsökön az írás oktatására, de jogában áll az írásban és a szolgál-

lati nyelven való fogalmazásban eléggé képzett csendőröket írásbeli parancs útján az egyszerű írás gyakorlata alól felmenteni.

Ezenkívül a szemlélet tartó osztályparancsnoknak figyelmet kell fordítania arra, hogy a csendőrök annak körletain belül, ami a csendőri szolgálatnál szükséges (szolgálati utasítás 145. §-a) katonailag is kiképeztesse nek, figyelmet kell szentelnie a fegyelemre, felszerelésre és felfegyverzésre, a csendőrök élelmezésére és elszállásolására, az iroda vezetésére és a pénz, valamint berendezés nyilvántartására.

129. §. Az időszaki szemléket tartó osztályparancsnoknak általában törekednie kell arra, hogy az alája rendelt személyek tulajdonságait és képességeit kellő módon kiismerje, valamint arra is, hogy miképpen viselkednek a szolgálatban és a szolgálaton kívül.

130. §. Hogy a csendőröket kellőképpen kioktathassa, az osztályparancsnoknak a szemle alkalmával bizonyosságot kell szereznie arról, vajjon az őrsparancsnokok és a csendőrök szolgálati kötelezettségeiknek és különösen a hatóságok felszólításainak eleget tesznek-e és ezen ügyben érdeklődnie kell a területén levő politikai hatóságoknál és bíróságoknál és általában ott, ahol szükséges, ki kell kérdeznie különösen a községi bírakat.

Az osztályparancsnok mindazt, amit az őrsökön szemléljen tapasztal, hogy t. i. mikép viselkedik a csendőrség, hogyan végzi szolgálatát, vagy ami egyébként nyilvános közbiztonsági szolgálatra vonatkozik, köteles a szolgálati hivatalnak azonnal szóbelileg jelenteni; ezen hivatal ismét köteles azt, amit maga tapasztal, hogy járásának csendőrsége miképpen teljesíti a biztonsági szolgálatot, ugyancsak jelenteni.

131. §. Az osztályparancsnoknak a szemlééről szóló leletben fel kell tüntetnie, minő állapotban találta az őrsöt és lelkiismeretesen feljegyezni azon időt, amikor az őrsre érkezett, és amikor onnan távozott. (Irodai Utasítás 51. §.)

Ami a lényegesebb szolgálati eredményekről szóló előjegyzés, valamint az élelmezési járulékokról szóló szolgálati naplók vizsgálatát és megerősítését illeti, ezekre vonatkozólag érvényes az, ami fentebb a járási csendőrparancsnoknál említettett meg.

132. §. Az időszaki szemléken kívül, amikor valami szokatlan dolog fordul elő, vagy, amikor a csendőrség valami komoly ügyben megvádoltatnék, köteles az osztályparancsnok a tett színhelyére utazni és ott ügyelni arra, hogy a szolgálati hivataltól nyert rendelkezés sürgősen és teljesen végrehajtsassék, illetőleg köteles a szükséges vizsgálatot foganatosítani.

Amennyiben azt találná, hogy a csendőrörsök nem tettek kellő intézkedéseket azon célból, hogy a csendőrségnek adott rendelkezések végrehajtsassanak, köteles az őrsparancsnoknak oktatóparancsokat adni, melyek az eredmény elérése céljából szükségesek.

133. §. Az osztályparancsnokság a hatóságoktól és őrsöktől hozzá érkező iratokat és jelentéseket az erről szóló rendelkezések szerint elintézi.

Az osztályparancsnok az alája rendelt csendőrök minősítvényeit a szolgálati hivattal való megállapodás után köteles kitölteni és megőrizni, nemkülönben köteles sajátkezűleg vezetni a dícséretekről és büntetésekről szóló jegyzőkönyvet.

134. §. Az osztályparancsnokságok, melyekre az alárendelt őrsök közigazgatása van bízva, fedezik az összes ellátási költségeket és az őrsparancsnokságra vonatkozó egyéb ügyeket és az erre való pénzt a szükséges és megindokolt költségvetések beterjesztése után az országos parancsnoksági pénztárból kapják.

Az átvett pénz az erről kiadott különleges utasítás szerint számolandó el és az osztályparancsnokságok adminisztrációja felel a pénzzel való gazdálkodásért.

Ily módon kapnak az osztályparancsnokságok az országos csendőrparancsnokságtól anyagokat, fegyvereket és egyéb felszerelési tárgyakat, amelyek a ruházkodásra, felfegyverzésre és ellátásra szükségesek, felhasználják azokat az erről kiadott különleges előírások szerint és elszámolják azokat saját előljáró országos csendőrparancsnokságuknál.

135. §. A kiküldített osztályparancsnokok a szolgálat ügyében az országos csendőrparancsnokságnak kötelesek jelentéseket tenni (az irodai utasítás értelmében), joguk van azonban arra is, hogyha valami

rendkívüli fordulna elő és az ügyet a sürgősség miatt halasztani nem lehet, közvetlenül a belügyminiszeriumnak tegyenek jelentést; ilyen esetben azonban kötelesek a jelentés másolatát vagy fogalmazványát tudomásvétel végett az előljáró országos csendőrparancsnokságnak beterjeszteni.

136. §. Az osztályparancsnoknak időről-időre ki kell választania némely különösen alkalmas a fegyelemre vagy szolgálatra vonatkozó esetet a csendőrség oktatására, azonban mielőtt nyilvánosságra hozná azokat, köteles a fogalmazványt jóváhagyás végett az országos csendőrparancsnokságnak beterjeszteni.

Röviden és világosan le kell írnia úgy magát a cselekményt, mint a legfontosabb mellékkörülményeket és meg kell ítélnie, miképpen viselkedtek a csendőrök, akik az esetben részesek voltak. Ezen oktatásokat minden őrsparancsnok a csendőrök oktatásánál felhasználni köteles.

137. §. A járási parancsnokoknál és őrsparancsnokoknál az irodai munkák arra kell, hogy szorítkozzanak, ami feltétlenül szükséges és ok nélkül s haszontalanul nem szaporíthatók, miért is az összes szolgálati jelentések és az összes értesítések a legrövidebben állítandók ki.

138. §. Amennyiben az osztályparancsnok a maga nevében akarna javaslatot tenni, hogy valamelyik csendőr díszéretet, jutalmat, vagy kitüntetést kapjon, köteles előzőleg a szolgálati hivatal véleményét kikérni.

Ha azonban ilyen javaslatot a szolgálati hivatal tesz (Szolgálati Utasítás 6. §-a), az osztályparancsnok figyelembe vevén a területén való működés egy mértékű megítélését, köteles azt a legmondosabban mérlegelni és ha nem értene vele egyet, a szolgálati hivattal azt közölni; ha azonban a szolgálati hivatal megmarad indítványa mellett, az erre vonatkozó iratok az előljáró országos csendőrparancsnoknak terjesztendők fel.

Az osztályparancsnokot ugyanazon büntetési jog illeti meg, amely a kiküldített osztályparancsnokot.

Ezen jogba való avatkozás csakis a szolgálati szabályzatok szerint történhetik.

D) Az országos csendőrparancsnok részére szóló rendelkezések,

139. §. Az országos csendőrparancsnok parancsnok az országos politikai hatóság kerületében levő csendőrosztályok felett és intézni köteles azok katonai, gazdasági és közigazgatási ügyeit.

140. §. Az ő feladatát képezi jó csendőrök képzése és nevelése, hogy a közbiztonsági szolgálat részére mindenkor legyenek tapasztalt, megbízható és a kötelezettségekben jól kiképzett alkalmazottak.

141. §. Főfigyelmét arra kell szentelnie, hogy parancsnoksága alá rendelt tisztjeit és csendőreit mielőbb és minden tekintetben megismerje, hogy őket szellemi és testi tulajdonságaik szerint megfelelő módon szétosztthassa és minél jobban alkalmazhassa.

Ezen parancsnok köteles azon csendőrökben, akiknek parancsnoka, ébreszteni és fenntartani a helyes gondolkozást, az iparkodást, a kötelezettségek szeretéttét, a becsületességet és becsvágyat és igyekeznie kell arra, hogy a csendőri testületben otthon legyen a közös szellem és az egyetértés.

A fegyelem szigorúan gyakorlandó.

142. §. Az országos csendőrparancsnok a közbiztonsági szolgálatra és a csendőrség alkalmazására vonatkozó ügyekben az országos politikai hatóság vezetőjéhez van utalva, akinek a közrendre, nyugalomra és biztonságra vonatkozó összes fontosabb eseményekről, amelyekről bármi módon tudomást szerzett, rövid úton és lehetőleg szóbelileg köteles jelentést tenni.

A fegyelem és rend betartására vonatkozó összes ügyekben elsősorban a csendőrség főparancsnokának, felső fokon a belügyminiszeriumnak van alárendelve.

143. §. Az országos csendőrparancsnoknak állandóan figyelnie kell arra, ha bizonyos csendőrök kiválnak a testületből, azok száma a csendőrségi törvény 17. és 18. §-a szerint kiegészíttessék, hogy hivatásos csendőröket neveljen és a csendőrség részére megtartson.

144. §. Az országos esendőrparancsnok feladatát képező ügyelni arra, hogy a csendőrség az erre vonatkozólag kibocsájtott rendeletek szerint kellő módon felszereltesse, elláttassék és felfegyvereztessék.

145. §. Az országos esendőrparancsnokot illeti az oktatás vezetése tisztek és altisztek útján, azaz:

- a) az újonnan felvett csendőrök;
- b) az örsökön levő csendőrök és
- c) az altiszti iskolák tanulóinak oktatása, mely célból az év végén, figyelembe véve az évszaki időjárást, köteles napirendet kibocsájtani.

Az írásoktatásnak főképpen arra kell irányulnia — minthogy a csendőrök csupán négy évi kötelezettségre vétetnek fel — hogy mielőbb fogalmazásilag kiképeztesse őket úgy a szolgálati nyelven, mint a tartomány nyelvén.

Csupán fogalmazásilag kiképzett csendőrök végezhetnek önállóan szolgálatot és amennyiben sikerrel látogatták az altiszti iskolát és legalább 10 évet töltöttek el csendőri szolgálatban, főormesterekké nevezendők ki.

A katonai kiképzésnek arra kell korlátozódnia, hogy a csendőrök katonailag tudjanak fellépni és a fegyverrel biztosan és kifogástalanul bánni; minthogy a csendőrök nagyobb része katonailag már ki vannak képezve, ezen kiképzés csak rövid időt fog igényelni.

146. §. Az országos esendőrparancsnok időről-időre köteles különleges eseteket oktatás céljából a napiparancsba felvenni, vagy az osztályparancsnokoknak meghagyni, hogy így tegyenek.

Ezen napiparancsban a cselekmény és a leglényesebb mellékkörülmények röviden és érthetően irandók le és azután megbírálandó, hogy miképpen viselkedett az esetben a csendőrség.

Ezen napiparancsokban elő kell adni, ha valaki veszedelmes bűnösök elfogásánál a bátorság és leleményesség tanujelét adta, vagy megszökött gonosztevők kinyomozásánál a kitartás tanujelét.

Ezen parancsok útján köztudomásra hozandók azon nemes és emberies cselekedetek, amelyeket a csendőrök segítségére szoruló és szerencsétlenségben levő emberek javára elkövettek, hogy a követésre mások is buzdíttassanak.

Másrésről pedig ezen napiparancsok által óvandók a csendőrök mindennemű túlzástól és esztelen cselekedetektől, a járőrszolgálati kötelezettségek minden megsértésétől és meg kell feddeni azokban minden eljárást és magaviseletet, mely a csendőrség jóhírnevének kárára lehetne.

147. §. Minthogy a belügyminisztérium tudtára adja az országos esendőrparancsnokságoknak a törvények és rendeletek gyűjteményeit, melyek a közbiztonságra vonatkoznak, ezen parancsnokságok feladata, hogy az országos politikai hatóságokkal együttesen kihirdessék az országos végrehajtási rendeleteket, amelyeknek betartására a csendőrségnek ügyelnie kell.

148. §. Az országos esendőrparancsnok a szabályok szerint hozzá érkező összes kérelmeket és panaszokat elintézni köteles, ha azonban az hatalmában nem állana, minden szükségeset meg kell tennie, hogy azok kellően elintéztessenek.

Kérelmek és panaszok előadása a szolgálati út betartása nélkül.

(A belügyminisztérium 1921 március 30-án kelt 19.503. számú rendelete.)

A szolgálati utasítás 148. §-ának 2. bekezdése és 170. §-ának 1. bekezdésében foglalt rendelkezés a következőképpen változtattatik meg:

„A csendőrség tagjai a szemlék alkalmával a csendőrségi főparancsnoknak, országos esendőrparancsnoknak, helyettesének és a kirendelt törzstisztnak közvetlenül — tehát az előírt szolgálati út betartása nélkül — terjeszthetik elő kérelmeiket és panaszukat, amelyeket kellő módon kell megfontolni és kellően megindokolni.“

Ha maga a kérelmező nem örs- vagy járásparancsnok, a parancsnok köteles őt elővezetni. A kérelmek vagy panaszok a helyszínén elintézendők és amennyiben a parancsnok azt saját hatásköre szerint meg nem teheti, köteles azokat saját véleményezésével a belügyminisztériumhoz felterjeszteni.

149. §. Ha némelyik esendőr a nyilvános biztonsági szolgálatban valaminő tette által kitűnik, az országos esendőrparancsnok, rövid úton megállapodván az országos politikai hatóság vezetőjével, köteles az előjáró minisztériumnak javaslatot tenni, hogy dícséretben, vagy pénzjutalomban részesüljön; hogy minő kitüntetés adassék neki, attól függ, mekkora az érdeme, figyelembevéve, hogy minő dícséretben és jutalmakban vagy kitüntetésekben részesült már.

150. §. A szabadságolás és házasságengedély iránti kérelmeket az erről kiadott rendelkezések szerint az országos esendőrparancsnok köteles elintézni.

151. §. Az országos esendőrparancsnokot illeti az őrsparancsnoki rangra való előléptetés joga és mint ezredparancsnokot a fegyelmi büntetési jog. Amennyiben megadatott neki a büntetési és kegyelmezési jog, tőle függ, hogy bűnvádi eljárást indítson, amikor a fegyelmi úton való büntetésnek helye nincs.

A nagyobb kerülettel és sok alárendelt esendőrrel bíró parancsnokhoz beosztott helyettesít, ezredparancsnoki büntetési joggal bír, ha azonban szemlére küldött ki, ugyanúgy, mint a nagyobb parancsnokságokhoz beosztott törzstiszteket, csupán a kiküldetett zászlóaljparancsnok büntetési joga illeti meg.

Az országos esendőrparancsnok (igénybevéve ehhez a hozzá beosztott törzstiszteket) köteles az év végén elkészíteni a csendőrséghez tartozó és beosztott tisztek minősítési lapjait, véleményezés végett köteles azokat az országos politikai hatóság vezetőjéhez elküldeni és köteles ügyelni arra, hogy az osztályparancsnokságoknál is a leggondosabban vezetessenek a minősítvények és a büntetési jegyzőkönyvek.

152. §. Az országos esendőrparancsnoknak intézkednie kell, hogy a szolgálatra képtelenek felülvizsgáltsanak és hogy a legénység a csendőrségi törvény 22. §-ában említett esetekben elbocsáttassék.

153. §. Az országos esendőrparancsnok és nagyobb parancsnokságoknál az oda beosztott törzstisztek kötelesek a minisztérium által kibocsátott utasítások szerint az osztályokat megvizsgálni, azonban mint magától értetődik, jogukban áll és kötelesek is minden pillanatban oda utazni, ahol az országos esendőrparancsnok, vagy az országos politikai hatóság vezetője azt szükségesnek találja, hogy személyesen lépjenek közbe azon célból, hogy a foganatosított biztonsági intézkedések hatás nélkül ne maradjanak, valamint személyesen lépjenek közbe ott, ahol azt a fegyelme megköveteli.

Az országos esendőrparancsnok, amint a szolgálati utasítás 130. §-ában el van rendelve, köteles az osztályok fölött parancsnokolni, köteles meggyőződni, vajjon a politikai hatóságok és a bíróságok által a csendőrségi szemlék alkalmával kért szolgálatok kellően lettek-e végrehajtva és vajjon a csendőrség általában teljesítette-e kötelezettségeit.

154. §. Ezen szemlék alkalmával az örsökön különösen arra kell ügyelni, miképpen sajátították el a csendőrök a szolgálati rendelkezéseket, miképpen haladtak a fogalmazásban, hogyan végzik a szolgálatot, miképpen tartják be a fegyelmet, vajjon szabályszerűen vezetettek-e az irodai munkálatok és vajjon gondosan betartják-e a laktanyai előírást.

Ezenkívül meg kell vizsgálni, vajjon az osztályparancsnokságok (számvevőségi csoportok), amelyekre a közigazgatás van bízva, szabályszerűen gazdálkodnak-e az ellátási és elszállásolási pénzekkel, az átvett ruházattal (vagy a ruházatra való anyaggal), végül beszélni kell a politikai hatóságokkal és elsőfokú bíróságokkal és az eset szerint a katonai állomás (vagy örs) parancsnokságával is, hogy az országos esendőrparancsnok ily módon a lehető legpontosabban tudomást szerezzen a csendőrség működéséről és alárendeltjei erkölcsi magatartásáról.

Hogy minő állapotban találtatott az alsóbb alakulat, a szemléjegyzőkönyvbe jegyeztetik be.

155. §. Az országos esendőrparancsnoknak gondoskodnia kell az alsóbb alakulatok idején való ellátásáról és felel azért, hogy a parancsnokság kezelésére bízott pénzekkel és anyagokkal az erről kibocsátott utasítások és különös rendelkezések szerinti szabályszerű gazdálkodás folyjék.

156. §. Az ő feladatát képezi, hogy gondoskodjék az összes laktanyákról, a csendőrség elszállásolásáról

szóló előírások szerint és arról, hogy az országos alap minél jobban kiméltessék, mely tekintetben kötelességévé tétetik, hogy a szolgálatra előnyös módon az országos bizottsággal állapodják meg.

157. §. Egyebként idevonatkoznak a Szolgálati Szabályzatban arra vonatkozólag kibocsátott összes szabályok, hogy miképpen kell az ezredparancsnoknak viselkednie, különösen pedig az I. rész 10. §-ában foglalt szabályok az országos esendőrparancsnokra is vonatkoznak.

E) A esendőrfőparancsnok részére szóló rendelkezések.

158. §. A esendőrség főparancsnoka katonailag parancsnokol a esendőri testület felett; a fegyelem és rend betartásáért a belügyminisztériumnak felelős.

Ezen célból az országos esendőrparancsnokságok kötelesek a esendőrség főparancsnokához a legénységre vonatkozólag büntetési jegyzőkönyvi kivonatokat felterjeszteni, a esendőrségi főparancsnok ezenkívül szemléli alkalmával köteles a büntetési jegyzőkönyvekbe és a tisztek, valamint a legénység minősítvényeibe betekinteni.

159. §. A esendőrségi főparancsnoknak, mint ezredparancsnoknak fegyelmi büntetési joga van és az alája rendelt országos esendőrparancsnokok büntetési jogába oly módon nyúlhat, hogy megbüntetés céljából némely eseteket saját magának tart fenn.

Hasonlóképpen, ha valamely büntetendő cselekmény a szabályzatok ellenére fegyelmi úton intéztetett el, utólagos bünvádi eljárást indíthat és ha valakire fegyelmi büntetés rovatott, mely előtte elégtelennek látszik, felemelheti azt oly mértékig, amennyire joga van.

160. §. A esendőrségi főparancsnoknak büntetési és kegyelmezési joga van a katonai bírói hatalom alá helyezett összes esendőrségi személyek ügyeiben és ezen jogát az alája rendelt országos esendőrparancsnokságokra ruházhatja korlátozással, vagy korlátozás nélkül.

161. §. A esendőrségi főparancsnok alkalmazást nyer azon bizottságban, amely a törzstisztek és legőregebb századosok minősítési lapjait egészíti ki és véleményt ad más tisztek minősítési lapjairól.

162. §. A esendőrfőparancsnokot illeti a törzs- és főtisztek, valamint a számadást vezető tisztek szabadságolásának joga, a szabadságolások engedélyezése tárgyában kiadott rendelkezések korlátain belül, vagy pedig köteles az ilyen kérelmeket a belügyminisztériumhoz felterjeszteni.

A esendőrség főparancsnokának hasonló módon vélelmeznie kell a törzs- és magasabb tisztek házasági engedélye iránti és egyéb személyi ügyekre vonatkozó kérelmeit, ugyancsak vélelmeznie kell az országos esendőrparancsnokoknak az eddig érvényben levő rendelkezés megváltoztatására vonatkozó összes javaslatait.

163. §. A esendőrségi főparancsnoknak jogában áll indítványozni, hogy a megállapított feltételeknek megfelelő esendőrök tiszti vizsgára bocsáttassanak és a vizsgázott esendőröket tisztekké való előléptetésre kell ajánlania.

A belügyminisztérium elrendeli, hogy a esendőrök számvevőségi segéderökké való vizsgálatra bocsáttassanak és hogy azok a vizsgák letévése után számvevőségi főrmesterekké és számvevőségi szolgálati, valamint számvevőségi ellenőrzési tisztekké leendő előléptetésre indítványoztassanak.

164. §. A esendőrségi főparancsnoknak megindokolt indítványt kell tennie a esendőrségi törvény 18. §-a szerint a megüresedett állások betöltésére és általában a törzs- és magasabb tisztek előléptetésére. Áthelyezésére; ugyancsak indítványoznia kell, hogy az érdemes és alkalmas tényleges vagy nyugalmazott hadseregbeli tisztek előjegyeztessenek, esetleg próbára bocsáttassanak.

165. §. A esendőrségi főparancsnok kötelessége az illetékes országos politikai vezetőkkel való megállapodás után, esetleg azok felkérésére indítványozni, hogy valamelyik érdemes országos esendőrparancsnok megdicsérettessék és ha valamelyik országos esendőrparancsnok indítványt tesz valamelyik tiszt vagy esendőr megdicséretére, vagy megjutalmazására, köteles ezen indítványt vélelmezni.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy szélhámós és tolvaj leleplezése.

Nyomozta: **NAGY KÁROLY I.** tiszthelyettes
(Karád).

Régi szokása talán kivétel nélkül minden nyomozónak, hogy a nyomozást rendszerint azzal kezdi, hogy a sértettet vagy a feljelentőt megkérdezi, hogy: „kire gyanakszik?”

A kérdés önmagában véve egészen természetes. A esendőr rendszerint nem ismeri, de nem is ismerheti a sértett környezetét annyira, hogy abból ki tudná válogatni azokat, akik gyanúsítottakként számbajöhetnek; nem ismeri a sértett életkörülményeinek olyan részleteit, amelyek a nyomozás megindításához támpontokkal szolgálhatnának s csak természetes, ha ezeket elsősorban magától a sértettől igyekszik megtudni.

A bűncselekmény kiderítése a sértettnek is érdeke, sőt talán még nagyobb érdeke, mint a esendőrnek, a esendőr tehát rendszerint jó segítőtársra lel a sértettben, kivéve persze azt a szerencsére nem nagyon gyakori esetet, mikor a sértett egyenesen arra törekszik, hogy valakit hamisan vádoljon s így a esendőrt is félrevezesse.

A sértett útbaigazítása tehát a esendőrnek jó támpontokat szolgáltathat. De csak támpontokat és nem egyedüli kiindulási alapot. Az a esendőr, aki az egész nyomozását csak a sértett bemondására, gyanújára alapítja, anélkül, hogy azt bírálat alá venné, nagyon sok esetben van kitéve annak, hogy hamis nyomon indul el s ezzel az egész nyomozás eredményét veszélyezteti. Mert nem szabad elfelejteni, hogy a sértett éppen olyan érdekelt fél, mint a gyanúsított; az őt ért sérelem feletti felháborodásában vagy egyesek iránt érzett ellenszenvében elfogult s még akkor is könnyen hajlik az alaptalan, könnyelmű gyanúsításra, ha kimondott rossz szándék nem is vezet. És viszont, hány meg hány esetben fordul elő az is, hogy a bűncselekmény éppen arra bizonyul reá, akinek ártatlanságát maga a sértett hangoztatja a legjobban. Miért? Azért, mert a sértettet a legtöbb esetben szubjektív érzelmek vezetik, nem nyugodt, tárgyilagos megfontolás, már pedig a nyomozásban csakis az utóbbinak lehet helye.

Mindenesetre nagyon kényelmes dolog volna, ha a nyomozó esendőrnek nem volna egyéb tennivalója, mint a sértettől megtudni a gyanúsított nevét és azután ezt a gyanúsítottat beismerésre bírni. Csak-hogy hány meg hány ártatlanul gyanúsított ember adná meg ennek az árát, hány embernek kellene nem érdemelt meghurcoltatást szenvednie és a gyanu bélyegét egy egész életen keresztül viselnie csak azért, mert a esendőr túlságosan kényelmes volt ahhoz, hogy önállóan gondolkozzék, hogy maga keresse az igazi gyanúsítottat s ne a sértett.

A gyanúsítással nem szabad könnyelműen bánni. „A gyanu öl” mondja a közmondás s ez valóban így is van. Aki egyszer valamilyen ügyben gyanúsítottként szerepelt, arra egész életén keresztül görbe szemmel néznek még akkor is, ha bizonyítékok hiányában nem történt baja. És különösen kényes a gyanúsítás olyan esetben, amikor feddhetlen előéletű, köztisztületben álló, állami vagy magánalkalmazásban levő egyenéről van szó, akiknek már a pusztá gyanúsítás is a kenyerükbe kerülhet. Nem arról van szó természetesen, hogy az ilyen embereket egyáltalában nem lehet gyanúsítani, hanem arról, hogy az ilyen gyanunak különös alapossággal kell utána járni, mielőtt nyíltan fellépünk. „Biztosra kell menni”, ahogy mondani szokták. Természetes, hogy az eredmény aztán annál szebb és annál érdemteljesebb, minél nagyobb és körültekintőbb utánjárással értük el. Nagyon sokszor előfordult már, hogy a nyomozó esendőrök tekintélyes, köztisztületben álló, befolyásos állást betöltő egyenekről rántották le a leplet, ezek az eredmények azonban a legtöbb esetben hosszas és alapos utánjárás gyümölcsei voltak.

Mindenki bűnözhetik, kivétel nélkül. Társadalmi állás, magas összeköttetések, cím, vagyon stb. ne tévesszék meg soha a nyomozó esendőrt, — hiszen pl. a

szélhámosok legtöbbször ezekkel álcázzák magukat — mégis, olyan gyanúsítással szemben, akinél a bűnözés valószínűsége kisebb, fokozott gondosságot és alaposítást kell tanúsítani az eljárásnál, nehogy a felületesen büntetett embereket tegyünk tönkre. Egy nyolc lopással gyanúsítják-e vagy kilenccel, de egy feddhetlen előéletű, addig becsületes emberre nézve már egyetlen lopással való alaptalan gyanúsítás is végzetes lehet.

Szép példáját adta a fentiek szempontjából való helyes és tapintatos eljárásnak Nagy Károly I. karádi őrsbeli tiszthelyettes az alábbi nyomozással.

1907 december 31-én, Szilveszter napján este 7—8 óra között a tarnóci (Nyitramegye) állomásfőnök küldönköket, hogy egy bizalmas ügyben keresse fel. Nagy tiszthelyettes, aki akkor az őrsön másodaltiszt volt, azonnal kardot kötött és kiment a vasúti állomásra és ott a főnököt az irodájában felkereste. Az állomásfőnök a következőket közölte vele:

A főnöki irodában áll egy hivatalos Wertheim pénzszekrény, amelyben a vasúti hivatalos pénzeket szokta őrizni. Ezt a pénztárt rendszerint reggelenkint szokta kinyitni, hogy az előző napi bevételeket és kiadásokat elszámolja. Így történt aznap, december 31-én is. De miután ez a nap az év utolsó napja volt, a pénztárt kivételesen este 6 óra tájban másodszor is kinyitotta, hogy abban egyes dolgokat még elrendezzen. Ezen második kinyitás alkalmával rémülten vette észre, hogy a pénztárból 650 korona, amelyet aznap reggel tett a pénztárba, hiányzik. A pénztárszekrényen egyébként a legesekélyebb elváltozást sem lehetett észrevenni, erőszakos kinyitási kísérletek nyomai nem látszóttak.

A főnök rendkívül izgatott volt, ami érthető is, mert 650 korona akkor egy hivatalnokembernél nagy összeget jelentett, több volt, mint a főnök kéthavi fizetése. Nagy tiszthelyettes megígérte a főnöknek, hogy a nyomozást másnap reggel bevezetik s eltávozott. Remélte, hogy reggelig a főnök is lecsillapodik némileg és higgadtabban fog tudni gondolkodni, mint most, az első meglepetés és elkeseredés perceiben, de meg maga is gondolkodni akart egy kicsit az eset felett, mielőtt a nyomozáshoz fog. Arra is gondolt Nagy tiszthelyettes, hogy a főnök esetleg máshova tehetné el a pénzt s az most nem jut eszébe, reggelig talán majd reájön.

Másnap reggel 8 órakor már megjelent a nyomozó járőr az állomáson és megtartotta a helyszíni szemlét. A pénztárszekrény az állomási irodában állott, ahol éjjel-nappal állandóan 5—6 vasúti tisztviselő dolgozott. Nagyon valószínűtlennek látszott, hogy a lopást idegen követhette volna el, mert az iroda sohasem volt teljesen magára hagyva, ha a tisztviselők egyike-másika rövid időre eltávozott is, valakinek mindig bent kellett maradnia, már csak azért is, mert a helyiségben távirta és távbeszélő is volt, azt pedig egy pillanatra sem lehetett magára hagyni. Ezt különben megerősítették maguk a tisztviselők is, akiket az eset természetesen rendkívül kínosan érintett, mert maguk is érezték, hogy a tettest elsősorban közöttük fogják keresni. Éppen ezért a tettes kézrekerítésére valamennyien nagy súlyt helyeztek s Nagy tiszthelyettest kifejezetten megkérték, hogy a nyomozást valamennyiük ellen minden tekintet nélkül folytassa le s ha szükségesnek látja, tartson valamennyiüknél házkutatást. Sőt még a főnök maga is kijelentette, hogy a nyomozásnak ellene való lefolytatását is kéri.

Nagy tiszthelyettes alkalmat keresett, hogy a főnökkel négy szemközt beszélhessen és a tisztviselőkről információit kérhessen. Ez meg is történt, de nem járt sok eredménnyel. A főnök a vállát vonogatta s azt mondotta, hogy a tisztviselői ellen nincsen ugyan kifogása, de ha arról van szó, hogy a lopással melyiket gyanúsítja, csak azt felelheti, hogy egyiket sem és mindeniket. Valamennyi szerény anyagi viszonyok között élő tisztviselő, valamennyi családos s a pénzre mindeniknek szüksége lehetett, személy szerint azonban egyiket sem tudná nyugodt lélekkel meggyanúsítani.

Nagy tiszthelyettes ezzel nem sokra ment. Fordított tehát egyet a dolgon és azt kérdezte, hogy mégis, hárt melyik volna az a tisztviselő, akit a cselekmény

elkövetésével a legkevésbé gyanúsítana meg? Nagy tiszthelyettesnek ugyanis az volt a szándéka, hogy a nyomozást majd úgy fogja megkezdeni, hogy abba a legkevésbé gyanúsítható tisztviselőt is belevonja és annak a segítségét igénybeveszi.

Az állomásfőnök kijelentette, hogy a legkevésbé egy Adám László nevű fiatal gyakornokát gyanúsítja, sőt egyáltalában azt meri mondani, hogy ez a gyakornok bizonyosan tiszta, mert származása, egyénisége, szülei és összeköttetései olyanok, hogy ártatlansága minden kétségen felül áll, sőt egyenesen megkérte a főnök Nagy tiszthelyettest, hogy ezzel a fiatal emberrel szemben a nyomozás folyamán legyenek tapintatosak és kiméletesek, mert nem szeretné, ha a fiúnak az esetből folyólag kellemetlenségei támadnának. Nagy tiszthelyettes érdeklődésére elmondotta az állomásfőnök, hogy az Adám László gyakornok édesatyja Budapesten a Nyugati pályaudvaron befolyásos állásban, mint főellenőr teljesít szolgálatot s ő (a főnök) megtiszteltetésnek vette, hogy a fiát hozzá osztattatta be próbaszolgálatra. Tekintettel a fiú édesatyjának magas állására, nem szeretné, ha ebből az ügyből kifolyólag kellemetlenségei lennének, mert azok esetleg reá, mint főnökre is visszahatnának.

Az állomáson egy másik gyakornok is volt alkalmazásban. Ez idősebb, nős, családos ember volt s ezt a főnök már gyanúsabbnak találta. Elmondotta, hogy mielőtt ez a második gyakornok az állomásra került, soha a legkisebb zavar vagy rendellenesség nem fordult elő az állomáson, azóta azonban, amióta ez itt van, minduntalan panaszokat hall, különösen a jegykezelő tisztviselők részéről, akiknek pénztárból állandóan eltűnnek kisebb-nagyobb összegek. Többek között pár nappal azelőtt az áru-pénztárból tűnt el 100 korona s ezt a pénztárnoknak a sajátjából kellett megtérítenie. Azelőtt megint a főnök íróasztaláról tűnt el egy 3000 koronás boríték, ez azonban csak értékpapírokat tartalmazott, amelyeket nem lehetett értékesíteni, mert a számaik fel voltak jegyezve s így le lehetett azokat tiltani. Mikor aztán az értékpapírokat keresni kezdték, a boríték egyes darabjait a forgalmi iroda kályhájában találták meg. Ez a második gyakornok különben még azért is gyanús, — folytatta az állomásfőnök — mert a központ, nem tudni miért, a gyakorlattól felfüggesztette, fizetést nem kap és így családjával együtt igen szorult anyagi viszonyok között él. Kérélmére megengedte neki, hogy az irodában naponta egy-két órát foglalatostokdjék és tanuljon, mert azt állította, hogy a gyakorlattól csak valami formahiba miatt függesztették fel s rövid időn belül újra vissza fogják venni.

A tisztviselők határozott kérélmére Nagy tiszthelyettes valamennyiüknél házkutatást tartott, persze eredmény nélkül. A tettesnek — ha közöttük volt — éppen eeg ideje volt arra, hogy az esetleges bűnjelket megsemmisítse.

Nagy tiszthelyettes most már Adám gyakornokot is belevonta a nyomozásba. Adám kérte a tiszthelyettest, hogy ne tegyen vele szemben sem kivételt, tartson nála is házkutatást, nehogy a kollégái valamit szólhassanak. Ez meg is történt, szintén eredmény nélkül. A házkutatás alkalmával feltűnt Nagy tiszthelyettesnek, hogy Adámnak az összes holmija mindössze egy kis utazókosár szegényes tartalmából állott s mindössze egy rend ruhával rendelkezett. Adám azzal meglepette magát, hogy minden héten egyszer Budapestre szokott utazni és akkor otthon, a szüleinél szokott ruhát váltani. Leültette a csendőröket és bizalmasan közölte velük, hogy nagyon örül a látogatásuknak, mert a gyakornoktársára vonatkozólag fontos adatokat akar közölni. Elmondotta, hogy társát régóta ismeri s hogy az mindig munkakerülő volt. Budapesten a Gizella-gőzmalomban volt alkalmazva, de onnan hirtelen elbocsátották, valószínűleg azért, mert rossz fát tett a tüzre.

Nagy tiszthelyettes titokban utánajárt a dolognak. Felutazott Budapestre és a meggyanúsított gyakornoknak úgy szólva az egész életét, gyermekkorától kezdve bizalmasan felderítette. Megállapította az előéletét, családját, összeköttetéseit, előző alkalmazásában tanúsított magaviseletét stb. a legnagyobb részletességgel. Mindenütt a lehető legjobb információkat kapta felőle úgy, hogy a lopást illetőleg minden gyanúja teljesen eloszlott vele szemben. A nyomozás

egyelőre megakadt. Nagy tiszthelyettes elhatározta, hogy a nyílt fellépés helyett most majd bizalmas úton próbál eredményt elérni.

Alig mult el egy-két hét, az állomáson újabb lopás történt, dacára annak, hogy az előzőleg gyanúsított gyakornok most már meg sem fordult az állomáson, mert a főnök az eset után kitiltotta onnan. Újévkor ugyanis az egyik környékbeli cukorgyár a vasúti tisztviselőknek névre szóló borítékokban újevi ajándékot küldött. Miután az egyik tisztviselő szabadságon volt, 100 koronát tartalmazó borítékát egy kollégája vette át és azt a fiók és az asztallap között levő kis nyíláson keresztül belecsúsztatta a szabadságon levő tisztviselő bezárt íróasztalfiókjába. Mikor néhány nap múlva a szabadságon volt tisztviselő hazajött és a fiókját kinyitotta, a borítékot üresen találta: a 100 korona hiányzott belőle.

Megint hívták a csendőröket. Nagy tiszthelyettes helyszíni szemlét tartva, kinyitatta az összes íróasztalokat s a fiókokat és azok kulcsait megvizsgálta. Az Ádám gyakornok asztalánál feltűnt, hogy a fiókban több, részben kitöltött, részben elszagattott, indigón át irt gyorsárú feladási és leadási elismervény van megsemmisítve. Nagy tiszthelyettes megkérdezte a gyakornoktól, hogy mire valók az elismervények, mire az azt felelte, hogy mint gyakornok a kezelési teendőkkel még nincsen egészen tisztában s azért sokszor megtörténik, hogy a vevényeket elrontja, ezeket aztán sietségében, meg hogy az irodában ne szemeljen, a fiókjába szokta beledobni. Nagy tiszthelyettes nem értett a vasúti kezelési szabályokhoz, de mert a főnök is jelen volt és a gyakornok védekezését hallotta és elfogadta, Nagy tiszthelyettes sem firtatta tovább a kérdést. A helyszíni szemle és a kikérdezések ezúttal sem vezettek eredményre.

Az örs legénysége ekkor összeült tanácskozni, hogy mitevők legyenek. Végre megállapodtak abban, hogy a vasútállomás egész személyzetét figyelni és figyelgetni fogják, még pedig egyiket a másikával. Nagy tiszthelyettes felosztotta a szerepeket. Mindenik csendőr más és más tisztviselővel lépett bizalmasan érintkezésbe s megkérte, hogy a kollégáit figyelje s ha valami gyanusítást tapasztal, azt azonnal közölje. A tisztviselők természetesen örömmel vállalkoztak erre, mert a dolgot szörnyen restellették és maguk szerették volna legjobban, hogy a tettes mielőbb kézrekerüljön. Így aztán tulajdonképpen valamennyien közreműködtek a nyomozásban, anélkül, hogy egymás szerepéről tudtak volna s egymást annyira ellenőrizték, hogy minden legesekélyebb gyanus körülmény azonnal az örs tudomására jutott.

Így tudta meg néhány nap múlva Nagy tiszthelyettes, hogy Ádám gyakornok Ádám Árpád vasúti főellenőr címére Budapestre ajánlott levelet küldött. Néhány nap múlva a megkárosított állomásfőnök Budapestről a következő szövegű táviratot kapta: „Ádám László fiammal kérem kiméletesen tudatni, hogy szegény édesanyja meghalt, azonnal jöjjön haza a temetésre. Ádám főellenőr.”

Az állomásfőnök részvétlenül közölte a gyakornokkal, hogy édesanyja beteg, menjen haza s egyben három napi szabadságot engedélyezve neki meghagyta, hogy a legközelebbi gyorsvonattal utazzék Budapestre. Mikor Ádám gyakornok a hírt meghallotta, az állomási épületben a vasúti személyzet és az ott-tartózkodó utasok előtt a földre vetette magát, gyermek módjára sírt és jajveszékelt, majd elájult az édesanyja halála feletti fájdalmában úgy, hogy mindenkiben őszinte részvétet keltett. A délutáni vonattal aztán elutazott Budapestre.

Nagy tiszthelyettes természetesen erről a körülményről is tudomást szerzett. Mikor néhány nap múlva Ádám László Budapestről visszatért, Nagy tiszthelyettes figyelni kezdte. Feltűnt, hogy az édesanyja halála feletti bánat egyáltalában meg sem látszott rajta: olyan vígan járt-kelt az állomáson, mintha semmi sem történt volna. Azelőtt nem volt órája: most két aranylánc is lógott a mellényén. Közben lakást is változtatott. Előzőleg egy polgári egyénnél lakott, most a vasúti vendéglőben bérelt szobát magának. Nagy tiszthelyettes feltűnés nélkül beszélgetésbe elegyedett vele s mintegy kíváncsiságból megkérdezte, hogy miért változtatott lakást? Ádám gyakornok azt válaszolta, hogy azért, mert a vasúti vendéglőben nyu-

godtabban tud tanulni. Máskor megint a lakásán kereste fel Nagy tiszthelyettes Ádámot, színleg azért, hogy megfigyeléseinek eredménye után érdeklődjék, valójában azonban azért, hogy az új lakásban egy kicsit körülnézzen. A gyakornok naiv örömmel kezdte mutogatni a ruháit, amelyeket a szüleitől hozott el, Nagy tiszthelyettes azonban az egyik ruhán felfedezte az egyik budapesti zálogház jelzését, aminek folytán valószínűvé lett, hogy azt a gyakornok a zálogházból váltotta ki.

Nagy tiszthelyettes felkereste a gyakornok előző szállásadóját is, aki sokat ugyan nem tudott mondani, azt azonban tudta, hogy Ádám Budapestről rendszerint üres kézzel szokott visszatérni, legutóbb azonban élelmiszerekkel és ruhával gazdagon megpakodva tért vissza. Arról, hogy édesanyja meghalt volna, szállásadójának egyáltalában nem tett említést s az ezt a magaviseletéből sem vette észre.

Nagy tiszthelyettes most már elhatározta, hogy mégis csak utána jár egy kicsit ennek a megbízható gyakornoknak is. Feltűnés nélkül megkérdezte tőle, hogy az édesapja hol lakik Budapesten. Ádám azt válaszolta, hogy édesapja a Nyugati pályaudvaron teljesít szolgálatot, de édesanyja halála annyira megtörte, hogy nyugdíjba készül. Eddig a Vörösmarty-utcában lakott, de úgy tudja, hogy átköltözik a Felsőerdősor-utcába, hogy hova, azt még nem tudja. Önmagára nézve előadta, hogy mielőtt a vasúthoz került, Budapesten egy építési vállalatnál volt alkalmazva mint rajzoló.

Nagy tiszthelyettes Budapesten mindenekelőtt a Nyugati pályaudvarra ment, hogy a gyakornok apját felkeresse. A pályaudvaron Ádám Sándor nevű főellenőrt egyáltalában nem ismertek. A járőr végigjárta az egész Vörösmarty- és Felsőerdősor-utcaikat, de Ádám nevű vasúti főellenőrt ott sem ismert senki. Keresték azt az építkezési vállalatot, ahol a gyakornok állítólag alkalmazva volt: azt sem találták, ilyen nevű vállalat Budapesten egyáltalában nem létezett. Most a járőr a bejelentőhivatalhoz fordult. Itt megállapították, hogy Budapest egyik külvárosában él egy Ádám-család. Az apa Ádám Sándor négy évvel azelőtt meghalt, de az sem volt vasutas, hanem törvényszéki írnok. A járőr felkereste a házat, ahol a család azelőtt lakott. Többen kijelentették, hogy a családot ismerték, de az onnan ismeretlen helyre elköltözött. Annyit meg lehetett állapítani, hogy ez volt az Ádám László családja, mert többen ismerték Ádám Lászlót is. Munkakerülő, szélhámos ember volt világlátásban, aki kora tavasztól késő őszig a Városligetben tanyázott és soha semmiféle komoly foglalkozást nem folytatott.

Nagy tiszthelyettes ezek után haza utazott, felkereste a gyakornokot az állomáson és a szemébe mondva, hogy a lopásokat ő követte el, őrizetbe vette. Óriási volt természetesen a meglepetés. A gyakornok beismerte, hogy családi körülményeit illetőleg hazudott, de a lopások elkövetését konokul tagadta.

A nyomozás közben érkezett vissza az üzletvezetőségtől egy nagy csomó gyorsárú elszámolás, amelyeket Ádám abban az időben, amikor a gyorsárúpénztárt kezelte, meghamisított, hogy a fuvardíjat zsebretehesse. Ezekből aztán beigazolódott, hogy a gyakornok mégsem volt olyan nagyon járatlan a vasúti kezelésben, ellenkezőleg, olyan ügyesen tudott a gyorsárú fel- és leadásnál manipulálni, hogy csak az üzletvezetőségnél és csak hosszabb idő elteltével tudtak reájönni. Azok az indigón átirt elszámolási bárcák, amelyeket Nagy tiszthelyettes a helyszíni szemlénél a fiókjában megtalált, mindezekből a hamisításokból származtak.

A járőr most már megtudta tőle a szüleinek budapesti címét s felkísérte Budapestre. Édesanyja, egy fivére és két nővére volt. A náluk megtartott házkutatás alkalmával előkerült az az ajánlott levél, amit Ádám László a megfigyelés kezdetén haza írt. Ebben kérte az öccsét, hogy táviratozzon neki valamit, amire szabadságra engedik, mert Budapestre kell utaznia. Erre a levélre adta fel az öccse az anyja haláláról szóló táviratot, amelyből egyébként azt is meg lehetett állapítani, hogy a szélhámoságban az öccse is részes volt, mert különben nem tudta volna, hogy Ádám László magát vasúti főellenőr fiának adta ki. A gyanúsított családjánál tartott házkutatás egyébként eredménytelen volt.

Adám László mindent tagadott. Tagadta a lopásokat, tagadta a ruhát, az aranyláncot, tagadta a sajátkezű aláírását az okmányokon, arra számítva, hogy így majd bizonyíték hiányában fel fogják menteni. Ez persze nem gátolta azt, hogy Nagy tiszthelyettes elfogja és a nyitrai kir. ügyészségnek átadja.

Egy évnél tovább volt vizsgálati fogságban s csak azután ítélték el több évi fegyházra. A hosszú vizsgálati fogságnak is maga volt az oka. Ahányszor kihallgatták, annyiféleképpen vallott. Megvádolta az összes tisztviselőtársait, megvádolta legnagyobb jóakaróját, az állomásfőnököt, a nyomozó csendőröket, sőt még magát a vizsgálóbíró is. Négy esetben kellett a hazugságai miatt bírói szemlét tartani.

Az, hogy a lopásokat hogy és miként követte el és főleg, hogy a Wertheim szekrényt miként nyitotta ki, mindvégig titok maradt, nem tudták belőle kivenni a csendőrök. Érdekes, hogy a vasúthoz mint egy elhalt vasutas fia, hamis okmányokkal családfenntartóként jutott be. A tarnóci állomáson már nem volt szüksége okmányokra, jobban tudott hazudni, mint az írás.

Elvetemültségével tökéletes ellentétben állott külső egyénisége. Kedves, szerény, csendes, jól nevelt, megnyerő modorú fiatalembernek látszott, aki feltétlenül meg tudott téveszteni mindenkit, aki vele érintkezett. Talán éppen ez is volt az oka annak, hogy aránylag hosszú ideig tudta folytatni üzelmét; mindenki feltétlenül megbízott benne úgy, mint a főnöke s ő aztán igyekezett mindenkinek a bizalmával minél többször és minél jobban visszaélni. Leleplezésével Nagy tiszthelyettes kétségtelenül érdemet szerzett magának.*

* A gyanúsított vezetéknévét megváltoztattuk, a többi adat eredeti.

KÖNYVISMERTETÉS

Várbogyai Bogyai Kamill m. kir. csendőr főhadnagy: A magyar nemzet története. Nem egyszer hangsúlyoztuk már, hogy a magyar embernek soha nagyobb szüksége nem volt a magyar nemzet történelmének ismeretére, mint napjainkban. A békés nyugalomban és gazdasági jólétben élő nemzetek fiainak is kötelessége, hogy nemzetük multjának nagy eseményeit, nagy embereit ismerjék, mert nem érdemli meg a jövő jóindulatát az, aki a multról megfeledkezik. Az ellenséges népekkel körülgyűrűzött, gazdasági életfeltételeiben súlyosan és igazságtalan kegyetlenséggel megcsontított magyar nemzetnek pedig egyenesen léteérdeke, hogy fiai a megpróbáltatás óráiban visszafelé fordítva tekintetüket a multba, világosan lássák azt a rengeteg véres megpróbáltatást, amelyeken a magyarság egy évezred alatt keresztülment. Lássák a magyar kitartás erőforrásait, de lássák a mult bűneit, hibáit is, hogy azokból okuljanak. Mi sem természetesebb, mint hogy a magyar csendőrnek legelső sorban kell mindezzel tisztában lennie, hiszen hivatása elválaszthatatlanul közvetlen kapcsolatba hozza a nemzet életével, törekvéseivel. A csendőrség tagjainak ezirányú tájékozódását megkönnyítendő, írta meg Bogyai főhadnagy a magyar nemzet történetét egy kézikönyvben, amelynek tanúságaként való alkalmazását a belügyminiszter 120.285/Vl. e. 1926. számú rendeletével engedélyezte. A száz oldalas könyv magában foglalja a magyar nemzet történetét oly világos, jól áttekinthető beosztásban, és olyan terjedelemben, ami elegendő ahhoz, hogy otthonosan mozogjon multunk ösvényein az, aki a könyvet áttanulmányozta. Amellett röviden ismerteti az irredentizmus, militarizmus, szocializmus, a kommunizmus elméletét és a turáni eszmét. Mi szükségét látjuk, hogy őröskint legalább egy ilyen könyv legyen, mert a magyar nemzet történetét az elemi iskolai tankönyvektől kezdve többkötetes művekig a legkülönbözőbb terjedelmű könyvek tartalmazzák s így a csendőrség tagjai, akik már idő hiányában sem foglalkozhatnak e kérdéssel iskolászerűleg, eddig nem kaphatták meg egyöntetűleg abban a terjedelemben az oktatást, amire minden csendőrnek szüksége van. Ezt a hiányt pótolja Bogyai főhadnagy könyve és ezért melegen ajánljuk azt olvasóinknak megvételre. Ara 32.000 korona és két havi részletfizetésre is megrendelhető a szerzőnél, kinek címe: Csendőrskola, Szolnok.

A MI VÉRTANUINK

Ferencz András, Tóth II. Ferenc, Jakabos Pál tiszthelyettesek.

1919 áprilisában a Csucsánál hőiesen harcoló székely hadosztály megerősítésére egy vörös-ezredet küldtek ki. A vörösöknek a legkisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy a szorongatott székelyek segítségére siessenek. Az ezredben a rend már útközben felbomlott s a legénység apróbb csoportokba verődve fosztogatott Csucsán környékén. A megrémült lakosság a csendőrökhöz fordult segítségért, akik a székely hadosztály frontja mögött teljesítettek tábori csendőrszolgálatot. A csendőrök készségesen állottak a lakosság rendelkezésére s ahol fosztogató vörösökre bukkantak, azonnal lefegyverezték őket.

A fegyverektől megfosztott vörösök nagyrésze Püspökladány felé menekült, ahol megint fegyverrel látták el őket. Szégyenletes futásukat azzal indokolták, hogy a csendőrök hátba támadták őket és szigorú megtorlást kértek az úgynevezett *vórosparancsnoktól*, aki egy Barabás nevezetű egyén volt.

Időközben a székely hadosztály is visszavonult s vele együtt a csendőrök is, akik reggel 7 órakor érkeztek Nagyvárad felől a püspökladányi állomásra.

Jakabos Pál tiszthelyettes.

Tóth Ferenc tiszthelyettes.

Az állomáson azok a vörösök teljesítettek szolgálatot, akiket a csendőrök lefegyvereztek. Ezek, aintól, felismerték a csendőröket, akik ellenük tevékenykedtek. Gerlei Géza terrorcsoportparancsnok körülbelül 50 főből álló osztagával és gepuskákkal körülvette a vasúti kocsit s a csendőröket kiszállítva, az állomásfőnöki iroda előtt sorakoztatta őket.

Itt egy vöröskatonát Tóth Ferenc tiszthelyettesre mutatott rá, mint ellenforradalmárra, akit azonnal a főnöki irodába vittek Barabás városparancsnok elé, ahol egy rögtönzött véstörvényszék ismeretlen okok miatt golyó általi halálra ítélte s a halálos ítéletet egy óra múlva Janovics János, Turánszki Ödön és Kohn-Kerekes Árpád terroristák a püspökladányi temető árkában végrehajtották.

A délelőtti folyamán ugyanezen halálra ítélték Ferenc András és Jakabos Pál tiszthelyetteseket is, akiket 11 órakor végeztek ki Janovics János, Turánszki Ödön, Kohn-Kerekes Árpád, Babua Engelbert, Horváth Győző, Horváth Márton, Farkas Nándor terroristák, parancsnokuk, Gerlei Géza és Mann József jelenlétében.

A holttesteket a vörösök kifosztották s véres köpönyeikkel letakarva, otthagyták a temető árkában. A temetőőr temette el őket közös sírba. Ebbe a sírba helyezte az ugyanaznap kivégzett Pongrácz százados holttestét is, akiről külön fogunk megemlékezni.

A debreceni ügyészség 1919 október 25-én exhumálta a mártírok tetemeit s azután a püspökladányi előjáróság által felajánlott díszsírhelyen temették el a lakosság impozáns részvéte mellett.

Sírjukat díszes emlékmű jelzi, amelyet 1921 június hó 21-én leplezték le ünnepélyes keretek között.

Meghaltak, de emlékü velük együtt nem szállott a sírba, mert a vértanúk emléket egy mártírnemzet őrzi szívében.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

1926/27. évi tájékoztató a M. Kir. Országos
Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület
tagjai részére.

Estélyeinkre vonatkozó tudnivalók: a) Estélyeink sorrendje: I. Mikulás-estély. 1926 december 6-án, hétfőn. Kezdeté 18, vége 24 órakor. Műsor után gyermektánc. Felnőtteknek földszinti éttermeinkben tánc. (Személyjegy: 15.000 kor. = 1 pengő 20 fill.) II. Szilveszter-estély. 1926 december 31-én, pénteken. Kezdeté 21 órakor. Tombola és tánc. (Személyjegy: 20.000 kor. = 1 pengő 60 fill.) III. Tisztikaszinói bál. 1927 január 15-én, szombaton. Kezdeté 21 órakor. (Személyjegy: 30.000 kor. = 2 pengő 40 fill.) IV. Bajtársi estély. 1927 február 5-én, szombaton. Kezdeté 21 órakor. Orfeum-műsor, utána tánc. Csak kaszinótagok, azok családtagjai és személyesen bevezetett hozzátartozói részére. Meghívók nélkül! (Személyjegy: 15.000 kor. = 1 pengő 60 fill.) V. Hangverseny. 1927 március 5-én, szombaton. Kezdeté 21 órakor. Műsor után éttermeinkben tánc. (Személyjegy: 20.000 kor. = 1 pengő 60 fill.) b) Meghívási módok: Csakis a tiszti állásnak megfelelő társadalmi állású személyek hívhatók meg, kikért a meghívó kaszinótag köteles teljes erkölcsi felelősséget vállalni. Vendégeket csakis kaszinói tagsági igazolvánnyal ellátott „rendes” tagok hívhatnak meg. A Kaszinó teremétől 1000 K (8 fill.) nyomtatvány és portóköltés megtérítése ellenében kapható meghívót a meghívó kaszinótag pontosan tölti ki és adja le a teremnek, ki azokat gyűjti és átvizsgálás végett átadja a vigalmi bizottságnak, mely postán elküldi a meghívót a címzettnek. A vigalmi bizottság bélyegzőjével el nem látott meghívók érvénytelenek. Meghívó igénylések minél előbb, de legkésőbb 7 nappal az illető estély előtt nyújtandók be, mert különben a Kaszinó elnöksége már nem vállal felelősséget az iránt, hogy a meghívó az estély előtt a címzett kezébe is jut. A meghívó csak a címzett vendég és annak családja (feleség és gyermek) részére érvényes. c) Belépés. Belépti jegyek minden egyes estélyre külön, az esti pénztárnál vagy előzetesen a teremnél válthatók. A meghívó a belépőjegy kiadásánál és a belépéskor okvetlen felmutatandó. Az 1927. évi tagsági igazolvánnyal ellátott kaszinótagoknak meghívóra szükségük nincsen, de ezen igazolványaikat a jegyváltásnál felmutatni tartoznak. Kaszinótagok családtagjai (csakis feleség és gyermekek) a családtagi tagsági igazolványának, míg tisztikaszinói özvegyek és leányárvák tisztikaszinói jóléti igazolványaik felmutatása mellett — meghívó nélkül — válthatják meg belépőjegyeiket. d) Egyéb tudnivalók. Ruhátár: A kaszinó összes II. emeleti helyiségeiben felsőruhát stb. viselni tilos; miért is ezek az I. emeleti ruhátárban hagyandók. Ruhatári díj: 2000 K (16 fillér). Kaszinótagoknak saját személyükre díjtalan! Öltözék: Estélyeink csakis estélyi öltözékben látogathatók. A Tisztikaszinói bál alkalmával a frakk kötelező. Tisztek öltözete az „Öltözeti táblázat” szerint. A dohányzás a tánc- és hangversenytermekben tilos. Az estélyeinken netalán felmerülő panaszok a rendező-bizottság tagjai útján, a vigalmi-bizottság elnökéhez intézendők, ki — ha szükséges, a rendezők közreműködésével — lehetőleg a helyszínen orvosolja a bajt. Másnak — az elnökségen kívül — a rendezés ügyébe szólása nincsen. Étkezés: A földszinti tisztikaszinói éttermekben meleg étel, a II. emeleten buffet. Asztalt lefoglalni Zelky Jenő bérlőnél lehet. 16 éven aluli gyermekeket — a Mikulás-estélyen kívül — az estélyek alkalmával a Kaszinó helyiségeibe behozni tilos. Felvilágosításokat telefon útján nem adhatunk.

Ismeretterjesztő előadások. A téli idényben nagy disztermünkben hétfői napokon d. u. fél 6 órai kezdettel — vetített képek kíséretében — különféle tárgyú, előre kihirdetett ismeretterjesztő előadásokat tartunk, melyekre tagjaink hozzátartozóikon kívül vendégeiket is elhozhatják. Belépés díjtalan. Ezen előadásokat tudományos bizottságunk rendezi. Felvilágosításokat ad: Molnár István főelőadó (Telefon: Honv. Min. 8. osztály).

Könyvtár. A könyvtár, szépirodalmi és tudományos részre osztottan, ma már mintegy 40.000 kötet könyvet tartalmaz. A szépirodalmi anyag 3382 magyar, 4147 német, 544 francia, 131 angol és 45 olasz műből áll. Ezen anyag nyomtatott címjegyzékének ára: 20.000 K. A tudományos anyag nyomtatott címjegyzéke az 1927. év elején jelenik meg. A szépirodalmi anyagot csakis a Tiszti Kaszinó tagsági igazolványával ellátott kaszinótagok használhatják. A tudományos rész közkönyvtárat alkot. A könyvtár kölesző helyiségében „kivánság könyvek” vannak elhelyezve, amelyekbe a beszerezni kívánt műveket mindenki bevezetheti. Az ekként beírt műveket a könyvtár igazgatósága a legrövidebb időn belül megvásárolja. A könyvek köleszése: kedd, szerda, csütörtök és pénteken, a kölesző terem ajtajára kifüggesztett táblán meghatározott órákban. A könyvtár igazgatója: Pilch Jenő ny. ezredes, a Magyar Tudom. Akadémia levelezőtagja.

Magyar Katonai Írók Köre. Egyesületünk ezen „köre” céljainak megfelelőleg egyrészt a hozzáfutó katonai írókat műveik kiadásában segíti, másrészt a katonaság és hazafias szellemet istápolja. A körnek ügyv. alelnöke Pilch Jenő ny. ezredes. A kör helyisége egyesületünk elnökségénél van. Hivatalos órák: hétköznaponként d. e. 10-től 1 óráig és hétfőn d. u. 5-től 6-ig.

Nyelviskola. A III. emeleten lévő tanteremben kaszinótagok, azok családtagjai, rokonai és vendégei részére a következő nyelvtanfolyamokat létesítettük: német, olasz, angol és francia nyelvszakokat kezdők és haladók részére; továbbá irodalmi és társalgó órákat. Előadó tanárok: Ránzay Agostonné, szül. De Lamarre Adrienne és Gabrielle de Borier (francia), Gladys Piesse és lady Winter (angol), Krámerné, szül. Coser Agnese és Komjáthy István (olasz) és Hertha v. Nebendahl (német). Tanórak: minden nap d. u. 4-től este 8 óráig, tanrend szerint. Bejárat: a főkapun át jobbra, az udvarból felvezető melléklépcsőházból. Tandíj: Kaszinótagok, azok családtagjai havi 50.000 kor., rokonok és vendégek részére havi 100.000 kor. A francia társalgó kör összejöveteleit minden pénteken d. u. 5 és 8 óra közt — a tisztikaszinói elkülönített étteremben — tartja. Részvételi díj az egész idényre: kaszinótagoknak és azok családtagjainak 100.000 kor., hozzátartozók és vendégeknek 150.000 kor. Beiratkozás naponként d. u. 4 és 7 óra közt a nyelvviskola igazgatóságának I. emeleti helyiségében, ahol bővebb tájékoztatást is nyújtanak.

Vívóklub. Egyesületünk ezen intézménye moderu felszerelésével tagjainak a legnagyobb kényelmet nyújtja. Az oktatás a következő sportágakra terjed ki: Tőr- és kardvívás (gyermekek, hölgyek, kezdő-, haladó- és versenyvívók) oktatása és továbbképzése. Svéd- és ritmikus-torna gyermekek és hölgyek részére. Miniaturfegyver és pisztoly céllövészet. Boxolás, si és úszás. Belépés: A tisztikaszinói tagok és azok családtagjai tagsági igazolványuk felmutatása mellett díjtalanul, míg a kaszinótagok által bevezetett hozzátartozók és vendégek — egyszersmindenkorra érvényes — 100.000 kor. beiratkozási díj lefizetése ellenében léphetnek be. Miután mindenki a klub tagsági igazolványával lesz ellátva, a beiratkozás, a belépni óhajtokra, kötelező. Tagdíj: Tisztikaszinói tagok és azok családtagjai csak a M. V. Szövetségnek fizetendő ú. n. szövetségi évi tagdíjat (10.000 kor.) fizetik; rokonok és vendégek a vívás és torna oktatásáért havonta külön-külön 50—50 ezer koronát tartoznak fizetni és pedig 6 hónapra előre egy összegben. A ruházat, valamint a saját felszerelések elhelyezésére fiókok és szekrények állanak rendelkezésre. Ezeknek díja 50.000, illetve 100.000 kor. az egész idényre (tagoknak is) és előre egy összegben fizetendők be. A céllövészet és egyéb sportok oktatása díjtalan. A céllövőköltények, céltáblák és versenydíjak beszerzésére 150.000 koronát tartoznak fizetni. Beiratkozás naponként a Vívóklub társalgójában d. u. 5 és 7 óra közt. Lovagias ügyek fegyveres elintézésénél a klub vívóterme előnyös feltételek mellett áll tagjaink és azok vendégei rendelkezésére. Óra- és csoportbeosztás a vívóklub szolgájától kapható. Titkár: Oláh János ny. százados, ki bővebb felvilágosítást is nyújt.

Mozgófénykép előadások. Minden kedden, szerdán, csütörtökön és vasárnap d. u. 5 és 8 órai kezdettel a

Kaszinó II. emeleti nagy dísztermében, kaszinótagok, azok családtagjai, rokonai és meghívott vendégei részére mozi előadásokat tartunk. Havi műsorok — mérsékelt számban — a teremortól díjtalanul kaphatók. A jegyárakat műsorainkon tüntetjük fel. Műsorváltás joga fenntartva. Elővételen jegyeket — tagsági igazolványuk felmutatása ellenében — kizárólag kaszinótagok és azok családtagjai válthatnak. Előadásainkat a m. kir. folyamórség zenekara kíséri. Belépés a moziba: Kaszinótagok saját személyükre, valamint hozzátartozóik részére, tagsági igazolványuk felmutatása ellenében válthatják meg belépő-jegyeiket. Tagsági igazolványok kívánatra több példányban is kiállíthatnak. Vendégek meghívása és belépése: A m. kir. Belügyminiszterium 1925. évi július hó 22-én kelt 221.957/1925. VIII. számú rendelete alapján: „Vendégek csakis névre szóló meghívó felmutatása mellett” és csakis saját személyükre válthatnak belépőjegyet. Ilyen „Mozi-meghívó”-k teremőreinknél, egész napon át kaphatók, ha az átvevő a szükséges adatokat vendégkönyvünkbe bejegyzí. A már kiadott 1925/26. évi mozi-meghívóink: 1927. évi január hó 1-ig, míg az ezentúl forgalomba kerülő új mozi-meghívóink: 1927. év végéig érvényesek! A „Mozi-Meghívó” másra át nem ruházható és az a belépésnél a megváltott belépőjeggyel együtt kívánatra felmutatandó! Visszaélés esetén a „Meghívó”-t elkoboztatjuk. Mozi-bérletjegyek: Kaszinótagok — saját személyükre és tetszésszerinti tíz előadásra érvényes — kedvezményes bérletjegyet válthatnak. Ezen bérletjegyek azonban semmiesetre sem érvényesek kaszinótagok családtagjai vagy vendégei részére, miért is a belépésnél e jeggvel együtt az illető tagsági igazolványát is köteles felmutatni. A műsoron csillaggal jelölt bérletszünetes napokon e bérletjegyek érvénytelenek. Ezen bérletjegyek a tagsági igazolvány felmutatása mellett a mozipénztárnál válthatók. Mindez vonatkozik a tisztikaszinói jóléti igazolvánnyal ellátott tisztí özvegyekre és leányárvákra is. Rendfenntartás a moziban: A tisztikaszinó személyzetének rendfenntartás tekintetében teendő intézkedéseit, rangkülönbség nélkül, minden mozilátogató elfogadni köteles. Esetleges kívánalmak, kérelmek vagy panaszok, a felügyelőhöz intézendők. Hat éven aluli kisgyermek bebozsájtást nem nyernek! Telefon útján felvilágosításokat nem adhatunk. Jegyét mindenki személyesen tartozik a jegyellenőrnél leadni. Előadás alatt feltétlen csendet kérünk! Mások részére helyeket lefoglalni és ruhadarabot üres helyekre elhelyezni tilos! Felsőruhadarabok a ruhatárba hagyandók. (Tagoknak díjtalan! Hozzártatózók és vendégek fejéenként 1000 korona ruhatári díjat fizetnek.)

Olvastóterem az I. emeleten a legmodernebb követelményeknek megfelelőleg berendezve: bel- és külföldi napilapok, estilapok, folyóiratok, képeslapok, stb. újságokkal. Nyitva d. e. 10-től este 10 óráig. Ezen helyiségekben a tisztelgés mellőzendő s a hangos beszélgetés tilos. Felső ruhadarabok a ruhatárban hagyandók. — Nyolc telefonhírdő-hallgató díjtalanul áll itt a tagoknak rendelkezésére. — Vasúti menetrend, párbaj-kódex, térképek, lak- és címjegyzék, telefonkönyv, stb. a teremortól igénylendő s áttekintés után neki visszaadandó. — Hölgyek és vendégek ezen termet nem látogathatják. Napilapok albérlébe vehetők.

Teremigénylések. A termek (dísztermek, tanácstermek, stb.) alkalmi célokra okvetlenül a Kaszinó elnökségétől igénylendő. Termeink kizárólag katonai tudományos és tisztí társadalmi célokra bozsájtatnak rendelkezésre. A Kaszinó helyiségeinek szolgálati célokra való igénybevétele — a Honvédelmi Miniszterium 7796/Elnökség—1924. számú rendelete folytán — nem engedélyezhető. Kivétel gyakorlása e rendeletre való hivatkozással és kellően megokolva közvetlen úton a Honvédelmi Miniszterium Elnökségétől írásbelileg kérelmezendő.

Játéktermek. Tagjaink részére épületünk I. emeletén külön (billiárd, kártya stb.) játéktermek állnak rendelkezésre. Ugyanott: Mahjong, sakk, dominó, ping-pong és más játékszerek. Az összes játékszerek használata díjtalan. Esetleges rongálásokért az illető játékosok anyagilag felelnek. A játékszerek a teremortól vendők út és kifogástalan állapotban ugyancsak neki adatuak

vissza. Italok (csapolt sör stb.) és uzsonna a helyszínen időnként megjelenő pincéernél megrendelhetők. Tagok társaságában érkező vendégek esetenként bevezethetők.

Kaszinótagok éttermei. Fenti éttermek, ujonnan átalakítva és izlésesen rendezve, palotánk Irányi-utcai oldalán helyezkednek el s azokat tagjaink, azok családtagjai és — új alapszabályaink 9. §-a alapján meghívott — hozzátartozók, látogathatják. Ezen meghívók éttermeink bérlőjétől (Zelky Jenő) kaphatók, ha a meghívó „rendes” kaszinótag a szükséges adatokat a vendégkönyvbe bevezeti. A meghívó ára 1000 K (8 fillér). Ezen éttermekben olesó menü és a la carte étkezés, valamint frissen csapolt sörök, fajborok, hűsítő italok, bowle-k stb. kaphatók. Olesó menü-árak. Reggeli és uzsonna-káv é egy süteménnyel 6000 K. Megrendelésre: torták, parfait-k, fagyaltok, tea- és cukrászsütemények házhoz is szállíthatnak. A különtermekben rendezett társasvacsorák, összejövetelek stb. menü-árai megbeszélés szerint. A Kaszinó nagy estélyei alkalmával meleg étel-ek elvileg csak a földszinten, kivételesen az I. emeleten szolgáltatnak fel, míg a II. emeleten bőséges buffet áll a szórakozók rendelkezésére.

Nyáron az udvarban fedett kerthelyiség. Teremigénylések — összejövetelek, társasvacsorák stb. céljaira — közvetlenül a bérlőtől (Zelky Jenő) eszközölhetők.

Házi cukrászda. Házi cukrászdákban kávé, chokolade, tea, cukrász- és teasütemények, torták, parfait, fagyalt stb., úgy helyben való fogyasztásra, valamint házhoz szállításra, mindenkor kaphatók. Kaszinótagoknak külön kedvezmény. Egy 20 szeletes egész torta ára például 50.000 korona.

Szabó- és cipészüzem. A félemelet e célra elkülönített szárnyában elhelyezett üzemek a következők: 1. Férfiszabó-műhely külön próbateremmel. Üzemvezetők: Röhl és Blesz főszabászok. 2. Női angolszabó-műhely külön próbateremmel. Üzemvezetők: Renner és Reisinger főszabászok. 3. Női franciaszabó-műhely külön próbateremmel. Üzemvezető: Vágó Gusztávné. 4. Férfi- és női-cipésműhely. Üzemvezető: Gulyás Mihály cipésmester. Az elnökség által jóváhagyott és az egyes üzemekben kifüggesztett kedvezményes árszabályokat az üzemvezetők betartani kötelesek. Üzemeinkben kizárólag elsőrendű munka készül. Üzemeinknek átadott mindennemű anyagokért és azok elkészítéséért az egyes üzemvezetők felelősek. Kártérítéseket tehát a Kaszinó egyáltalában nem vállalhat. A kedvezmény igénybevételekor a tagsági igazolvány az üzemvezetőnek bemutatandó. Speciális munka és az üzemvezető által adott anyag az üzemvezetővel kötött megállapodás szerint fizetendő. Ezúton is felkértenek a m. t. tagtársak, hogy minden egyes munka átvétele után az arra vonatkozó megjegyzéseiket (panasz vagy megelégedés) az üzemvezetőknél felfevő rendelési naplóba bejegyezni sziveskedjenek. Üzemeink d. e. 9-től d. u. 6 óráig tartanak nyitva. Bejárás: a főkapun át balra az udvarból. A tagokat megillető nagyobb kedvezmény nélkül, vendégek is igénybe vehetik üzemeinket.

Táncoktatás. Az oktatás helye: Endrédy-tánciskola. IV., Múzeum-körút 10. fldsz. Telefon: József 9—00. Kis-korúaknak: 6 évig minden pénteken délután 4-től 5-ig. 7—12 évig minden csütörtökön d. u. 3-tól 5-ig. 12—16 évig minden csütörtökön d. u. 5-től 7-ig. Fel-nötteknek: minden hétfőn este 8 órától 10 óráig. Tisztí-kaszinói igazolvánnyal kedvezményes tandíj. Szombat estéenként táncgyakorlatok a Tisztí Kaszinó földszinti külön éttermeiben.

Szombatesti családi táncösszejövetelek. Fenti táncösszejöveteleket vigalmi bizottságunk rendezí, s azokat kaszinótagok, azok családtagjai és — új alapszabályaink 9. §-a alapján — meghívott hozzátartozók, mint vendégek, látogathatják. Utóbbiak részére meghívók a tisztikaszinói éttermek bérlőjétől igényelhetők. (Lásd „Kaszinótagok éttermei” rovat első bekezdését). Csak azon meghívók érvényesek, melyeket vigalmi bizottságunk jóváhagyási bélyegzőjével bélyegzett. Az összejövetelek kezdete este 8. vége éjjel 1 órakor. Bejárás: kizárólag a Váci-utca főkapun át. Öltözet: egye-aruha vagy sötét társasági öltöny. Hölgyek lehetőleg egyszerű délutáni ruhában. Beléptídíj nincsen. A tagsági igazolvány, illetve a meghívó felmutatása a belépés-

nél kötelező. Asztalfoglalás: a tisztikaszinói éttermek bérletjénél eszközölhető. Főrendező: de Sgardelli Caesar (Telefon: József 11—83), aki bővebb felvilágosítást is nyújt. Rendezők: Erkulenez Siegfried, Homonay Percezel Sándor altanácsnokok, Kovalszky Jenő főelőadó, Székely Gyula és Bajzát Tibor főtisztviselők.

Pénteki 5 órai tea. Tagjaink és azok vendégei részére minden pénteken hangversennyel egybekötött uzsonna-összejöveteleket rendezünk földszinti külön éttermünkben. Jutányos uzsonnáról (kávé, tea, cukrászsütemények, buffet stb.) gondoskodva van s szórakozásként a zónán kívül időnként műkedvelő előadások is szerepelnek. Háziasszony: Kirchner Hermanné, altábornagy neje. Főrendező: De Sgardelli Caesar tanácsnok. Bővebb felvilágosítást a főrendező nyújt. (Telefon: József 11—83.) A műkedvelő előadásokon közreműködni öhajítók a főrendezőnél jelentkezzenek.

Kedvezményes hangversenyek. a) Nagy dísztermünkben jan. 1-től vasárnaponként, havonta 1—2 szimfonikus hangverseny-matinét rendezünk tagjaink és azok hozzátartozói részére. (Belépés úgy mint a moziba!) Közreműködik id. Friesay Richárd zeneügyi főigazgató teljes zenekarával. (Személyjegy = $\frac{1}{2}$ pengő.) A hangverseny tartama d. e. $\frac{1}{2}$ 12-től d. u. 1 óráig. b) A Budapest Székesfőváros Iskolánkülső Nép művelési Bizottsága által a Pesti Vigadóban, 30 egymásután következő vasárnap (mindenkor 5 órai kezdettel) rendezett hangversenyekre egyesületünk tagjai féláru jegykedvezményben részesülnek. Ezen kedvezményes jegyek 12—25.000 koronás árban minden héten hétfőtől csütörtökig teremőreinknél, péntektől kezdve pedig — a tisztikaszinói tagsági igazolvány felmutatása ellenében — a rendező-bizottságnál (IV., Váci-utca 62. fldsz. 1.) kaphatók.

Dohányáruda. Tagjaink kényelmére az I. emeleten, a 2. számú mozi-pénztár helyiségében különlegességi és általános dohányárudát létesítettünk, melyben dohánymellékcikkek, valamint az összes kaszinói szórakozási alkalmak (mozi, táncestélyek, hangversenyek stb.) műsorai is kaphatók. Törzstulajdonos: Melezer Aladár.

Hungária gyógyforrás. Az Eskü-téri híd budai részénél lévő fenti gyógyforrás „ingyenes” utalványai — melyek teremőreinknél kaphatók — az ásványos gyógyviznek ottani használatára, vagy másfél liter gyógyviznek hazavitelére jogosítanak. Fenti utalványokat kaszinótagok, azok hozzátartozói és vendégei igényelhetik.

Jogi tanács. Dr. Pajor Rezső ügyvéd, udvari tanácsos, a m. kir. Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület jogtanácsosa, ezen egyesület tagjainak minden hétfő délután 4 és 7 óra közt, — a tagsági igazolvány felmutatása ellenében, — díjtalan szóbeli jogi tanácsot ad. — Lakik: II., Margit-körút 9. sz. Telefon: 5—75.

Vegyztisztítás és kelmefestés. Tagjaink és azok családtagjai számára a „Lohr Mária-Kronfus” vegyztisztítógyár (VIII., Baross-utca 85. Telefon: József 2—37.) következő fiókjüzleteiben, 10% kedvezményt nyújt. II., Fő-utca 27., IV., Kecskeméti-utca 14., IV., Eskü-út 6., IV., Harmincad-utca 4., VI., Andrássy-út 16., VI., Teréz-körút 39. és VIII., József-körút 2. A kedvezményre jogosító utalványok délelőttönként a Kaszinó igazgatói hivatalában igényelhetők.

Tábornoki összejövetel. A Honvédelmi Miniszter Úr Ónagyméltósága magas hozzájárulásával az összes állománycsoportokhoz tartozó, úgy tényleges, mint nem tényleges tábornokok, tengernagyok és hasonrangúak minden pénteken földszinti elkülönített éttermünkben bajtársi összejöveteleket tartanak. Ezen összejövetel a jelzett napokon 18-tól 22 óráig tartanak. Uzsonna vagy vacsora kedvezményes áron és tetszés szerint kapható. Nem kaszinótagok — mint vendégek — szívesen láttatnak. Öltözet: tetszés szerint.

Panaszkönyv. Indítványok, kívánalmak és panaszok beírása végett a panaszkönyv az ügyeletes teremőrnél található. Az elnökség minden olvashatóan beírt és teljes címmel aláírt panaszt kivizsgál s a választ beírja az illető bejegyzés után a panaszkönyvbe. Írásban vagy szóbelileg előterjesztett egyéb panaszokat hivatalos órái alatt orvosolja az elnökség. A tisztikaszinói éttermekben külön panaszkönyv áll tagjaink

rendelkezésére. Az ezekben beírt kívánalmak étkezőbizottságunk által orvosoltatnak.

Ruhatár az I. emeleti előcsarnok mindkét oldalán van elhelyezve. Ruhatáros: Schreiber Antal házfelügyelő és neje. Tisztikaszinói tagok hozzátartozói és a meghívott vendégei — minden esetben — éjjelig tartó alkalmanként fejenként 1000 korona és éjjel után terjedő alkalmanként 2000 korona ruhatári díjat fizetnek. Kaszinótagoknak saját személyükre mindenkor díjtalan! Hölgyek öltözője a ruhatár hátsó felében, valamint a II. emelet külön női öltözőjében. Az átadott ruhadarabokért minden tekintetben kizárólag a ruhatáros felelős. Felső ruhadarabokat (kalapok, felső-kabátok, stb.) termünkben elhelyezni tilos, mivel a Kaszinó előkelő színvonala ezen rendszabály legpedánsabb betartását mindenkitől megköveteli. Szappan, törülköző és egyéb toilették-cikkek a ruhatárostól igényelendők. Talált tárgyak az elnökségnél adandók le.

Telefon (száma: József 151—12.). A telefon használata — 3 percig tartó beszélgetésre 2000 korona. A délelőtti hivatalos órák alatt, de más alkalommal is, a telefon csak az esetben használható, ha hivatalos beszélgetésre nincs igénybe véve. Vidéki (interurban) beszélgetések nem eszközölhetők. A teremőr telefonküldőnek nem használható.

Fodrász és borbély. A Lobkowitz törzsepület (IV., Veres Pálné-utca 1.) földszintjén lévő 64. számú helyiségben elhelyezett tisztifodrász-üzem a tisztikaszinó tagjainak is nagy kedvezményeket nyújt. Az üzlet reggel $\frac{1}{2}$ 8 órától délután 6 óráig — szombaton: esti 8 óráig — van nyitva. Üzemvezető: Gulyás Gyula fodrászmester.

Tagsági igazolványok és tagdíjak. Egyesületünk az 1927. évre érvényes tagsági igazolványokat bélyeg alakjában adja ki, melyek a fényképek hátlapjára vagy az illetménykönyvecskébe ragasztandók. Ezen újrendszerű tagsági igazolványt mindazon tagtársainknak küldjük meg, kik tagdíjbefizetési kötelezettségüknek legalább is 1926. évi december hó 31-éig eleget tettek. Az új tagsági igazolványok, kívánatra másodpéldányban is kiadatnak. Ezen alkalomra azonban egy másik fénykép is benyújtandó. Az elmúlt 1925—26. egyesületi év — kék bélyegzővel ellátott — tagsági igazolványai, csak 1926. évi december hó 31-éig érvényesek. Ezúton is felkérjük m. t. tagjainkat arra, hogy tagdíjbefizetési kötelezettségüknek mindenkor pontosan szíveskedjenek eleget tenni, mert mindazokat, akik tagdíjaik befizetését egy teljes évnél tovább halasszák, — új alapszabályaink 7. §-a alapján — törölni leszünk kénytelenek tagjaink sorából. Estélyeinket, előadásainkat és jóléti intézményeinket 1927. évi január hó 1-től, már csak ezen új tagsági igazolvánnyal ellátottak látogathatják. Tévedések elkerülése végett az elnökség felhívja a tényleges szolgálatban nem álló — azaz nyugdíjas és rendkívüli — tagjainak figyelmét azon körülményre, hogy tagdíjaik befizetését — az igazgatóságtól a délelőtti hivatalos órákban átvehető befizetési lap útján — maguk tartoznak eszközölni. A ténylegesen szolgáló havidíjasok ugyanis számadótestük útján szolgáltatják azt be.

Egyesületünk vezetősége. Diszelnök: József főherceg úr ő kir. fensége. Elnök: gyergyószentmiklósi Kary Béla ny. altábornagy. Alelnök: vitéz Szakvály Emil ny. tábornok. Igazgató: Miákieh Alajos ny. alezredes. Jogtanácsos: dr. Pajor Rezső udvari tanácsos. Irodatiszt: Oláh János ny. százados. Könyvtárigazgató: Pileh Jenő ny. ezredes. Vívóklub ügyv. alelnöke: Holly Jenő ny. alezredes. Tudományos-bizottság elnöke: vitéz Rátz Jenő vk. ezredes. Vigalmi bizottság elnöke: vitéz pávai Mátyás Sándor tábornok. Gazdasági bizottság elnöke: Thaisz László ny. tábornok. Étkezési bizottság elnöke: Lootz Gyula ny. ezredes. Az elnöki és igazgatói hivatal épületünk II-ik emeletén van s annak hivatalos órái: délelőtt 9-től délután 2 óráig tartanak. Azon túl az ügyeletes teremőr közvetíti a tagok kívánalmait. Telefon: József 151—12. Postatakarékpénztári csekk száma: 45.881.

Minden pályá dícső, ha belőle hazádra derül fény.
Kölcsey.

CSENDŐR LEKSZIKON

123. Kérdés. *A koldus koldulás közben benyit a záratlan kapun s meglátván az udvaron a szeltöztetett végezt kiakasztott télikabátot, ellopja. Van-e minősítő körülmény? Ha ugyanerről a helyről dermesztő hideg esetén történik a lopás, amikor a koldus hiányos ruházata miatt a megfagyástól akar menekülni, van-e beszámítást kizáró körülmény?*

Válasz. Minthogy a lopás nyílt helyről történt, annak minősítése csak az érték szerint történhetik. Ha egy ellopott télikabát 500.000 K-nál nem nagyobb értékű, vétségről, ha nagyobb értékű, büntettről van szó.

A cselekmény minősítésénél ebben az esetben a tettes személyéből kell kiindulni. Ha a koldus keresetre utalt, munkabíró egyén s hatósági engedély nélkül koldul, meg kell vizsgálni azt, hogy nem folytat-e esavargó, munkakerülő életmódot s életfenntartását nem a tilos koldulásra vagy más bűncselekményekre alapítja-e. Ha megállapítható a csavargás, koldulás vagy nagyon ellen elkövetett bűncselekmények miatt a büntetett előélet, nem nehéz arra következtetést vonni, hogy a tettes munkakerülő életmódjával erkölcsi romlottság jár együtt s hogy rendszerint bűncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát. Ha ez a következtetés megáll, akkor rendszerint megáll a lopásnak súlyosan, tíz évi fegyházzal büntethető esete, az üzletszerű tolvajlás. (Bn. 49. §. 3.)

Azt, hogy a tettest végső szükség, a megfagyástól, tehát a haláltól való menekülés kényszerítette a lopás elkövetésére, csak az ítélő bíróság van hivatva megállapítani. A nyomozó közeg vagy hatóság ily kérdésben nem foglalhat el álláspontot. Kötelessége azonban azokat a tényeket kideríteni, amelyek ismeretében a beszámítást kizáró végső szükség (Btk. 80. §.) kérdése a bíróság által eldönthető.

Meg kell jegyezni, hogy a tettesre életveszélyt jelentő helyzetnek a tettes hibáján kívül eredőnek és közvetlenül fenyegetőnek kell lennie. Szükséges az is, hogy az életveszélyes helyzetből más módon, mint a bűncselekmény elkövetésével ne legyen menekülés. Ha más mód van a menekülésre, azt kell igénybe venni s a bűncselekményhez csak végső esetben szabad folyamodni. A fennforgó esetben mindenesetre nagy kérdés, hogy a koldus a dermesztő hidegben nem védekezhetett volna-e a megfagyás ellen meleg hely felkeresésével avagy azzal, hogy megfelelő helyen ócska ruhadarabokat kér avagy ilyesmiért munkát vállal.

124. Kérdés. *Hárman iddognak a kocsmában, majd kis időre eltávoznak a kocsmahelyiségből, félbehagyva a poharakba töltött ital fogyasztását. Míg távol vannak, a kocma egyik vendége kiüríti az egyik poharat belevizelvé, az asztalra visszateszi. Mikor a hármas társaság visszaérkezik s az iddogálást folytatni akarja, egyikük szájához emelve a poharat észreveszi, mi történt távollétükben. Mily bűncselekményt követett el a poharat bemocskoló vendég?*

Válasz. A vendég cselekménye a társaság tagjaira, különösen a bemocskolt pohár használójára nézve kétségtelenül meggyalázó jellegű s így az 1914:XXI. t.-c. 2. §-ába ütköző, a 4. §. 2. bekezdése szerint minősülő (feltűnően durva) becsületsértés.

125. Kérdés. *Büntetendő cselekmény-e a férjnek ama cselekménye, hogy a feleségével közösen szerzett s takarékpénztárba a férj nevével elhelyezett tíz millió koronát onnan a feleség beleegyezése nélkül kiveszi s szeretőjének ajándékozta?*

Válasz. Ha a férj elismeri, hogy az elajándékozott pénz fele a feleség tulajdona volt, s arra rendelkező jogát az fenntartotta, sikkasztást követett el. Ha azonban vitássá teszi a pénz közszerzeményi jellegét s azt, hogy a pénzről szabadon nem rendelkezhetett, vitás tulajdonjog esete forog fenn, amely kizárja a sikkasztás megállapítását. Ebben az esetben a feleségnek a házassági bontóperben avagy ilyen per megindítása után külön perben van módjában magánjogi igényeit érvényesíteni.

126. Kérdés. *A férj koszorút helyez elhalt felesége sírjára. Minthogy azonban másodszor is megnősült, elhalt feleségének anyjával feszült viszonyba került. Az*

anya a másodszor megnősült férj koszorúját leveszi leánya sírjáról s önhatalmúlag a férj elhalt más hozzátartozóinak ugyanabban a temetőben levő sírjára helyezi. Büntetendő cselekmény az anyós ilyen eljárása?

Válasz. Ebben az esetben a férjnek elhalt felesége emlékére vonatkozó kegyelete, illetve ennek nyilvánítására való joga megsértett ugyan, de nem oly alakban, amely bűncselekmény jelenségeit tüntetné fel. Olyan eset ez, amelynek elintézésébe a törvény nem avatkozik, mert az ilyesmi megnyilvánuló ellentéteket csak az érdekelt felek intézhetik el megnyugtató módon egymás között.

127. Kérdés. *Felelős-e magánjogilag a felmerült kárért a felesketett mezőőr mezei lopás esetén?*

Válasz. Ha a mezőőr kötelességeit kifogástalanul teljesíti, a mezei lopásokból eredő károkért az egyes tulajdonosok magánjogi felelősségre nem vonhatják.

Más a helyzet, ha a mezőőr hanyagul teljesíti szolgálatát, a kárt idején nem jelenti, vagy épen összejátsszik a kártevővel. Ilyen esetben a mezőőr anyagi felelősségéről szó lehet. Rendszerint csak fegyelmi felelősséggel tartozik.

128. Kérdés. *A tettes a bezárt kapuján akként hatol be, hogy a szárfán belül felakasztott kulcsot leveszi s az ajtót kinyitja. A ház lakóinak távollétében ily módon egy sertést elhajt. Miként minősül ez a lopás?*

Válasz. A lopás a Btk. 336. §-ának 4. pontja szerint minősül, mert a lopás színhelyére való behatoláshoz ellopott kulcsot használt fel a tettes. Közömbös, hogy a tettes a kulcs helyét tudta vagy némi körültekintés után annak rejtke helyét könnyen felfedezhette s ahhoz erőszak nélkül jutott hozzá.

129. Kérdés. *A római katolikus templom szentélyében elhelyezett olyan karosszékeket lopnak el, amelyek bizonyos ünnepi szertartások alkalmával vannak használatban. A lopás a Btk. 336. §-ának 1. pontja szerint minősül-e?*

Válasz. A Btk. 336. §-a 1. pontjának két tényeleme van. Az egyik az, hogy a lopott tárgy az állam által bevett vallás szertartásaira rendelt helyiségben (templomban) levő legyen, a másik, hogy a vallás szertartásaihoz tartozó, kegyes vagy jótékony célra szánt tárgyat lopjanak el. A kérdésben foglalt eset szerint kétségtelen, hogy a karosszékek az egyházi szertartásoknál használatban vannak, ha nem is naponta és állandóan

A m. kir. csendőrség

1927. évi ZSEBKÖNYVE

JANUÁR HÓBAN FOG MEGJELENNI

Ára egész vászonkötésben

2 pengő 50 fillér

(3 havi részletben is törleszhető)

A megrendeléseket aloszályonként december 15-éig kell az illetékes gazdasági hivattal közölni. Közvetlen megrendeléseket a szerkesztőség nem fogad el.

A zsebkönyv árát a szerkesztőség önköltségben állapította meg. Ha esetleg mégis haszon for mutatkozni az a Csendőrségi Lapok oldalán fogja szolgálni.

s hogy azokat a templomból lopták el. A 336. §. 1. pontja tehát fennforog.

130. Kérdés. *Törös bot viselése hatósági engedély nélkül nem ütközik-e tiltó jogszabályba?*

Válasz. Azok a tilalmak, amelyek fegyverek hatósági engedély nélkül való viselésére vonatkoznak, „fegyver”-en a lövőfegyvereket értik. Törös bot viselése e szerint nem ütközik tiltó jogszabályba.

Lehet természetesen eset, amikor ilyen veszélyes eszköz tüntető viselése botrányt kelt, az ilyen esetet azonban egyénileg és a kísérő körülmények alapján kell különlegesen elbírálni.

Megjegyezzük itt, hogy büntetőjogi értelemben véve a „fegyver”-en minden oly eszközt értünk, amely a testi épség és az emberi élet súlyos veszélyeztetésére alkalmas. Büntetőjogi értelemben véve tehát például az 1914:XL. t.-c. 6. §-a esetén (felfegyverkezve elkövetett erőszak hatóság ellen) a vasvilla, a fejsze, sőt a zsebkés is fegyver.

131. Kérdés. *Ügyvédi büntettet követ-e el az az ügyvéd, aki a végrehajtót képviselve, az adósnál lefoglalt lovakra csak nagykésőn kér árverést, amikor az adós a lovakat rossz táplálás és agyonhajtással tönkretette, úgy, hogy a megtartott árverésen a becsérték csak egy kis részéért keltek el a lovak s a végrehajtó ily körülmények között követeléséhez hozzájutni nem tudott?*

Válasz. Ha bebizonyítható, hogy az ügyvéd, mint a végrehajtó képviselője, ügyfelének ellenfelével, az adóssal összejátszott, s szándékosan idézte elő azt a helyzetet, hogy a lefoglalt lovakat az adós rossz táplálkozással és sarcoló kihasználással tönkretette, a Btk. 482. §-ába ütköző ügyvédi büntettet követ el. Ha a büntető eljárás sikerrel jár, az ügyvéd teljes kártalanítással tartozik ügyfelének, mert jogi szabály az, hogy aki büntetőeljárás követ el s ezzel másnak kárt okoz, ezt a kárt köteles megtéríteni.

Az ilyesmi azonban nehezen bizonyítható, mert az ügyvéd ezt aligha fogja elismerni, a vele összejátszó fél sem fog — minden valószínűség szerint — terhére vallani.

Inkább arról lehet tehát szó, hogy az ügyvéd az árverés késedelmes kérelmezésével nem követte-e el fegyelmi vétséget, vagyis nem tanúsított-e súlyos hanyagságot vagy késedelmezést. Itt mindenesetre ismerie kell a teljes tényállást: mi volt az oka annak, hogy az ügyvéd nem kért zárgondnoki kezelést, ha a lefoglalt lovak értéke veszélyben volt, avagy nem maga az adós húzta-e el az eljárást például halasztó hatályú igénykereset beadásával, avagy nem volt-e oly körülmény, amely az ügyvéd hibáján kívül akadályozta meg a végrehajtási eljárás teljes sikerét. Az ügyvéd ellen tett fegyelmi feljelentést az illetékes ügyvédi kamara választmányánál kell benyújtani.

HIREK

Dicséretes. A m. kir. csendőrség felügyelője a m. kir. VII. sz. csendőr kerület állományaiba tartozó Szilágyi József, Molnár Sámuel, Végh Imre, Pink Pál, Máté György, Stuller András, Oláh Lajos, Bán József, Hegyi József tiszthelyetteseket; Weigert Adám, Nagy András, Horváth Gyula, Domokos Ferenc, Hajdu András, Pocsai Ferenc, Sinkó Mátyás, Bartha Dénes, Zefer István, Mokán Mihály törzsőrmestereket; Fábrián Géza, Bojcsuk László őrmestereket; Szentgyörgyi János, Kubacsek András, Popovics Ferenc, Galambosi István, Podlovics János, Pajgert Ferenc, Vitányi András, Gyarmati Bertalan, Jurácsik Mihály, Mihály Joachim, Kocsi János, Simon János, Ferenczi József, Oláh László, Zrinyi Zsigmond, Gál Miklós, Barcsik József, Hangódi Lajos, Szabó Lajos, Karlóczkai István, Czeglédi Ignác, Nagy Sándor, Hubai István, Hádi Károly, Juhász László, Kaszás Márton, Szinfi Gyula, Oláh Sán-

Underwood, Royal, Remington stb.

írógépek 12 havi részletfizetésre, készpénz árban, az összes rendszerű gépek becserélése és vétele (csak Mignon-t nem) szakszerű javítása. Írógépkellékek stb.

Németh László

Írógépbemutatói és Kereskedelmi Vállalata
Budapest, V., Alkotmány-u. 12.

(törvényszék mellett)

A Csendőrségi Lapokban

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit közöljük, amelyekről olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

Csendőrségi szállító!

Sapkák Kardok Kardbojtok

Khaki szövetek Szabókellékek
Egyenruhák és egyenruházati cikkek
legolcsóbban

a 36 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6.

a keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 21-78.

Kérje

a legújabb árjegyzéket!

Órák

Magyarország legismertebb cége

A m. kir. Csendőrség részére kedvező fizetési feltételek 3-6 hónapig.

Árjegyzék kívánatra ingyen!

Legnagyobb raktár OMEGA és DOXA órákban 10 évi jótállással.

Karácsonyi szükségleteit már most szerezze be.

Ékszeresek

Gábor Lajos

Budapest, V., Cipőf-körút 30.

dor, Kerékgyártó András, Hajdu Pál, Sidlóvszki János, Sipos Imre, Smidróczki József, Kovács János és Tecső Dezső esendőrök, akik 1925. év telén a Tisza és Bodrog kiáradása alkalmával az árviztől sújtott vidékeken a karhatalmi és segélyszolgálatban fáradságot nem ismerő tevékenységgel vettek részt, nyilvánosan megdicsérte.

A Hadimúzeum-sorsjegyek húzása. A Hadimúzeum-sorsjegyek megtartott főhúzásán a következő számok nyertek: 300 millió értékű főnyereményt: A 12001—V. 100 millió értékű nyereményt: A 12068—IV. 50 millió értékű nyereményt: B 8600—I, A 5498—IV. 25 millió értékű nyereményt: B 10370—I, B 13838—I, A 26564—IV, A 48387—I. 15 millió értékű nyereményt: A 8687—II, B 18392—V, A 28155—I, B 30077—V, A 34261—IV, B 46532—IV. 10 millió értékű nyereményt: B 6110—III, A 8063—III, B 9041—II, A 18911—II, A 20793—IV, B 21469—IV, B 23554—II, B 27636—II, A 31963—II, A 37941—II. 5 millió értékű nyereményt: úgy az A-, mint a B-sorozatból a következő számok: 1393—V, 4617—IV, 10628—I, 20069—II, 20837—III, 25281—V, 27998—V, 31933—I, 36366—II, 40769—IV. 2 millió értékű nyereményt: A 47879—V, B 26015—II, továbbá úgy az A-, mint a B-sorozatból a következő számok: 001—II, 0882—V, 4206—III, 6927—III, 9333—II, 12236—II, 16227—III, 22739—II, 22831—I, 26261—III, 28724—II, 30547—IV, 34592—V, 47192—III. 1 millió értékű nyereményt: úgy az A-, mint a B-sorozatból a következő számok: 1837—III, 4302—III, 4537—V, 4758—IV, 10758—IV, 10982—III, 12987—IV, 14548—V, 17273—IV, 17991—I, 20760—III, 22072—II, 24990—IV, 26184—IV, 28595—III, 31992—III, 32131—I, 36938—II, 39658—II, 42026—V, 43788—III, 44384—II, 45739—V, 45820—IV, 49243—V. A nyeremények a nyerősorsjegyek beszovaltatása ellenében az egyesület hivatalos helyiségében: VI., Andrassy-út 20. II. emelet, legkésőbb újévig veendő át. Az ezen időpontig át nem vett nyereményekre minden jog elenyészik.

Előléptek: Örmesterré: a II. számú esendőrkerületben: Vida Imre, Kollár Imre, Mészáros Lajos, Juhász Károly I., Feil Lajos, Németh Imre I., Szeghy Károly; a III. számú esendőrkerületben: Voller Mihály, Papszt János, Sebestyén József, Simon Lajos, Takács János II., Beczók József, Tekics Jenő, Valkó István, vitéz Dombai János, Kiss István; az V. sz. esendőrkerületben: Szabó János III., Horváth Fülöp, Monus János, Kiss Gyula I.; a VI. számú esendőrkerületben: Mészáros János, Komáromi Sándor, Németh András, Varga

Márton, Bencsik Sándor és a VII. számú esendőrkerületben: Barsi Károly esendőrök.

Házasságot kötöttek: a III. számú esendőrkerületben: Bedő Károly örmester Veres Teréziával Körmenyden, Nagy Kálmán örmester Török Máriával Egyházasbetyén, Nagy Gábor örmester Miháczai Máriával Ikerváron, Palkovics György örmester Csizsár Olgával Hídegségen, Jávors Lajos örmester Belezsai Jolánnal Balatonfüreden, Nagy Sándor II. örmester Imre Máriával Teskándon; az V. számú esendőrkerületben: Purgely József tiszthelyettes Szemerédi Franciskával Csongrádon, Paragó Sándor tiszthelyettes Kovács Herminával Kásteleken; a VI. számú esendőrkerületben: Szabó István tiszthelyettes Jakó Erzsébettel Berettyószentmártonban, Tökés Ferenc törzsörmeister Pintye Jolánnal Zajtán, Sallós Mihály tiszthelyettes Müller Reginával Egyeken, Jock József örmester Halász Annával Nagyhalászon, Kovács Sándor örmester Német Máriával Nagyhalászon, Maklári József örmester Hegedűs Gizellával Vissón, Szép Gyula törzsörmeister Veszprémi Erzsébettel Gacsályban; a VII. számú esendőrkerületben: Imre József tiszthelyettes Nagy Emma-Adél-Sidóniával Jászarekszálláson és Janik Károly törzsörmeister Pál Borbálával Tiszafüreden.

Elhalt: Veszprémi Zsigmond VI. számú esendőrkerületbeli örmester vérhas betegségben. Nyírlövő községben.

Kérelmek. Sánta József örmester (Nagyigmánd) kéri azon hajtársait, akik 1916 május 29—október 1-ig a volt 22. honvéd gyalogezred 1. (ujonc) pótszázadánál, 1917 január 1—1918 november 10-ig a volt 20. honvéd népfelkelő gyalogezred 14. századánál és 1919 február 10—1919 július 29-ig a volt es. és kir. 68. gyalogezred állományából alakult műszaki századnál teljesítettek szolgálatot, hogy címüket közöljék vele.

Szalai István esendőr (Bonyhád) keresi Györe István tiszthelyettesét és kéri, hogy címét közölje vele.

Kölesönös áthelyezését óhajtja: Németh János IX. levéltári őrsbeli (győri osztály) esendőr a miskolci kerület területére. Kéri kölesönös áthelyezésüket óhajtó hajtársait, hogy címüket közöljék vele.

Helyreigazítás. Lapunk folyó évi 22. számában Jelének Sándor örnagy cikkébe, a 748. oldalon, sajtóhiba csúsztott be: „Für luft krancke“. Helyesen: „Für Luftkranke.“

Csendőrtisztek és altisztek!

Aki arra törekszik, hogy ruházati szükségletét jó minőségű áruval és igen kedvező feltételek mellett fedezze, forduljon bizalommal

Dr LENGYEL ÁBRIS

nyug. MÁV titkár

Ruházati Áruháza céghez

Budapest, V., Sas-utca 29. (Szabadság-tér sarck)

A vitézi szék, a Máv. vonatkísérők ker. és hitelszöv., a magy. postaaltisztek orsz. egyesületének, a közs. tisztv. orsz. egyesületének szerz. szállítója.

Arcképes igazolvány alapján a legerősebb szabott áron beszerezhető: férfi és női szövet, kész, valamint rendelésre mérték után készülő férfi- és gyermekruha, felöltő, téli kabát, kötött- és szövötttárú, fehérnemű, ág- és asztalterítő, vászon, schiffon, kanavász, lepedő- és alsónadrág-anyag, selyemárú, elsőrendű varrott férfi-, női- és gyermekcipő stb.

Kívánságra esetleg **7 hónapra** terjedő hitel. ✧ ✧
Érdeklődésre készséggel felvilágosítás levélben vagy telefonon
(L. 902—49).

HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA

és az összes hangszerek, legjobbak, csak itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyártó
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 71.
Csendőrségnek részletes felvilágosítást ad.

Modern BUTORSZALON

ÜLLŐI-UT 14. BAROSS-UTCA 11.

Olesó szolid kiszolgálás! Cégtul.: Gáspár Sándor.

KEMÉNYFA BÚTOROK

✧ elismert győri gyártmány jótállással ✧

HEGEDŰS ÉS TÁRSA-nál
BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 10.

Csendőrségnek és közalkalmazottaknak 12 havi részletre előleg nélkül.

Alapítva 1874.
Telefon:
József 8—61 sz.

ZELINKA KARDGYÁR
BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 55. SZÁM.
A MAGY. KIR. CSENDŐRSÉG SZÁLLÍTÓJA.

Kardnikkolozást és
egyéb javításokat
elvégeztünk.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt megfelelően honoráljuk. Kéziratot nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és könnyen olvasható írással írni. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát fölösleges beküldeni. Jellegül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligéből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A Csendőrségi Lapok részére szánt pénzküldeményeket ne a szerkesztőségnek, hanem a Nemzeti Hitelintézet Budapest—Krisztinavárosi fiókjának tessék beküldeni (Postatakarékpénztári chequeszámla: 1672.).

Kivétel. Mai számunkban „Vitéz” jelige alatt találja a választ. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban megjegyezzük, hogy örömmel vesszük tudomásul bajtársaink tájékozottságát a napi sajtó hírei felől, de egy újságcikkre még sem szabad ennyi elkeseredést alapítani. A napilapok sínesenek mindenről a legtükrösebben tájékoztatva, itt-ott kihagynak valamit, vagy nem egészen pontosan közlik azt.

Árverés 1926. Kérdésére a Csendőr-Lekszikonban találja a választ. Ehhez hozzáfűzhetjük, hogy aki valaki ellen bűnvádi vagy fegyelmi feljelentést tesz, számolnia kell azzal, hogy hatóság előtt való rágalmozás miatt feljelentik, ha feljelentése alaptalannak bizonyul. A feljelentőnek tehát gondosan kell mérlegelnie a rendelkezésre álló bizonyítékokat és csak kellő ténybeli alap esetén szabad fellépnie.

Baja. Katonai szolgálati idejének beszámításával kötelezője 1925 november 30-án lejárt. Ugy látszik, nincsenek okmányokban azok a bejegyzések, amelyek katonai szolgálati idejét igazolják.

Szaboles. A nyilvántartásban egyik sem szerepel.

Villanyfény. A francia idegen légiőről elég annyit tudnia, hogy az a világ minden tájáról összesereglett, nagy részt büntetett előéletű vagy büntetés elől megszökött kalandorok utolsó menedéke. Vannak ugyan a szolgálati időre és a nyugdíjra, illetőleg végkielégítésre vonatkozólag szabályai, de ezek csak papíron vannak meg, a valóságban egyszer s mindenkorra elveszett embernek tarthatja magát az, aki oda kerül. Olyan embereknek való az, akiknek se hazájuk, se Istenük és van rá valami okuk, hogy az életüket se becsüljék valami sokra. A toborzás titokban történik, mert természetesen minden állan részen áll, hogy állampolgárai ebbe az idegen érdekért fenntartott alakulatba ne kerülhessenek bele. Ezzel aztán azt is megmondottuk, hogy a magyar állam bárminemű szolgálatában állók nem is gondolhatnak arra, hogy az idegen légióba lépjenek.

24. ezred. Mindkettő tartalékos volt s a nyilvántartásban nem szerepelnek. Herbert Károly az elmúlt években Békés-csabán tartózkodott s lehet, hogy most is ott, vagy környékén lakik. Esetleg őrsparancsnoksága útján megkérhetné a békésesabai őrsparancsnokságot, hogy nézzen utána.

Hadiév. Kolvenc József (nem Rezső, sem Dezső) volt főhadnagy címe: Pécs, Frühweiss-völgy 14. sz. A másik kettőt nem találtuk.

T. Sz. A., Baja. 1. Tartalékos volt, nem találjuk. 2. Horváth László őrnagy a szombathelyi vegyesdandárparancsnokságnál teljesít szolgálatot. 3. Olvassa el lapunk 1925. évi 17. számában „Őszirózsá” jeligére küldött üzenetünk 3. pontját. 4. Kötelezője 1928 január 31-én jár le.

Őrsparancsnok 13. Olvassa el lapunk 1924. évi 9. számában „F. J. tiszthelyettes, Nagyoroszi” jeligére küldött üzenetünket. A leveléhez csatolt 10.000 K-t lapunk javára bevételztük.

Dunántúl. Cikkbámfalvi Keresztes Gyula ny. huszár ezredes címe: Budapest, II., Fő-utca 73. sz.

Sz. I. csendőr, Gerendás. Réz Ferenc tartalékos főhadnagy volt, címét nem tudtuk megállapítani.

Bélyegzők, festékpárnák, zománctáblák

Beér Sándornál

Budapest, VI., Andrássy-út 19.

Telefon: 972—54.

• Csendőrtisztek és altisztek figyelmébe! •

LANÁRIA POSZTÓGYÁR R.-T.

BUDAPEST

V. KER., FALK MIKSA-UTCA 20. SZ.

3 havi részletfizetésre szállít félfinom zubbony-nadrág szövetet leszállított áron. —

BÚTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó**-utca

Postások és rendőrség szállítója.

SIMON GYULA bőrönd- és bőr-
diszmu-készítő

Budapest, VIII., Baross-utca 1. sz.

Calvin-tér mellett.

Csendőrségi tagoknak árengedmény.

Magyar kir. honvédelmi miniszterium és csendőrség
sportcikkek szállítója

Macher Rezső és Társa

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 45. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

FIGYELEM! A m. kir. Csendőrség legolcsóbb beszerzési forrása. **FIGYELEM!**

Mindenfajta

CIPŐT + CSIZMÁT készpénzáron vásárolhat **hathavi lefizetésre**

Nyomatvánnyal és felvilágosítással készséggel szolgál a

NORMA CIPŐKERESKEDELMI R.-T.

Telefon 79—79.

Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 13. szám.

Telefon 79—79.

Bajai gazdasági hivatal. Holzwart Károly (nem István) alezredes címe: Budapest, IV., Deák Ferenc-utca 1. sz.

T. M. tiszthelyettes, Sopronkövesd. Házépítésre csakis azon módzatok mellett lehet kölcsönt kapnia, amelyeket lapunk folyó évi 13. számában „Akarat” jellegére megüzentünk. Arról a 15 milliós állami kölcsönről, amelyet az állam a tisztviselőinek házépítésre kölcsönözne, mi nem tudunk, sőt éppen azt tudjuk biztosan, hogy ilyen kölcsönt sem a polgári tisztviselők, sem egyéb állami alkalmazottak nem kaphatnak.

Magyar korona. Rozinszky Gyula ny. huszár ezredes Gyulán, Part-u. 16. sz. alatt lakik.

Római kor. Azt ajánljuk, hogy védőül egyik tiszti előjáróját, avagy feljebbvalóját kérje fel. Ügye így hozzáértő kézben lesz és pénzébe sem kerül. Az ügyvédnek pedig fizetnie kell. Hogy nevezzük meg azt az ügyvédet, akit Ön majd védőül választ, olyan kívánság, amit lehetetlen teljesítenünk. Nem csak az egész ország, de még Budapest ügyvédi karát sem ismerhetjük annyira, hogy mi válasszunk Önnek védőt. Állomáshelyén sok ügyvéd van, kérjen tanácsot előjárójától, melyiket válassza.

Hóvirág. Nem lehet kivenni a leveléből, hogy az átalányból vásárolt fa az őrsirodát, avagy a legénységi szobákat megillető fa-e? Ha az utóbbi eset forog fenn, mi rendjénvalónak tartjuk, hogy a közzgazdálkodás fájával együtt rakározták el. Ha többet tüzelnek a konyhán, kevesebbet melegszenek a szobákban. Természetes, hogy az őrsparancsnok figyelmének erre is ki kell terjednie s ha pocsékolást, rossz gazdálkodást venne észre, közbe kell lépnie. Az alárendeltek okszerű gazdálkodásáért egy bizonyos fokig az őrsparancsnok is felelős.

P. S. őrmester, Szombathely. Volt tartalékos tisztnek címét nem tudjuk megállapítani, mert sehol sincsenek nyilvántartatva. Esetleg a veszprémi alispáni hivatalban felvilágosítást tudnak adni, forduljon oda kérésével.

H. J. esendőr, Kisbér. Válasz a Csendőr-Lekszikon rovatban.

K. D. V. Nagyon sok bajtársunknak van valami elintézés alatt álló ügye az egyes minisztériumokban, hivatalokban. Képzelve el, vajjon jutna-e időnk újságírásra és egyéb dolgainkra, ha az ilyen magánügyek elintézését vállalnók? Ezért vagyunk kénytelenek elvileg és kivétel nélkül elzárkózni az ilyen kérések teljesítése elől. Ha sürgős Önnek az állampolgársági ügye — ami leveléből nem tűnik ki —, akkor egy szabadsága alkalmával jöjjön fel a belügyminisztériumba (Vár, Országház-utca 30.) s egy délelőtt elintézheti az ügyét.

Vitéz. A kedvezményes vasúti utazásra jogosító arcképes igazolványt a csendőr őrmesterek és törzsőrmesterek értesülésünk szerint a honvédség altisztjeivel együtt hamarosan meg fogják kapni.

Őszirózsá. Természetes, hogy nem az országútra, hanem a járműre vonatkozik az a rendelkezés, hogy éjjel, sötétben, feltűnő helyen lámpával legyen megvilágítva. A lámpát tehát a járműre úgy kell felszerelni, hogy feltűnő helyen legyen s így már messziről látni lehessen. A „feltűnő hely” kitétel azonban már nem vonatkozik a járműbe fogott állatra akasztandó csengőre. A csengő egyformán szól, akár feltűnő, akár nem feltűnő helyre akasztják is. A ló nyakába szokták azt akasztani s hova is akasztanák máshova, hogy feltűnő helyen legyen? Igyekeztek úgy olvasni, hogy a mondatszerkezet szerint értsék meg az olvasottakat. Jellegére megjegyezzük, hogy az már a köztudat szerint is inkább Károlyi Mihályhoz és nemzetrontó társaihoz illenék.

Sz. I. IV. esendőr, Bonyhád. Az 1914—1919-ig terjedő háborús évek kétszeresen számítanak be a nyugdíjas időbe. De csak akkor, ha 30 napon belül jön át valaki a csendőrséghez vagy egyéb állami szolgálatba. Ön a leszerelése után 8 hónap múltán lépett be a csendőrséghez, katonai éveit tehát nyugdíjába beszámítani nem lehet. Kötelezőjébe katonai szolgálati idejéből 3 év beszámít s így kötelezője 1925 április 30-án már lejárt volna, ha katonai szolgálati idejét igazolta volna. Ha ez módjában áll, még mindig van értelme, hogy utána járjon, mert kötelezője e nélkül csak 1928 április 30-án jár le.

F. K. őrm., Kocsér. Válasz a Csendőr-Lekszikon rovatban.

SÁRGA JÁNOS

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

cs. és kir. udvari szállító

IV., KIGYÓ-UTCA 5. Klotild-palota

Brillians, aranyékszerek. Ezüstárak. Verseny- és dísz tárgyak. Evőeszközök. Elsőrendű, mindennemű svájci órák a legjutányosabb áron. Kedvező részletfizetés mellett is. Óra- és ékszerjavítások. Saját műhely.

CSENDŐR-

tisztek, altisztek

és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzáron

a következő cikkeket kaphatják:

női-, férfi- és egyenruha- szöveteket, bélésárukat, vásznat, sifont, zefirokat, és egyéb vászonárukat, női s férfifehérneműeket készen és rendelésre,	törülközőket, abroszokat, kötött és szövött árut, kötött gyermekgarnitúrát, kesztyűt, harisnyát, kész kötött kabátokat, fűg- göny és függönykelméket,
--	--

új, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókelméket, selymeket, valamint díszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

Az egyes vásárlások utáni első részletek 1927 január hó 1-ével kezdődnek.

Elsőrendű német gyártmányú

kerékpárok és varrógépek

véglegesített csendőröknek előnyös

részletfizetésre kaphatók.

Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalatnál

Budapest, VI., Andrassy-út 83-85 sz.

Telefon 980-22.

BÚTORCSARNOK

ERNST GYULA, BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 33

(Klauzál-utca sarok)

Mindenféle bútorok és lakberendezési tárgyak órási választékban. A csendőrség tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

Varrógépek, kerékpárok

legolcsóbban.

Előnyös fizetési feltételek. Vidékre ingyen szállítás és csomagolás.

VARRÓGÉP-KERÉKPÁR-ÁRUHÁZ

Budapest, VII., Király-utca 97. sz. (Rózsa-utca) oldal

Délvidéki esendőr. 1. 1927 március 31-én. 2. Csak 1922 április 20-tól lehet a szolgálati idejét beszámítani a nyugdíjába. Nyugdíjaztatása után azonban kegyelmi úton kérheti, hogy a nemzeti hadseregben töltött szolgálati idejét is beszámítsák nyugdíjidejébe. Indokolásul felhozhatja annak idején azt, hogy a megszakítás mindössze néhány nap s amikor felvételt kérte, még nem telt el a 30 nap. 3. 1925 november 30-án lejárt. 4. Őrmesterré csak 6 évi esendőrségi szolgálat után léptethető elő.

Soproni esendőr iskola. Mai számunk hírei között hozzuk a sorsolás eredményét.

V. őrm., Ujfehértó. Válasz a Csendőr-Lekszikon rovatban.

Duna. Akit saját kérelmére helyeznek át, az maga viseli az átköltözködés költségeit s így az átköltözködési átalányra igényt nem tarthat.

Az elkésett. Kitüntetéseit a jövő évi zsebkönyvben az osztályparancsnokságtól beérkezett adatok szerint közölni fogjuk.

Hazafelé Bánátba. Értesülésünk szerint a közeljövőben rendelet jelenik meg, amely a khaki társasági sapkát a esendőr őrmesterek és törzsőrmesterek számára is rendszerezíteni fogja.

Vitás. Válaszadás után a hozzánk érkezett leveleket kivétel nélkül megsemmisítjük. Kérdésre tehát akkor sem válaszolhatnánk, ha akarnánk s viszont akkor sem válaszolnánk, ha ez módunkban állana. Senkivel sem közöljük, hogy valamelyik olvasónk egyáltalában kérdezett-e és mit kérdezett tőlünk. Másként nem is közeledhetnének hozzánk bizalommal olvasóink, ezt Önnek is be kell látnia.

KOVÁCS JÓZSEF
varrógép- és kerékpárkereskedő
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 18.
Nyugati pályaudvar mellett.

Ezidei varrógép- és jövő évi kerékpárrendelését **1. hó 31-ig** küldje be, mert **3%**, illetve **100.000 K** engedményt kap. Sürgősen kérjen ismertetést.

«Felhívjuk a esendőrség igen tisztelt tagjait, kik az

AEG MIGNON

írógép megvásárlását elhatározták, hogy rendelésüket **1927 január 1.** előtt szíveskedjenek feladni, mert azon túl nem áll módunkban az eddig nyújtott kedvezményes árat megadni. A gép ára az országban elfogadott és ismert **K 2,000.000 + 2%** forgalmi adó lesz, mely összeg havi **200.000** koronás részletben lesz fizetendő. Tehát **150.000** koronás részletre az eddigi kedvezményes áron csak **1927 január 1-ig** áll módunkban a gépet szállítani. **30** napi próbára minden kötelezettség nélkül megküldjük.»

AEG-UMV IRÓGÉPOSZTÁLYA
Budapest, Andrassy-út 29.

Csépa. 1. Nem megszakítás, mert 30 napot nem halad túl. 2. Önnek a 16 éven felüli szolgálat után illetékes esendőrségi pótdíj folyó évi március 1-től jár. Kérje ügye felülvizsgálását. 3. A kérdéses 4 hónap nyugdíjidejébe beszámít, mert nyugdíj-járulékot fizető állami alkalmazott volt ez idő alatt is. 4. Erre a kérdésére legközelebbi számunkban kap választ. 5. Bármelyik katonai kórházba kérje feleségének a felvételét, ott ingyen megoperálják. Naponta félszeres élelmezési adagváltást kell mindössze fizetnie. Ha másutt végzik el a műtétet, akkor a kinestár nem téríti meg a költségeket.

Ujpest, 1924. Őrparancsnoksága útján kérje, hogy ügye a belügyminiszter úrhoz (VI. b. oszt.) felterjesztessék.

V. J. törzsőrmester. Válasz a Csendőr-Lekszikon rovatban.

Kezdő. Nem alkalmas. Másik cikket közöljük.

Pápa. Mai számunkban „Vitéz” jelige alatt találja a választ.

G. S. esendőr, Levelek. Mai számunk hírei között megtalálja.

Eszmeesere. Kérdéseire a Csendőr-Lekszikon rovatban találja meg a választ.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas r.-t. nyomdája Budapesten, V., Honvéd-u. 10. sz.

(Telefon: 5-67, 5-68, 5-69.)

Felelős vezető: Tiringner Károly műszaki igazgató.

BUTOR RÉSZLETRE ::
KÉSZPÉNZÁRBAN
VIDÉKRE GONDOS CSOMAGOLÁS
RÁKÓCZI-ÚT 30. FÉLEMELET BLEIERNÉL

Közalkalmazottak Országos Gazdasági Szövetkezete (KOGSz)
Budapest, V., Gróf Tisza István-utca 18.

FELHÍVJA

a m. kir. Csendőrség összes tagjait, hogy a m. kir. Belügyminiszter Úrral 78.611/1926. számú rendelet értelmében megállapodott abban, hogy a **m. kir. Csendőrség összes tagjai számára** ruházati cikkek vásárlására vonatkozólag ugyanazon kedvezményeket biztosítja, mint amelyeket a Honvéd Nyugdíjjárulékalap tagjai élveznek.

A KOGSz fenti új helyiségében, a legelőkelőbb hazai és külföldi gyárosokkal történt megállapodás eredményeképpen, kiválóan szortírozott ruházati áruházat rendezett be és **megkezdte nagy téli vásárát.**

Minden esendőrtiszt és altiszt úgy a maga, mint családja számára **mindennemű ruházati cikket**, férfi és női szövetet, kész és konfekcionált ruhát, vásznat chiffont, selymet, harisnyát, kalapot, cipőt, szőnyeget, damasztárút stb. **készpénzáron, 6 havi részletre** vásárolhat a KOGSz ruházati osztályában.

A KOGSznak a következő helyen vannak fiókjai:

Szegeden, Aradi-utca 5. szám.

Debrecen, Honvéd-utca 1. szám.

Miskolcon, Kossuth-utca 1. szám.

Győrött, Tisza István-tér 5. szám.

Székesfehérvárott, Vár-körút 14. szám és

Pecsett, Kazinczy-utca 2. szám.

A Csendőrség minden tagja kaphat vásárlási utalványokat úgy a KOGSz központjában, Gróf Tisza István-utca 18. szám alatt, mint fenti fiókjában.

Pontos és legjobb órák:

Doxa . . 350.000 K

Omega . 550.000 „

== 5 évi írásbeli jótállással ==

POLGAR KÁLMÁN FLA műórás és ékszerész

Budapest, VII., Teréz-körút 5. I. em.

Arany- és ezüstórák, ékszer és ajándék tárgyak.

Részletfizetés bevezetve! * 30 éves cég